Serie nouă
DECEMBRIE 2020
12
(CCXXXIII)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

✓Premiile de excelență ale revistelor UCMR
✓Adio, Octavian Nemescu!
✓Interviu cu Dan Dediu
✓Gala romanței la Câmpulung Muscel
✓Retro Rock
✓Romanticul Jolt Kerestely

În imagine:
Ramona BĂDESCU

20(-)20 = 0

Se spune că avem un guvern care implementează valorile liberale. Ba chiar se pare că vom avea o orientare similară mult timp de acum încolo...

Şi totuşi, la noi liberalismul nu a adus în lumea artelor nimic nou...

Profesie liberală prin excelenţă, ”meseria” de artist nu a beneficiat de măsuri de stimulare, de încurajare sau de protecţie, autorităţile prezentului continuând neabătut pe linia foştilor: aceea de a pompa bani în continuare în nenumărate instituţii publice de profil (pe care, pe când erau în opoziţie, le-au dezavuat ca fiind ineficiente). Parcă se spunea că statul este cel mai prost administrator... Că ”managerii” instituţiilor publice sunt incomparabil mai molcomi decât cei din zona privată... Că iniţiativa independentă este mult mai flexibilă, mai dinamică, mai orientată spre ţeluri palpabile, necesare şi imediate, decât imobilismul şi închistarea care au făcut să ruginească mecanismele din instituţiile ”de tradiţie”. Am citit analize care demonstrau că de pildă bugetul Operei Naţionale Bucureşti ori remuneraţia reală (per spectacol cântat) a soliştilor acesteia, că banii pompaţi în mod automat într-un asemenea mamut ar fi fost suficienţi pentru crearea de evenimente de operă/balet la Londra, Paris, Madrid, New York etc. Cum a intervenit spiritul liberal, ce reforme au fost imaginate, cum a fost dinamizată piaţa liberă, concurenţa, iniţiativa privată, în domeniul culturii? Cam aşa cum îşi dorea Farfuridi: ”să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe nimic”...

La stat schimbarea nu se face uşor, pentru că sistemul de sorginte sovietică a fost betonat decenii la rând şi consolidat, culmea, cel mai mult după anul 2000. Există armate de angajaţi, o bună parte dintre ei neperformanţi, care toacă salarii consistente, majorate în repetate rânduri fără a exista în paralel şi cerinţe de sporire a calităţii, fără să-şi pună cineva problema eficienţei. Sistemul controlat de ei blochează tot ce nu le convine; mai ales pe cei care se lansează acum, cu forţe proaspete şi cu avânt, cu talent şi cu valoare. Stop! Nu mai este loc... Ne aveţi deja pe noi!

Nu cu mult timp înainte de anul 2020 iniţiativa privată a pătruns şi în teatrul muzical (musicalul). Au apărut pe scene mai mari sau mai mici, ori chiar pe cea mai mare scenă a României (inclusiv în săli polivalente) spectacole create 100% din bani privaţi, cu artişti care şi-au dobândit poziţiile prin casting, impunându-se prin valoare, prin calitatea actului artistic oferit publicului, prin implicare, prin intensitatea eforturilor depuse.

Antreprenori individuali, adunând finanţări cum au putut, exclusiv din mediul privat, au plătit drepturile de autor ale spectacolelor, au investit în decoruri, costume, light design, marketing, au angajat pe cei mai buni artişti, deschizând o poartă către o lume nouă pentru noi: lumea musicalului. Şi au făcut acest lucru cu curaj, cu risc asumat, cu pricepere managerială.

Dar, brusc, a venit acest an funest care ne-a adus pandemia şi oprirea spectacolelor. Au fost interzise cele care făceau săli pline, care ”rupeau gura târgului”, care, prin calitate, noutate şi actualitate, îi determinau pe cei din public să cumpere fără ezitare biletul, deloc ieftin, calculat la preţurile care pot asigura funcţionarea show-business-ului. Şi, desigur, au fost oprite şi cele cu bilete de 15 lei, cu invitaţii gratuite oferite cu nemiluita, care, cu chiu cu vai, îi adunau pe cei cărora nu le pasă de noutatea conceptului scenic şi

care se complac în rutină, garantată de instituţiile ”de tradiţie”.

Ei bine, pe cine au susţinut financiar reprezentanţii liberalismului? Pe cei din prima categorie cumva? Aceştia, ghinion, nu erau parte a structurilor subordonate Ministerului Culturii şi atunci... nu au putut să primească nici salarii, nici protecţie socială, nici măcar promisiunea reluării activităţii într-un moment previzibil, în condiţii de siguranţă.

Şi aşa ne întoarcem de unde am plecat în editorialul de luna trecută: artiştii ajung să fie acuzaţi că nu pot produce nimic viabil, că produsul talentului lor a ajuns ”nevandabil”, şi li se recomandă de te miri cine reconversia profesională. Sigur, nu tuturor; doar celor buni şi foarte buni, care, prin valoare, au reuşit ca în viaţă să nu depindă de semnarea condicii la stat, ci au demonstrat, în condiţiile occidentale de a face artă, că sunt europeni. Aceştia, pentru că nu au un loc de muncă fix, să se apuce de taximetrie sau de baby-sitting, pentru că, nu-i aşa, nu va fi nicio pierdere: arta în România este protejată; la stat, în formele ei cele mai... (completaţi dvs. pe linia punctată!).

Mihai COSMA

DIN SUMAR

Premiile de excelenţă....................................2

Despărţiri..5-11

Convorbirile AM - Dan Dediu...................12-14

Pe scena Ateneului şi a Sălii Radio.........15-18

Aniversări...27-32

Jazz divin la feminin (II)........................34-35

Ramona Bădescu-vedetă internaţională..36-39

Rock'n'Roll Hall of Fame 2020..............44-45

Revistele Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România îşi recompensează autorii prin premii de excelență

Lena Vieru

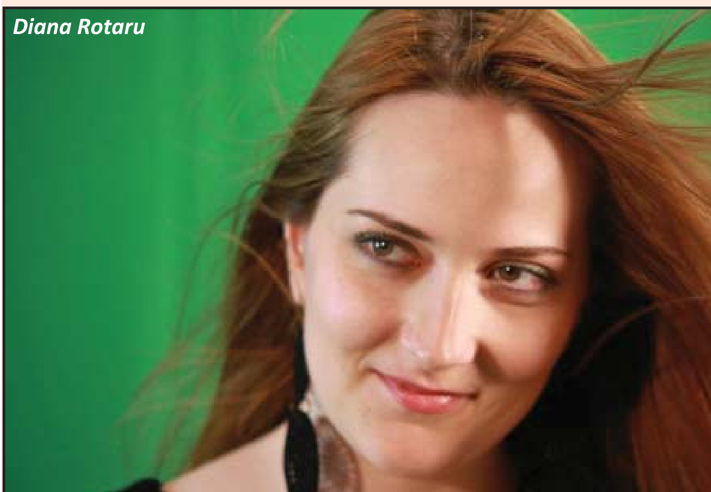
Ca în fiecare an, Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România acordă Premii de excelență colaboratorilor Revistelor Muzica şi Actualitatea muzicală – editate de UCMR şi finanțate cu sprijinul Ministerului Culturii, pentru studii de muzicologie şi articole de cronică de concert şi spectacol.

Pentru anul 2020, autorii premiați sunt:

Revista *Muzica*:

Lena Vieru Conta - Premiul pentru studiul ***Sintaxe muzicale în "Grădinile" lui Paul Klee***

Diana Rotaru - Premiul pentru studiul ***Grădina hipnotică: repetiție şi transă în creația pentru flaut a lui Salvatore Sciarrino***

Diana Rotaru

Revista *Actualitatea Muzicală*:

Carmen Stoianov - *Premiul pentru articole cu caracter analitic*

Carmen Stoianov

foto: Mihai Cosma

Răzvan Georgescu

Răzvan Georgescu - ***Premiul pentru cronică muzicală***

Un nou recital al Cvartetului Gaudeamus

În seara zilei de 29 noiembrie 2020, în transmisie on line, **Cvartetul Gaudeamus** a apărut într-un excelent recital care a beneficiat de sprijinul Institutului Cultural Român, al Muzeului Național „George Enescu" și al Uniunii Muzicologilor și Compozitorilor din România.

Scriu și de astă dată despre **Cvartetul Gaudeamus**, perfomanța lor artistică fiind în mod general recunoscută. Componenții acestei formații sunt: Lucia Nagoe, vioara I-a, Raluca Irimia, vioara a II-a, Leona Varvarichi, violă și Ștefan Neagoe, violoncel. Ei împreună și fiecare în parte sunt instrumentiști de valoare și extrem de abili în devotarea lor pentru creațiile de muzică românească de dată mai puțin sau mai mult recentă.

Cvartetul Gaudeamus răsună omogen, cu eufonie confesivă și relevantă deopotrivă.

Cvartetul Gaudeamus este în organizarea Filarmonicii din Brașov, fiind o glorie a acestei urbe, dar și un mănunchi de maeștrii în arta cărora arta componistică a acestor ani de muzică românească renaște în decriptări de un autentic generos și evocator.

Ascultându-i pe cei din **Cvartetul Gaudeamus**, mi-am confirmat o dată mai mult ce bucurie viguroasă și ce noutate neanticipată este muzica românească scrisă de compozitori români din România.

Ascultând Cvartetul Gaudeamus mi-am amintit ce spunea Mozart, anume că într-un cvrtet trebuie să vorbești mai puțin decât să cânți.

Programul acestui recital a înscris inițial lucrarea **Ecouri îngemănate** de Roman Vlad, prezentată în primă audiție absolută. Roman Vlad este un compozitor cu multă finețe imaginativă. Cum am mai spus, Roman Vlad știe să identifice tonalitatea precisă a fiecărui instrument pe toate registrele, ceea ce este o performanță și o amprentă de valoare.

Am reascultat apoi o lucrare frecvent reluată în programele camerale, **Pas de quatre** de Adrian Pop, o coregrafie de superioară relevanță a dansului clasic pe scena de operă, ceea ce este însuși gestul care se visează și inconfundabil trece din magie în magie. Și totul fin, delicat, ca muzica îmbibată cu gestul balerinilor și gestica acestora care transpune în vizual frumosul muzical.

Rezonanțe pe fond galben pentru vioară și violoncel de Ulpiu Vlad m-a plasat direct la patrimoniul de artă al acestui compozitor în care multiplică în policromii lumile înalte și totdeauna o muzică românească ferită cu desăvârșire de tot ce ar putea fi vreun citat direct, ceea ce este esența.

Ulpiu Vlad este maestrul a ceea ce este ordine și inteligență în zămislirea unor contururi sonore de intensă claritate.

Dan Dediu, în **Axis, Cvartet de coade nr. 6**, acționează cu virtuozitate și cu o grafie sonoră de viață contemporană, cu sentimentul dominant al unui relativism constitutiv. Dan Dediu modulează materialul sonor în spațiul mental lipsit de antagonisme și de dramaturgii specifice de mult revolute.

Adrian Iorgulescu în **Cvartetul de coarde nr. 5** celebrează lumile dansante ale spațiilor urbane de amuzament care trec astăzi cu ușurință de la un continent la altul. Există aici o sublimare a pulsurilor ciclurilor și ritmurilor vieții și ilustrând astfel funcția cosmică a experienței umane cu sine și pentru sine.

În acest context, recitalul **Cvartetului Gaudeamus** de la Brașov s-a prezentat admirabil, elegant și cu noblețe, evidențiind simbioza cu creațiile componistice din program cât și sudura redutabilă cu tradiția școlii instrumentale românești.

Mircea ȘTEFĂNESCU

„Noi Istorii ale Muzicilor Româneşti" - impresii şi note de cititor

Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România îşi marchează centenarul printr-o serie de evenimente şi proiecte editoriale de anvergură. Între acestea, colectivul muzicologilor îşi asumă îndatorirea de a publica un corpus de sinteze fundamentale. Tema este ilustrată cu excelenţă prin două prime volume din ciclul „Noi istorii ale muzicilor româneşti", apărute de curând la Editura Muzicală.

Primul volum poartă subtitlul „De la vechi manuscrise până la perioada modernă a muzicii româneşti, fiind coordonat de Valentina Sandu-Dediu şi Nicolae Gheorghiţă. Conţinutul e alcătuit din următoarele capitole mari: *Practici muzicale laice la curţile domneşti şi boiereşti din Valahia şi Moldova în epoca fanariotă (1711-1821),* elaborat de Nicolae Gheorghiţă; *Între cosmopolitism şi localism-etape premoderne ale culturii muzicale profesioniste în Transilvania (secolele XVI-XVIII),* semnat de Vlad Văideanu; *Mucica în Principatele Române de-a lungul secolului al XIX-lea,* datorat lui Costin Moisil; *Începuturile compoziţiei româneşti, între naţionalism şi obsesia sincronizării cu occidentul,* aparţinând Valentinei Sandu-Dediu; *Muzica şi publicul Bucureştiului prin prisma literaturii de călătorie din secolul al XIX-lea: un spaţiu al absorbţiei multiculturale,* de Haiganuş Preda-Schimek; *Muzicile militare moderne în Ţara Românească şi Moldova în secolul al XIX-lea,* semnat de Nicolae Gheorghiţă; *George Enescu-recitiri, reascultări, repoziţionări* de Vlad Văideanu.

Volumul al doilea, subintitulat „Ideologii, instituţii şi direcţii componistice în muzica românească din secolele XX-XXI", cuprinde, sub aceleaşi coordonate ca şi primul, capitolele: *Ideologii muzicale în România secolului XX,* autoarea fiind Valentina Sandu-Dediu; *Construind instituţii şi o viaţă muzicală modernă,* semnat de Valentina Sandu-Dediu şi Alice Tacu; *Opera Română a secolului XX* de Mihai Cosma; *Teatrul muzical românesc: cazul operetei bucureştene* de Irina Boga; *Prefacerea muzicilor orale de-a lungul secolului XX,* aparţinând Speranţei Rădulescu; *Construind muzica bisericească naţională* de Costin Moisil; *Muzicile militare româneşti* avându-l ca autor pe Nicolae Gheorghiţă; *Istoria jazzului românesc în documente inedite* scrisă de Alex Vasiliu; *Accesibilitate şi popularitate: o privire panoramică asupra muzicii uşoare româneşti* de Andrei Tudor; *Contribuţii componistice româneşti după 1960,* comentate şi apreciate de Dan Dediu.

Fie şi numai această prezentare a „tablei de materii" a celor două volume, vorbeşte de la sine despre amploarea demersului muzicologic întreprins. Din lectura celor peste 800 de pagini, cât totalizează lucrarea, se desprinde cu forţă şi determinare, voinţa integratoare, dorinţa de înserare armonioasă în cercetarea globală, în fenomenul sonor universal. Volumele prezintă o impresionantă optică generoasă, un orizont larg, deschis către toate zările lumii. Descrierea faptelor muzicale aşa cum au rămas consemnate pentru istorie este realizată într-o formă ordonată, logică, ţinând seama de rigorile ştiinţifice impuse de participarea la o mare operă de sinteză. Nu este lăsată în uitare nicio zonă a ţării şi totodată sunt evidenţiate contribuţiile creatorilor care şi-au dezvoltat arta şi ştiinţa lor în afară, dată fiind existenţa unei diaspore româneşti foarte numeroase. Sunt prezente spre ilustrare nume precum Corneliu Dan Georgescu, Lucian Meţianu, Costin Miereanu, Maya Badian ş. a. Vorbeşte de la sine până şi indicele de nume proprii care se înşiră pe întinderea a 24 de pagini (pe două coloane fiecare).

Analizele muzicale sunt riguroase, obiective şi concludente, încadrările estetice sunt pe deplin justificate, argumentaţia e acoperitoare, totuşi fără a obosi prin acribie exagerată. Îndeosebi, am admirat, spre exemplu, prezentarea profundă şi extinsă a fenomenului muzical din ţara noastră din cea de a doua jumătate a secolului XX, când s-a conturat în forţă participarea semnificativă a creatorilor noştri la valorile universale ale modernismului artistic. Ca participantă directă la viaţa muzicală din acele decenii, având privilegiul a peste şaizeci de ani de frecventare a vieţii culturale, pot susţine că aceste *Noi istorii* prezintă adevărul integral despre muzică şi slujitorii ei în vremuri de cumpănă, de restrişte, de schimbare, de incertitudine şi contrarietăţi existenţiale dure.

Limbajul elegant si totodată simplu, siguranţa exprimării, claritatea definiţiilor şi aprecierilor estetice, toate aceste calităţi, pe lângă mute altele, contribuie la aspectul plăcut al lecturii.

Consider a fi de o importanţă majoră faptul că aceste două cărţi există, că o aşteptăm cu interes maxim pe a treia, care să întregească tabloul. Este vital ca noile generaţii să aibă de unde să se informeze, să asimileze şi să se poziţioneze în mod creator faţă de trecutul recent, care, iată, a şi devenit o nouă istorie.

Lavinia COMAN

In memoriam Octavian Nemescu

Octavian Nemescu şi mistica zumzetului

Personalitate aprigă, deschisă spre orizontul profeției, cu viziuni apocaliptice şi atitudine intelectuală intransigentă, excesiv şi tenace, dinam energetic cu o dimensiune extatică ce irumpe într-un ritual al unei religii imaginare, Octavian Nemescu impresionează prin constanța şi munca sisifică cu care îşi construieşte o fortăreață teoretică şi componistică, înrădăcinată în semantică şi mitosofie.

Angrenând un întreg arsenal conceptual pentru explicarea muzicii sale, care intenționează să se desprindă de spectacularul concertului şi să se transforme în proces inițiatic, în timpul căruia individul, ascultătorul, s-ar schimba asemenea unui practicant al meditației yoghinice, Nemescu dedică sistematic fiecărei ore din zi şi din noapte câte un opus (ciclul „orelor"), propunând şi un loc imaginar al redării, anume o piramidă cu vârful în jos. Lucrările din acest ciclu sunt călătorii temporale şi spațiale, ce folosesc mijloace componistice reduse la strictul necesar, materialul fiind extrem de epurat şi propunând cu parcimonie esențe, parfumuri sonore arhetipale precum pulsația iambică, pauza tensionată, armonicele sunetului ca metaforă a "zgomotului de fond al Universului".

De parcă această pletoră de opusuri n-ar fi fost de ajuns, Nemescu pluseasă, scriind despre meta-muzică, muzică imaginară şi arhetipuri, din perspectiva opoziției Natură-Cultură, conturând o concepție ce idealizează non-spectacularul şi utopia, încercând să le articuleze în imanent prin muzicile sale, chiar dacă, de multe ori, orizontul de pragmatism pe care îl cer acestea este unul himeric. Topologia nemesciană, locurile ideale de desfăşurare a ritualurilor muzicale imaginate se concentrează pe câteva figuri geometrice emblematice: triunghiul, cercul, piramida. Piramida, această formă naturală pe care o ia orice se dărâmă, după cum spune Peter Sloterdijk, constituie la Nemescu un simbol puternic, pe baza căruia articulează o întreagă concepție creatoare. Dar nu lipsesc nici fenomenele naturale ori formele de relief, integrate în viziunea totală împreună cu senzații olfactive, vizuale, tactile şi gustative.

Din punct de vedere morfologic, lucrările sale se servesc de puține elemente: impulsuri elementare, pauze, zumzet continuu, fulgere acustice. Cu aceste elemente, el construieşte un întreg univers omogen, recognoscibil şi personal. Titlurile lucrărilor sale sunt, de asemenea, mărci indubitabile ale concepției sale despre lume, constructe hibride şi excentrice: *Metabizantinirikon* (1985), *Finaleph* (1990), *Post-Simfonia a III-a* (2003), *Non-Simfonia a V-a* (1988-92), *Presimfonia a VI-a* (1996-2000), *AM UAT* (2008), *PercMETAMor sau MorMETAPerc* (2013).

Căci într-adevăr, la Nemescu putem vorbi despre un *Weltanschauung* cristalizat, reflectat în toată creația sa, în care rolul auto-comentariului este unul esențial, făcând parte integrantă din opera de artă şi creând cadrul de receptare şi înțelegere al acesteia. Comentariile nemesciene sunt astfel adevărate *arte poetice labirintice* scrise într-un stil unic, exaltat şi ermetic, ce alternează majusculele cu literele mici, ghilimelele cu aldinele şi italicele, pentru a crea ierarhii de sens, de importanță şi de pregnanță.

Pe lângă caracteristici, se mai află în muzica lui Nemescu o componentă care, nu de puține ori, adaugă stupefacție actului percepției: teatralitatea încărcată cu semnificații ritualice, care conduce la varianta *ritualismului extatic*. Intervenția unui actant meteoric - că e un solist mascat la corn, trompetă sau trombon, că e o voce de soprană - la începutul sau la finalul unor lucrări, devine o semnătură a ritualului nemescian, un eveniment heraldic, o emblemă ce anunță o „venire" dintr-o altă lume, arhonte al soartei şi înainte- sau înapoi-mergător al destinului.

O calitate ontologică de mare rezoluție afectivă se resimte intens în activitatea şi muzica lui Octavian Nemescu. Ea se manifestă prin toți porii expresivi şi pare că spune: frumusețea, ca şi viața, e amară. Iar când scrie, o spune de-a dreptul: "Haideți la dans, că viața e scurtă şi cine ştie ce ne va mai aduce şi ziua de mâine!" (Octavian Nemescu, *Premiul Nobel şi o reflecție amară*, Actualitatea Muzicală, nr.11/2016, p.17) Dansul lui Nemescu în ziua de mâine a început. Cu plecăciune şi smerenie, îi vom ține hangul. (Dan DEDIU)

O ceremonie imaginară pentru Octavian Nemescu

Nu credeam că în mai puțin de 6 luni, voi schimba timpul prezent cu cel trecut, referindu-mă la Octavian Nemescu. L-am aniversat anul acesta pentru împlinirea a 80 de ani iar acum am primit vestea despărțirii sale de această lume.

În noaptea de 6-7 noiembrie, Octavian Nemescu, un nume care a făcut istorie în muzica românească, a plecat dintre noi. Compozitorul Octavian Nemescu a fost unul dintre cei mai originali creatori români, care a lăsat în urmă o operă de referință, cu o semnătură unică, inconfundabilă. De numele lui sunt legate orientări muzicale pregnante precum muzica spectrală, arhetipală, imaginară. A „ars" cu pasiune pentru ideile sale pe care le-a urmat fără abateri, fără compromisuri, pe care le-a întrupat de-a lungul timpului cu convingerea îndeplinirii unei misiuni artistice, pe care şi-a asumat-o, de a stabili punți de comunicare a omului cu planurile metafizice, transcendente. A fost mereu un compozitor în avangardă, creația sa profund simbolică propunând noi forme şi noi rosturi de apariție şi manifestare, dincolo de cele pur estetice. Viziunile sale rămân în continuare cu câțiva paşi înaintea noastră, dându-ne un punct de aşteptare la orizont. Octavian Nemescu a crezut în puterea de neclintit a arhetipurilor – cele care prin caracterul lor imuabil, permanent, înfruntă trecerea timpului, oferind o şansă aspirației către eternitate. Lucrări precum *Concentric, Natural-Cultural*, *Spectacol pentru o clipă*, *Regele va muri?*, *Finalpha*, *Metabizantinirikon*, *Non-Simfonia a 5-a*, *Pre-Simfonia a 6-a* ca şi întreg *Ciclul dedicat Orelor unei zile*, rămân în memoria noastră, a muzicii româneşti şi internaționale. O cultură care are un creator cum a fost Octavian Nemescu, este una bogată, norocoasă. Octavian Nemescu a fost o stea norocoasă în galaxia muzicii de pretutindeni. A plecat din această lume, dar prin muzica sa, prin ideile sale novatoare, puternice, rămâne printre noi.

Octavian Nemescu a fost şi un teoretician de mare valoare, un gânditor revoluționar, un profesor extraordinar, cu o disponibilitate uriaşă pentru studenții şi doctoranzii săi. A lăsat în fiecare dintre cei care l-au cunoscut, o urmă puternică, săpată în suflet, în minte, în profunzimea ființei.

Pentru că, prin restricţiile actuale ale pandemiei, Octavian Nemescu nu poate avea parte de o ceremonie de despărţire, în care cei care l-au cunoscut, apreciat, iubit să îi evoce amintirea, am creat-o altfel, prin mijloacele de comunicare pe care le avem acum la dispoziţie. „Părintelui muzicii imaginare" i-am imaginat prin acest articol, o ultimă întâlnire cu muzicienii, cu artiştii cu care a colaborat sau pe care i-a îndrumat în timpul vieţii. Am strâns aşadar, gânduri despre Octavian Nemescu, de la compozitori, interpreţi, coregrafi ce i-au fost apropiaţi, pe care i-am găsit disponibili într-un timp scurt şi care au acceptat să participe la acest ritual scris de rămas-bun.

*

Adrian Iorgulescu

„Pentru Octav – prietenul meu de-o viaţă – două teme apăreau recurent şi frecvent: una despre credinţă, ce viza omul (nu despre religii sau biserici), alta despre muzică, ce viza artistul. Un cuvânt „cheie" părea să-l obsedeze, cu privire la primul subiect, acela de **smerenie**, precept pe care încerca cu obstinaţie să-l pună zilnic în aplicare, probabil, cu succes. Relativ la domeniul sonor, lucrurile se prezintă ceva mai complicat.

O. Nemescu primid Premiu pentru întreaga activitate de la Preşedintele UCMR, Adrian Iorgulescu, martie 2019

foto: Lucian Năstase

Captivat de zona experimentului, a tehnicilor avangardei, era deopotrivă atras de producţiile spectrale, de cele non-evolutive, de creaţia conceptuală, arhetipală, sau electronică, direcţii pe care le-a abordat şi concretizat cu succes într-o manieră originală, în opusurile sale realizate cu migală şi măiestrie componistică. A generat astfel, un orizont fonic mereu surprinzător şi valoros, ce-i va purta cu certitudine amprenta stilistică inconfundabilă."

Doina Rotaru

„Pe Octav l-am simţit mereu ca pe un frate mai mare, de la care am învăţat enorm. Şi de la el ca om, şi din muzica lui. Blândeţea, bunătatea, rafinamentul şi sensibilitatea lui rămân unice pentru mine. Muzica lui profund originală, în afara timpului şi a modelor, va dăinui cu siguranţă peste veacuri. Este o Muzică care te îmbrăţişează, te mângâie, te absoarbe în ea şi te transformă spiritual şi profund! Mulţi ani am fost colegi de cancelarie atât la Liceul de Muzică, cât şi la Conservator. Profesor excepţional, cu un talent înnăscut şi pentru pedagogie, Octav era iubit de toţi cei care i-au fost fie elevi, fie studenţi. Îl iubeau pentru că şi el îi iubea, şi le dăruia tot ce ştia în muzică, arte plastice sau filozofie. Drum lin spre cer şi stele, dragă Octav !!!"

Valentina Sandu-Dediu

„În anii '80, în perioada studiilor mele la liceul George Enescu, Octavian Nemescu se număra printre profesorii noştri preferaţi (clasa noastră a urmat, nu pentru mult timp, din păcate, cursuri de istoria muzicii cu domnia-sa). Drumurile muzicale ni s-au încrucişat apoi adesea, la Uniunea Compozitorilor sau la Universitatea de Muzică, în sălile de concerte sau (ceva mai recent) într-o emisiune din seria de Round Table, difuzată de enjoytv.ro. Întotdeauna m-a impresionat consecvenţa pasionată cu care îşi urma ideile estetice şi componistice, pledoaria sa intensă pentru muzicile non-spectaculare, pentru natural versus cultural. Am ascultat vocea sa unică în compoziţia şi muzicologia românească: sesiza profunda criză de comunicare între creator şi receptor, milita pentru întoarcerea la date primare, originare ale muzicii. Octavian Nemescu a încercat să recupereze elemente arhetipale ale tradiţiilor muzicale pentru a produce o muzică a meditaţiei, a ritualului încărcat de tăceri. Intenţia sa de a reamplasa actul de interpretare muzicală în anturajul energetic al naturii înconjurătoare îmi apare acum încărcată simbolic de întoarcerea compozitorului în acel anturaj. Noi rămânem cu tristeţea de a mai fi pierdut un mentor."

Diana Rotaru

"Ultima amintire cu Maestrul Nemescu este din primăvară, se terminase şedinţa comisiei simfonice. Radia de bunătate şi de bucuria întâlnirii cu colegii din comisie. Râdea cu toată faţa sub mască şi a vrut să mă ia în braţe, să ne ia pe toţi, a trebuit să îi aducă aminte doamna Erika de pandemie şi de regulile de distanţare socială. Îmi pare foarte rău că nu ne-am îmbrăţişat atunci. Cumplit şi nedrept e modul în care moartea muşcă din viaţă. De unii oameni nu ar trebui să ne despărţim. Rămâne Muzica lui, imensă – şi amintirea unui om-înger."

Darie Nemeş Bota

"Călăuza misterelor sonore ne-a părăsit. Mulţumiri pentru TOT, Maestre, pace şi lumină, oriunde vă aflaţi!"

Carmen Cârneci

„Îmi va lipsi Octav Nemescu, omul savant gata să apere idei aspre, cu tonul lui de profet al amurgului, al descreşterii culturale – ceea ce neliniştea, crea împotriviri – mereu charismatic, de neoprit… Îmi va lipsi îndrumătorul înţelept, care acumulase atâta ştiinţă pentru a o comunica generos, în cultul datoriei de dascăl şi al prieteniei între vârste… Ne rămâne însă muzica sa atât de aparte – stranie, puternică, impresionantă – care ne apropie de misterele esenţiale: urma pe care o trasează este o adevărată cale!"

Corneliu Dan Georgescu

„Aş lăsa pe alţii să spună ceva despre marele compozitor Nemescu. Noi doi am mers alături pe drumurile muzicii în viaţă, iar când nu a fost posibil, gândurile noastre s-au continuat şi însoţit singure mai departe. Nici acum nu se vor despărţi mult timp..."

Gérard Pape

„C'est vraiment très triste! J'adore sa musique et c'est une très grande perte pour la musique contemporaine !!"

Sorin Lerescu

„Octavian Nemescu a plecat dintre noi. Muzica sa şi ideile sale rămân însă. Rămân prin spiritul care le-a animat, prin vibraţia tainică a gândurilor sale, a sunetelor pe care le-a imaginat în compoziţii de-a lungul anilor. *Spectacol pentru o clipă*, *Gradeatia* sau *Natural-Cultural*, ca şi alte opusuri ale sale, se vor regăsi mereu într-o „muzică imaginară", într-un spaţiu al ideilor, al sensibilităţii artistice de o originalitate aparte. Opera lui Octavian Nemescu – un deschizător de drumuri în muzica românească – va trece, sunt sigur, proba timpului revelând, o dată mai mult, sensul şi valoarea creaţiilor sale. În aceste clipe de tristeţe şi de reculegere, cuvintele nu mai sunt deajuns. Dincolo de ele rămân lumina şi amintirea unui mare artist."

Luminița Petre

"Am avut şansa să învăț cu dl. prof. Octavian Nemescu istoria muzicii, analiză muzicală. Ştia să trezească în noi pasiunea, foamea de muzică, dăruindu-ne multă căldură sufletească, respect, delicatețe şi afecțiune, răbdare. Nu l-am văzut niciodată încruntat sau nervos. Un mare spirit. Îl voi păstra învăluit în catifea, în amintirile studiilor mele muzicale. Drum lin spre Îngeri, Maestre !"

Violeta Dinescu

„Pe Octavian Nemescu îl găsesc acum într-o aminitire vie, a unei întâmplări ce s-a petrecut de mult, când tocmai primisem un post la Liceul de Muzică Nr. 2 de pe strada Locotenent Lemnea, în anul 1978. În recreații ne întâlneam cu toții *volens nolens* în cancelarie, care era o încăpere destul de mare, în care schimbam cataloagele, ne semnam prezența... Obişnuiam să nu zăbovesc îndelung în acel loc. Într-una din zile, intram amândoi aproape în acelaşi timp prin uşile paralele. Când m-a văzut Octavian, a reacționat spontan şi a strigat în gura mare: ai auzit Violeta ce se întâmplă? Suntem obligați să primim în locuințe oameni necunoscuți... Am rămas stupefiată

de curajul lui! Nu a trecut mult timp, şi lui Octavian i s-a cântat o piesă în concert, după care a primit interdicție pentru o vreme să mai prezinte public lucrări. De atunci îl am în memorie pe Octavian, ca pe un fel de erou, ce şi-a urmat calea de compozitor neîngrădit de nimeni şi de nimic. Şi-a câştigat libertatea interioara şi a fost pentru mine, un exemplu de neuitat."

Adriana Toacsen

"Cu domnul Nemescu am avut unele dintre cele mai plăcute discuții! Am amintiri încă din anii de început ai facultății! Era peste tot! Vroia să vada şi să ştie tot! Era o rază de soare cu care se putea vorbi despre tot! A fost o onoare şi un privilegiu..."

Raluca Ianegic

„Am lucrat mult cu Dânsul. Un TITAN al muzicii contemporane. Dumnezeu să-l odihnească. Ce pierdere, ce gol imens!"

Diana Gheorghiu

„Domnul Nemescu mi-a fost profesor de compoziție şi, ulterior, îndrumător de doctorat. A fost acel tip rar de profesor care ştia să te învețe fără să-ți îngrădească personalitatea, să-ți vegheze drumul cu discreție şi să te încurajeze să te dezvolți aşa cum simți şi nu cum ți se spune că ar trebui. M-a învățat să am încredere în intuiția mea creatoare şi m-a sprijint necondiționat, întocmai ca "un părinte de rezervă", asa cum îi plăcea să se numească. Era oricând dispus să îşi împartă sandvişul adus de acasă, sau să țină consultații lungi la telefon, mult după miezul nopții, sau să îşi pună vasta biblioteca la dispoziție, pentru a te ajuta să înveți, să faci față unui program mai încărcat în timpul zilei, sau pur şi simplu să-ți facă munca mai uşoară. De la domnul Nemescu ne rămâne multă muzică vizionară, din care vom avea ce învăța mulți ani de acum încolo. Dar mie îmi rămâne, totodată, şi lecția generozității sale nemărginite, pe care sper, măcar în mica măsură, să o împart mai departe."

Alexandru Matei

„Aşa cum ne-ai învățat, drumul continuă, Sfârşitul înseamnă Început, Începutul Sfârşit."

Sorina Goia

„Cred că totul, la domnia sa, era META. Deasupra ordinarului, dincolo de obişnuit, ieşit din tiparele acceptate, mai mult decât te-ai fi aşteptat. Muzica sa era Estetica sa, Credința sa. Nu şi-a trădat-o niciodată."

Cleopatra David

„Am fost privilegiați să avem un astfel de suflet printre noi! Un om prea bun pentru aşa o lume!"

Ionuț Bogdan Ştefănescu

Efectul Octav - „Şlefuirea unei personalități artistice se realizează prin întâlnirile memorabile trăite. Pentru mine Octav – Octavian Nemescu –, unul dintre cei mai rafinați şi spiritualizați compozitori români, reprezintă o astfel de întâlnire definitorie şi revelatoare. A fost ca o lumină, pentru că mi-a condus drumul în cadrul travaliului doctoral – am avut şansa să devin doctor în muzică sub îndrumarea sa - şi mi-a acordat şansa să acced la lumea sa sonoră imaterială prin lucrările pe care i le-am interpretat şi imprimat.

A trecut, împreună cu Erica, prin cea mai cumplită încercare prin care pot trece părinții: pierderea unicului fiu, fantasticul regizor Cristian Nemescu, dar muzica sa, în ciuda furiei şi revoltei fireşti, se întorcea, cu obstinație, ca o ofrandă, spre Dumnezeu. Gesturile sale muzicale se luau la trântă câteodată cu divinitatea, pentru ca, mai apoi, printr-un secret păstrat asemenea alchimiştilor, să se preschimbe în adevărate icoane sonore. Prin muzica sa se revelează toate religiile lumii, sunetele primordiale, ritualurile fascinante, simbolurile încifrate, chiar şi mirosurile, pentru că izvorăşte întotdeauna din linişte primordială. Octavian Nemescu a fost compozitorul privilegiat care a fost capabil să pătrundă meandrele liniştii, o linişte înfricoşătoare pentru oamenii de rând, dar atât de tentantă pentru marii creatori. Ne rămâne drumul muzical parcurs de Nemescu, care marchează, asemenea unui sacerdot prin rugăciune, fiecare oră din zi şi din noapte: o inițiere pe care numai un adevărat alchimist al sunetelor ne-o poate dărui. Dragul meu Octav, de astăzi numele tău, încrustat cu litere de aur, va străluci continuu în patrimoniul sufletului meu."

Irina Vesa

„Am avut norocul, cei ce am fost prezenți, să îi ascultăm deseori muzica în concerte, iar lucrările sale sunt mereu o Experiență, ceva puternic, unic, se contopeau cu spațiul şi îl extindeau - o mică parte din merit aici o are şi muzica electronică (disciplină pe care o şi preda - chiar mi-a fost profesor de Istoria muzicii electronice), pe care o țese în materia muzicală într-un mod rafinat şi hipnotic, existând acolo mereu o năzuință-devenită-întrevedere spre ceva Absolut... Ne doresc, celor ce l-am întâlnit, să multiplicăm măcar crâmpeie din energia, inventivitatea, curiozitatea şi mai ales Bunătatea sa!"

Fernanda Romila şi Dan Racoveanu

„Regretăm nespus dispariția iubitului nostru profesor, compozitorul Octavian Nemescu. Rămân neşterse cursurile sale, atât despre muzica secolului XX, cât şi cele despre muzicile extraeuropene. Pe lângă noi, mulți studenți de la alte facultăți veneau să-l asculte. Ce deschidere, în anii '90, spre noi orizonturi lansau prelegerile sale! Pasiunea şi dăruirea sa, pentru a ne împărtăşi adevăratele valori, pentru a ne indica repere autentice, nu pot fi redate în cuvinte. Era o flacără vie! Cât de emoționați l-am ascultat atunci când a luat cuvântul în balconul Pieței Universității, fiind singurul din breasla muzicienilor care a marcat acel moment istoric! Muzica sa, crezul său în curentul arhetipal, ideile şi principiile de la care nu s-a abătut niciodată, învăluite în bunătatea şi blandețea senină ni-l vor reaminti mereu!"

Monica-Cristina Postolache

"După primul curs cu Maestrul Nemescu am plecat din sală fără să fi apucat să îmi notez nici măcar un cuvânt din tot ceea ce ne predase. La fel au fost şi restul cursurilor. Îți părea rău să pierzi timp notând. Pur şi simplu era magic să stai să îl asculți şi să savurezi fiecare curs. Despre Maestrul Nemescu nu se poate scrie la trecut, aşadar nu pot decât să spun: Mulțumesc, domnule profesor! Mă înclin! Drum lin spre stele şi spre marea reîntâlnire mult aşteptată..."

Laura Manolache

„Drumurile ni s-au intersectat puțin în primăvara lui 1978, pe când eram în clasa a XII-a la actualul Colegiu „G. Enescu". Octav devenise profesor de forme şi armonie în locul lui Costin Cazaban, plecat la revista „Muzica". Eram în pragul admiterii la Conservator. În puținul răgaz, m-au frapat atunci blândețea ochilor şi vocea catifelată. Îl asociam, ca pe nimeni altul, sintagmei „pâinea lui Dumnezeu"... Următoarea întâlnire, de la începutul anilor '90, a declanşat relația de colegialitate prietenească ce avea să se permanentizeze. Lucram deja la Radio, la secția de muzică simfonică şi de cameră. Am aflat, nu ştiu cum, că Octav ține un curs despre muzica secolului XX cum nu se mai făcuse până atunci. Mi-am luat caiet studențesc şi m-am alăturat grupului. Aşa l-am cunoscut pe Octav cel pasionat, iubitor al dialogurilor prelungi, dătătoare de idei... De-atunci i-am purtat o constantă şi profundă admirație."

Cristian Lolea

"A plecat dintre noi unul dintre cei mai importanți şi originali compozitori români: Octavian Nemescu. Am avut privilegiul să îl cunosc bine, cu un pic de îndrăzneală aş spune chiar că am fost prieteni. Într-o dimineață a lui 2004, aventura mea în muzica de film a început cu un apel telefonic pe care i-l datorez domnului Nemescu. O să-mi lipsească discuțiile pline de pasiune şi eleganță despre muzică şi nu numai, însă îmi rămâne amintirea lor, la fel şi întâlnirile cu muzica lui Octavian Nemescu. Mulțumesc, Maestre!"

Ioana Pinzariu

„Mulțumesc, domn profesor! Mi-e foarte greu să scriu despre el la trecut. Mi-e foarte greu şi să fiu tristă, pentru că nu cred că a dispărut, doar a trecut la următorul nivel şi ne aşteaptă acolo. Mi-a fost profesor, conducător de doctorat şi aproape că mi-a fost părinte. Nu-mi rămâne decât să îi rămân recunoscătoare pentru tot timpul petrecut împreună, pentru învățături, pentru afecțiune şi să sper că ne vom reîntâlni în altă dimensiune sau, cum îi plăcea lui să creadă, în altă viață."

Csendes László

„Păcat că mor oameni ca Octav! Ei ar trebui scutiți de această experiență. A fost un om extraordinar şi m-a învățat multe lucruri pentru care îi rămân dator. Îmi e tare drag şi îl simt alături oriunde ar fi acum. Condoleanțe tuturor care îl simt, ca mine, membru al unei familii spirituale din care facem parte."

Sorin Marinescu

„Ne-a fost un model de a răzbate prin neant, o sursă de inspirație. Sunt norocos pentru că i-am fost contemporan şi împlinit pentru că i-am fost student. Sper să găsiți răspunsurile tuturor întrebărilor, Maestre! Drum lin..."

Octav Avramescu

„Acum mai puțin de o lună când l-am întâlnit ultima dată pe Octavian Nemescu, era în picioare, zâmbea. Aşa îl voi şi ține minte, cu recunoştință pentru tot ce înseamnă deja şi felul în care simt că va creşte şi în mine opera sa, începând cu Muzica imaginară. Disponibilitatea, căldura şi chiar pulsiunea vitală care se regăseşte în arta sa, vorbesc despre calități de percepție, (auto)cercetare şi exprimare care ar trebui să fie mai abundente în noi toți — trecerea sa de pe această lume face şi mai dureros de ştiut că nu e aşa…"

Mihaela Vosganian

„Dragă Octav, scump mentor şi prieten al inimii mele!

În sfârşit, spiritul tău, eliberat din strânsoarea trupească a acestei existenței, îşi poate desăvârşi călătoria, nestingherit, spre lumile "imaginare" spre care a tins din totdeauna. Fie ca lumina ta, impregnată în chipul tău blând şi seren, cu care ne-ai urmărit în întâlnirile noastre de muzică şi suflet, să ne ghideze şi să ne inspire dincolo de timp şi spațiu, pe noi toți cei rămaşi, confrați, în cerc din ce în ce mai restrîns, ai aceluiaşi periplu!"

Sabina Ulubeanu

„Am primit vestea morții lui Octavian Nemescu în apropiere de un loc pe care îl iubea, pe poeticul Vârful cu Dor, unde ajungi relativ uşor din Sinaia, printre cețuri transparente care se ridicau şi nori dispuşi în linii infinite. Ce metaforă mai bună pentru înălțimile spirituale pe care ni le lasă moştenire, pentru blândețea sa în raport cu oamenii pe care i-a ajutat să îşi împlinească potențialul şi totodată pentru focul interior care l-a mistuit cu o originalitate aproape sălbatică în fiecare creație. Lumea fără Octavian Nemescu rămâne una în care doar dorul nesfârşit ne-ar putea apropia de idealul uman, muzical şi profesional pe care dragul nostru compozitor, teoretician şi profesor l-a întrupat."

Maia Ciobanu

„Umblă prin târg vestea că Octavian Nemescu a murit. Imposibil. Poate omul a plecat, dar Octavian Nemescu e aici, e viu, e printre noi.."

Dana Cristina Probst, Viena, 8 noiembrie 2020

LAISSEZ RÉSONNER!
Primăvara 1992
Olivier Messiaen, *Et exspecto resurrectionem mortuorum*, partea a III-a „*L'heure vient où les morts entendront la voix du Fils de Dieu...*"

Profesorul Octavian Nemescu ne îndreaptă atenția asupra curbei uriaşe a gongului şi tam-tam-ului care încep în *pp*, insesizabil, la umbra suflătorilor, cresc până la *fffff* şi sunt lăsate să vibreze „*infiniment long*".

Sunt copleşită de această lucrare pe care o ascult pentru prima dată. Sunt copleşită însă mai ales de convingerea, pasiunea cu care Octavian Nemescu ne vorbeşte despre importanța spațiului în care a avut loc prima audiție, dar şi a orei concertului: Sainte-Chapelle, ora 11 dimineața (7 mai), când soarele, răzbătând prin diversele vitralii, umple aerul de culori ce se întrepătrund cu sunete, acorduri, vibrații... Când ne spune aceste lucruri, profesorul nostru aduce la lumină ceva adânc trăit, experimentat, sau care urmează a fi experimentat. De aici forța sa.

Imensul crescendo al gongului şi tam-tam-ului este precedat de sunete de clopote smulse din linişte, urmate de exclamația vehementă a tutti-ului ce face apoi loc unui unison funebru la alămuri.

Octavian Nemescu ne prezintă muzici în care omul şi compozitorul Octavian Nemescu se regăsesc întru totul. Strigăt, lungă meditație pe un sunet, pauză, vibrație. Pe aceste dale îşi păşeşte el viața, aici se regăseşte opera lui care ia chipul unei mărturii.

Aşa cum notează Messiaen, *LAISSEZ RÉSONNER*!

Loredana BALTAZAR - Dispariția unui Patriarh al Artei Sunetelor – Octavian Nemescu

Parcurgând, pas cu pas, strâmtul cadru al cotidianului efemer se poate, oare, ”evalua”, într-un simplu discurs, dimensiunea unei Personalități?

Descriind, cu patru ani în urmă, atitudinea compozitorului Octavian Nemescu față de preocuparea din ce

în ce mai scăzută pentru ”statusul valoric al produsului artistic”, aduceam în discuție câteva din ideile care au conferit noutate traseului său creator: inițierea unui posibil ciclu de ”muzici” aferente fiecăreia din cele 24 de ore ale unei zile, sugerând ”ridicarea treptată către Lumină”, apoi preocuparea pentru recuperarea **Incipit-ului** (ca ”arhetip al ÎNCEPUTULUI”) şi a **Finalis-uluii** (ca ”arhetip al SFÂRŞITULUI de timp”), precum şi elaborarea unei sume de ”practici individuale” care, asamblate, ar putea avea ca efect TREZIREA din somnul biologic, mental şi spiritual, a celor ce se încumetă – fie interpreți, fie potențiali spectatori – să accepte această interesantă şi absolut pertinentă provocare: integrarea într-un Ritual metaartistic, cu finalitate terapeutică. Sunt doar câteva mostre dintr-un arsenal ideatic fabulos pe care s-a bazat eşafodajul dramaturgiei creatoare, complexe dar unitare, a maestrului Octavian Nemescu, cu conotații de natură spirituală şi trimiteri, relativ dificil de decodat din punct de vedere structural, la esența fenomenului religios. Un crez artistic pe care Octavian Nemescu şi l-a urmat constant, fără niciun compromis, de-a lungul întregii sale vieți!

Mă voi întoarce, însă la virtuțile cu totul speciale ale omului Octavian Nemescu, înzestrat cu o căldură aparte şi o enormă sensibilitate pe care şi-o ascundea, de altfel, cu o discreție aparent nepământeană. Doar Dumnezeu ştie cum a acceptat, conştient, imensa durere provocată de pierderea prematură şi total nedreaptă a propriului fiu, păstrându-şi intactă blândețea şi gingăşia relaționării cu toți cei din jurul său!

Am avut rarul privilegiu de a interacționa cu individualitatea specială a domnului Profesor care mi-a marcat, definitoriu, existența, exact atunci când a fost absolut necesar! Cum aş putea să nu amintesc sutele de ore dedicate aprofundării sistematice a culturii contemporane, cursuri suținute benevol la Conservator, prelungind spațiul orar programat pentru întâlnirile ”ordinare” cu studenții domniei-sale? Eram pe atunci un viitor muzicolog, fără vreo preferință stilistică anume, căruia domnul Profesor i-a deschis porțile unui univers complet necunoscut, dar absolut fascinant; întrepătrunderile de natură estetică dintre curentele literare, multiplele fațete ale sintezei artelor plastice şi metamorfozele muzicii ”noi”, explicate detaliat şi exemplificate prin lecturi, vizualizări şi nenumărate ore de audiții muzicale, mi-au transformat nedumerirea în înțelegere şi căutările în certitudini, mi-au stimulat curiozitatea şi dorința de a cerceta în profunzime intenții creatoare deloc uşor descifrabile prin prisma unei abordări personale directe.

Blând dar ferm, extrem de politicos şi întotdeauna conciliant fără a coborî, însă, sub propriile standarde morale, mereu zâmbitor, dar fără a abdica de la principiul ierarhizării corecte a valorilor, al elitismului sonor în defavoarea unei accesibilități aşa-zis clamate de publicul larg, generația mea – şi nu numai! – l-a simțit, cumva, pe Octavian Nemescu ca pe un autentic mentor al pleiadei de tineri compozitori, muzicologi, dirijori sau interpreți de care s-a apropiat din pură generozitate. Cu bunăvoința-i aproape incredibil de firească, domnul Profesor ni se alătura în orice demers artistic, oferind motivații suplimentare şi sprijinindu-ne ori de câte ori intuia că avem nevoie, profesional şi uman.

Atât de aproape atunci, şi atât de departe acum…. nu există cuvinte pentru această pierdere care, pentru mine şi pentru mulți alții, este aproape personală!

Călătorie uşoară, domnule Profesor, către esența acelei Lumini care, în fapt, a fost parte integrantă din ființa dumneavoastră!

*

Voi încheia această compoziție colectivă de recunostință şi admirație cu propriile mele gânduri ce nu prea încap în cuvinte, despre un om şi un artist a cărui întâlnire m-a transformat şi m-a ajutat continuu să mă explorez şi să explorez lumea. Dacă am avea cu toții această „atingere magică" pentru cei din jurul nostru, lumea s-ar schimba şi poate că omenirea, în fine, ar evolua. În modestia sa, Octavian Nemescu nu ar fi putut accepta aceste lucruri frumoase care s-au spus şi scris despre el şi ştiu că nu şi-ar fi dorit să se facă „vâlvă" la moartea sa. Am înțeles de mult acest lucru, de aceea, am propus să creăm aici, în spațiul acestui articol, o ceremonie IMAGINARĂ, la care, prin lectură, se pot alătura toți cei care l-au cunoscut şi iubit.

Irinel ANGHEL

Adio, venerabile maestre!

În miez de noiembrie ne-a părăsit **Ștefan Angi**, muzicolog clujean (n. în 1933), profesor la Academia Națională de Muzică ”Gheorghe Dima”. Personalitate distinsă a școlii ardelene, Ștefan Angi a fost un adevărat

Ștefan Angi

lord, o persoană care impunea respect prin modul său de a fi, de a vorbi, de a se purta, prin erudiție și prin modestie.

L-am cunoscut cu ocazia unor susțineri de doctorat la sus-amintita instituție clujeană, întrezărind apoi personalitatea sa complexă, rară, de reprezentant al unei generații care credea în educație, politețe, adevăr.

A venit apoi ca invitat, de mai multe ori, la București, la Simpozionul Internațional de Muzicologie ”George Enescu” din cadrul Festivalului Internațional ”George Enescu”, susținând comunicări interesante, care astăzi pot fi citite în volumele de Proceedings publicate de Editura muzicală. Această activitate de cercetare științifică i-a purtat pașii la multe reuniuni de profil, festivaluri, simpozioane, în țară și în străinătate.

Absolvent al Conservatorului de pe malurile Someșului, a continuat studii de filosofie la Universitatea ”Lomonosov” din Moscova. Titlul de doctor l-a obținut în 1965, cu o teză care prefigura viitoarea sa pasiune: estetica muzicală, disciplină ale cărei baze le-a statornicit. Și-a legat numele de facultatea someșană care l-a format ca muzician, unde a activat mai bine de șase decenii, deținând inclusiv funcția de decan al Facultății de compoziție și muzicologie timp de 8 ani. A colaborat și cu Opera Maghiară, cu Muzeul de artă, cu Universitatea Babeș-Bolyai, dar și cu Universitatea ”Partium” din Oradea. Nu o dată a semnat și materiale în revista noastră, tot pe teme clujene (”A.M.” i-a dedicat și un amplu interviu, în 2 părți, în 2016), scrierile sale analitice fiind publicate și de cealaltă revistă a Uniunii, ”Muzica”.

A elaborat nu doar studii ci și cărți, unele în limba maghiară, altele în limba română, interesul său gravitând în jurul personalităților țării noastre, pe care le-a susținut și promovat. Dintre aceste volume pot fi citate titluri precum: Muzica și estetica (2 volume), Cornel Țăranu - Mărturisiri mozaicate, studii si eseuri, Prelegeri de estetică muzicală (2 volume), Fotografii la minut din atelierele compozitorilor clujeni, Divertismente (eseuri). Pentru activitatea sa muzicologică autorul a fost recompensat cu Premiul ”Ciprian Porumbescu” al Academiei Române, ca și cu Premiul UCMR (2008).

În încheierea mesajului de doliu transmis cu prilejul aflării decesului maestrului Angi, Academia națională de muzică ”Gheorghe Dima” se face purtătorul sentimentelor unanime de tristețe și de apreciere: ”Domnul profesor Angi va rămâne pentru totdeauna în amintirile noastre! A fost un dascăl foarte iubit, ale cărui cursuri erau un regal, o pledoarie pentru frumusețea muzicii”.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Mihai COSMA

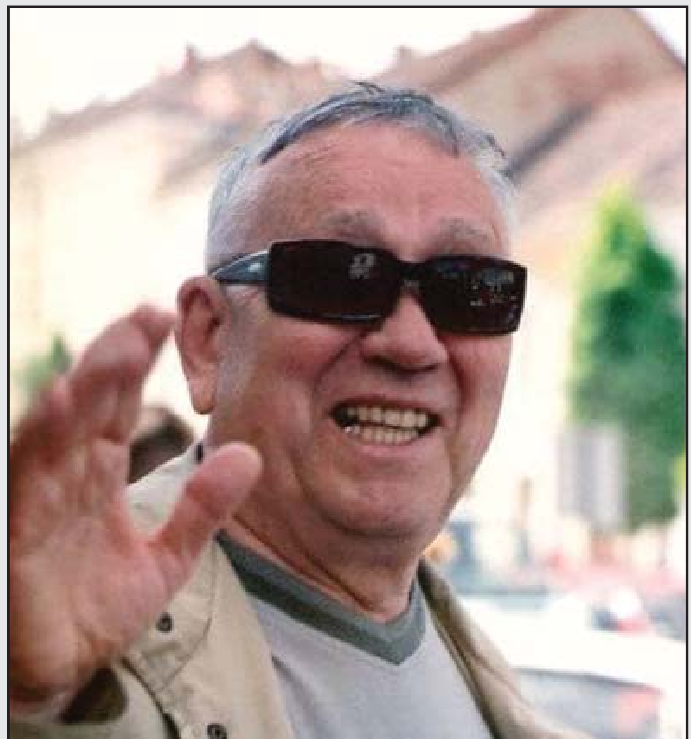
Despărțirea de Ede Terényi

„Timpul nu există” spunea Ede Terényi la împlinirea vârstei de 80 de ani. „Mi-aș putea începe viața din nou în orice clipă! Căci ce înseamnă 80 de ani? Nimic. În orice moment mi s-ar putea adresa întrebarea: ce-aș mai compune în anii care mi-au rămas? Aș mai compune liniștit timp de 80 de ani și n-aș cere nici de la viață, nici de la lume ca în noua mea viață să fiu la fel de tânăr cum am mai fost odată. Dar dacă ar fi să fiu tot așa, aș accepta.”

De ieri, 26 noiembrie, 2020, compozitorul și muzicologul Ede Terényi nu se mai află printre noi, ci într-o altă dimensiune, luând totul de la început. A plecat așa cum a trăit, discret și demn, ca un adevărat gentilom și, odată cu el, s-a dus o lume. Viața muzicală clujeană va fi cu siguranță mai săracă fără Ede Terényi, fără spiritul său viu, fără umorul său, fără blândețea sa, fără eleganța sa.

S-a născut la Tg. Mureș acum 85 de ani și s-a format la Cluj-Napoca, oraș de care și-a legat viața și cariera și care, așa cum mărturisea adesea, avea pentru el un magnetism aparte.

Muzica pe care a compus-o aici a fost interpretată în principalele centre muzicale europene, de la București,

Budapesta şi Praga, la Darmstadt, Paris, Nürnberg, Bruxelles, Roma sau Helsinki. Limbajul său muzical extrem de eterogen a trecut prin mai multe etape, de la preluarea unor elemente prezente în muzica lui Bartok până la folosirea folclorului autohton autentic, de la serialismul de tip Webern până la reîntoarcerea la tonalismul diverselor epoci ale istoriei muzicii şi de la „nebunia constructivă a anilor 1960", aşa cum el însuşi afirma, la grafismul muzical şi mai apoi la „obsesia pentru frumos".

Compozitorul Ede Terényi a fost un om de o uriaşă cultură, un erudit al combinațiilor sonore, care a aderat la avangarda generației sale pe de-o parte, dar a eludat-o pe de altă parte, formându-şi propriul limbaj şi impunându-se în peisajul muzical transilvănean şi nu numai.

Muzicolog cu cercetări în domeniul limbajului sonor, precum şi în domeniul muzicologiei ce vizează aspecte de paramuzicologie, distins cu premii ale U.C.M.R. şi cu premiul „George Enescu" al Academiei Române, membru al Academiei Maghiare, profesor la Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima" cu o vastă experiență didactică, compozitor prolific, maestrul Ede Terényi rămâne unul dintre reprezentanții cei mai importanți ai şcolii muzicale clujene.

Requiescat in Pace!

Silvia SBÎRCIU

Soprana Constanța Adriana Mesteş

O mare parte din soliştii de operă îşi încep activitatea scenică-vocală cu o perioadă prestată în ansamblul coral al instituției ce poate fi considerată ca o acomodare cu scena un fel de practică, de integrare în ansamblul artistic multilateral ce îl solicită teatrul liric. De aceea cei care pornesc pe acest drum pot trece poate mai uşor peste a anumită problematică. În acelaşi timp ei îşi pot verifica înclinațiile şi aptitudinea pentru cariera ce şi-o vor asuma. Unii chiar îşi rezolvă problemele studiului superior de canto după un astfel de debut în carieră, ce nu poate să fie decât benefic. La Opera timişoreană în generația soliştilor de la începutul anilor '80, putem chiar constata exemple deosebite în această direcție, mai ales dacă ne gândim şi la performanța ce a rezultat din aceasta. Simina Ivan soprană de valoare în cor, cu abordări şi în roluri de mai mică anvergură după întregirea valorii cu studii superioare a pornit pe drumul afirmării ajungând până pe pretențioasele scene vieneze, iar baritonul Dan Patacă şi-a asigurat ascensiunea pe aceeaşi scenă completându-şi pregătirea superioară în acelaşi oraş. Asemănătore trebuie socotită şi formarea sopranei Constanța Adriana Mesteş.

Născută la 7 aprilie 1956 în oraşul de pe Bega unde a urmat şi Liceul de Muzică „Ion Vidu" iar după absolvirea lui în 1975 s-a încadrat în ansamblul coral al Operei, devotându-se cântului în exclusivitate. Posibilitățile şi imboldul lăuntric au condus-o însă spre roluri solistice, ca dealtfel pe multe membre ale ansamblului, încadrându-se pe la început deja cu succes în rolul Hannerl din „Casa cu trei fete" de Schubert-Berté. Dorința de perfecționare i-a îndrumat paşii însă spre Conservatorul de Muzică „George Enescu" din Iaşi, secția canto (1981-1986), care i-a deschis drumul solistic definitiv, activând în cadrul instituției de învățământ superior şi încă câțiva ani şi în cadrul Operei Române din metropola moldovească. Desigur meritele acumulate au dus la transferul din 1996 la Opera Națională Română din Bucureşti, unde va activa o perioadă mai lungă.

Dacă la început rolurile abordate se încadrau preponderent în genul operetei, debutând în roluri ca: Rosalinda din „Liliacul" de J.Strauss, Cristinel din „Vânzătorul de păsări" de K.Zeller, Valencienne sau Hanna Glavary din „Văduva veselă" de Fr.Lehar, Doamna Eisford-Hill din „My Fair Lady" de Fr.Loewe, Martha din „Lăsați-mă să cânt" de G.Dendrino sau Sibil din „Soarele Londrei" de F.Comişel, repertoriul ei de operă a fost preponderent: Blonda din „Răpirea din Serai", Fiordiligi din „Cosi fan tutte", Pamina; Prima Doamnă; Copilul II din „Flautul fermecat" toate de W.A.Mozart, Rosina şi Berta din „Bărbierul din Sevilla" de G.Rossini, Lucia din „Lucia di Lammermoor", Norina din „Don Pasquale",Adina din „Elixirul dragostei" toate de G.Donizetti, Fenena din „Nabucco", Gilda; Contesa de Ceprano; Pajul; Giovanna din „Rigoletto", Violetta Valery din „Traviata", Oscar din „Bal mascat" toate de .Verdi, Margareta; Elena din „Mefistofele" de A.Boito, Ann din Nevestele vesele din Windsor" de O.Nicolai, Piticul din „Hänsel şi Gretel" de E.Humperdinck, Margareta; Siebel din „Faust" de Ch.Gounod, Mercedes din Carmen de .Bizet, sau Nedda din „Paiațe" de R.Leoncavallo. Dar o atenție deosebită a acordat-o şi genului de lied prin nenumăratele recitaluri în care literatura universală romantică şi cea autohtonă prima şi muzicii vocal simfonice de la Pasiunile, Marea missă şi o serie de Cantate de J.S.Bach, G.Fr.Händel, A.Vivaldi, W.A.Mozart, J.Haydn până la Sinfonia a 9-a de L.v.Beethoven sau Requiem-urile de J.Brahms, A.Dvorac, G.Faure, şi Te Deum-ul lui A.Bruckner, Simfoniile 2,4 şi 8 de G.Mahler până la mai apropiații noştrii A.Honegger, B.Britten şi desigur C.Orff, susținută şi de o parte din succesele obişinute la unele concursuri de prestigiu ca cele din Leipzig (J.S.Bach), Zwickau (R.Schumann), Sofia (a tinerilor interpreți), Plevna (Katia Popova) sau Roma (Tito Gobbi). Însă de la finele lunii august, luați prin surprindere, a trebuit să-i constatăm despărțirea de cele pământene.

Damian VULPE

Interviu cu Dan Dediu

“România este un exemplu de evoluție pe repede înainte”

Sebastian Crăciun: *Cum v-ați apropiat de muzică?*

Dan Dediu: Încă de când eram mic am avut obsesia de a deveni compozitor. Mama a observat înclinația mea muzicală și m-a orientat să încep studiul pianului la Brăila, orașul meu natal. M-am mutat de la o școală generală la școala de muzică, apoi în clasa a VIII-a am venit în București, la Liceul “George Enescu”. Am început să studiez serios la pian, sub oblăduirea profesoruui Constantin Nițu, așa că am intrat al treilea la liceu, iar la treapta a II-a am reușit să intru primul. M-am hotărât apoi să dau la Conservator la compoziție, iar de atunci drumul meu în muzică a mers de la sine.

S. C.: *După atâția ani petrecuți în muzică, ce credeți că înseamnă să fii muzician?*

D. D.: Să fii muzician înseamnă să fii un releu al emoțiilor, pe care să le identifici și să le transmiți, indiferent dacă ești interpret, creator sau teoretician. Trebuie să găsești în tine vocația de a descifra acest limbaj fascinant al emoțiilor, să născocești reguli ale înșiruirii acestora și să le poți dezvolta mai departe într-un mod personal, astfel încât să le poți oferi minții altora în dar. A fi muzician înseamnă a gândi cu sunete, cu acest material extrem de volatil, dar care se acumulează în adâncul sufletului nostru, în memorie, în minte, ca într-o clepsidră. Sunetul e un material efemer, dar, în mod paradoxal, e foarte durabil. Când se termină o melodie, rămâne atmosfera, rămâne ceva care ne schimbă în interior. Ce face un muzician, aș întreba? El schimbă în bine un ambient sufletesc inițial. Seamănă cu o tămăduire. Astfel, muzica intră în acel domeniu al manifestărilor teletropice. Adică prin muzică ai posibilitatea de a schimba de la distanță sentimentele unui om. Noi, muzicienii, amplificăm semnalul inițial, fie pe cel propriu - în cazul compozitorilor -, fie pe cel creat de altcineva - în cazul interpreților -, apoi îl transmitem mai departe, după putința fiecăruia.

S. C.: *Cât de apăsat, chiar strivit te simți la începutul carierei de compozitor, când știi ce înaintași ai avut în această meserie?*

D. D.: Nu trebuie să te gândești la asta. E loc sub soare pentru toată lumea, iar ceea ce am eu de spus nu o pot spune decât eu. Toți ne batem cu toți, cu cei de dinainte de noi, cu cei de după noi, dar fiecare dintre noi suntem persoane, deci suflete unice. Cred în persoana care are de spus ceva și o face. Sigur că înveți de la predecesori, înveți de la contemporanii tăi, înveți nu numai de la muzicieni, înveți de la scriitori, de la artiști plastici, de la filosofi, de la oameni de știință, înveți de la omul simplu, dar ceea ce ai tu de spus, numai tu o poți spune.

S. C.: *A fi compozitor este o meserie sau o vocație?*

D. D.: Și o meserie și o vocație. Fără vocație nu poți să ajungi la meserie și fără meserie nu poți să îți transmiți vocația. Meseria ca artă misterioasă nu se poate învăța, o descoperi. Te descoperi permanent, dar ca să te descoperi ai nevoie de niște unelte, iar aceste unelte vin din meseria de compozitor. Trebuie să știi cum să o faci, cum să pui în lumină esența, cum să dezvolți cele câteva semințe de talent pe care ți le-a dat Dumnezeu. Vocația și meseria merg mână în mână.

S. C.: *Ce modele ați avut și cât este de important este să avem modele?*

D. D.: Profesorii mei mi-au fost modele. Am avut și modele abstracte la care m-am raportat și de la care am învățat. Pentru fiecare gest muzical îmi dau seama că am avut o multitudine de modele. Profesorul meu de compoziție Ștefan Niculescu mi-a fost un model pe care l-am venerat. Modele au fost și cei din generația lui, cu care nu am studiat, dar mi-au influențat modul de gândire: Aurel Stroe, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, Myriam Marbé, Pascal Bentoiu, Dumitru Capoianu și mulți alții la care m-am raportat și cu care, la un moment dat, chiar m-am împrietenit și am descoperit niște suflete formidabile.

Dan Dediu (1994)

S. C.: *Ce îi trebuie unui compozitor pentru a rămâne în conștiința publicului?*

D. D.: Noroc. Compozitorul trebuie să scrie note cât de bine poate. Posteritatea sa nu îi mai este accesibilă. Nu am o rețetă. Nu aș ști ce să recomand. Eu le pot spune celor care mă întreabă că au trei variante: poți compune ceea ce se cere, poți scrie ceea ce îți place, poți compune ca să trăiești.

S. C.: *Varianta cu ce se cere... e foarte schimbătoare.*

D. D.: Exact. Și nu știi niciodată ce se cere în fiecare an și la ce nivel.

S. C.: *Maleabilitatea poate fi o calitate a unui compozitor?*

D. D.: Nu. Aș spune că, mai degrabă, încăpățânarea. Încăpățânarea de a crede în autenticitate și în faptul că ceea ce ai de spus poți să o faci doar într-un anumit fel. Am văzut mulți compozitori care se dau în vânt după diferite tendințe și pot face cam orice. La un moment dat această ușurință de a face cam orice devine depersonalizantă. Pe măsură ce trece timpul îmi dau seama că experiențele cele mai profunde pe care le aduce o muzică sunt cele care reușesc să capteze misterul existenței. Taina unei muzici îi dă profunzimea, care trece dincolo prezent. Am răspuns mai sus că îi trebuie noroc unui compozitor. De ce? Pentru că depinde și încotro se îndreaptă lumea. Va mai fi muzica

aceeaşi în secolul al XXII-lea? Nu ştiu. Se schimbă premisele artei, apar arte noi. Nu ştim ce se va mai inventa şi încotro va merge lumea. De exemplu, cinematografia s-a inventat în secolul al XX-lea datorită tehnologiei. Aşa că, dacă noi ne-am adus contribuția cum trebuie în arta noastră, probabil că vom avea loc în sufletul cuiva.

S. C.: *Muzica este o constantă în istoria umanității.*

D. D.: Da, dar este posibil ca ea să evolueze într-o formă de hibridizare cu alte arte. Nu putem şti ce artă se va naşte în viitor şi în ce fel se vor îngloba celelalte forme de artă. Nu ştiu câtă lume la ora actuală mai gustă numai forme de artă pură. Este posibil ca formele de artă cunoscute să se reîncarce cu o energie formidabilă şi în mixtură cu alte arte.

Dan Dediu, Magnus Lindberg, George Balint (2017)

S. C.: *Cum vi se pare evoluția creației muzicale în România?*

D. D.: România este un exemplu de evoluție pe repede înainte. Noi în secolul al XIX-lea aveam o tradiție foarte precară. Veneam din meterhaneaua turcească. Abia odată cu instaurarea monarhiei au venit mulți muzicieni din Occident, care au pus bazele unui învățământ muzical național. De atunci putem vorbi de o încercare de recuperare a tradiției occidentale. Şi totuşi... cu un fenomen ca George Enescu, care activează între secole şi profesionalizează formidabil întreaga muzică, cu cei care au venit după el, care au pus bazele Societății Compozitorilor în 1920 – Constantin Brăiloiu, Alfred Alessandrescu, Mihail Jora (care a fost şi primul director muzical al Radio-ului) – am reuşit rapid să ardem etape şi să asimilăm o cultură muzicală înaltă de mare consistență. Apoi a venit o generație postbelică, generația şaizecistă, de vreo zece nume grandioase, şi cu operă şi personalități formidabile. Cred că România a avut această evoluție pe repede înainte şi are premizele să o țină tot aşa. Avem talente şi acum avem şi bază materială. Nu ne rămâne decât să perseverăm cu încredere!

"Democratizarea învățământului românesc"

S. C.: *Dan Dediu, sunteți şi profesor, ați fost rector al Universității Naționale de Muzică Bucureşti, care credeți că sunt plusurile, care sunt minusurile sistemului de învățământ muzical în România?*

D. D.: Avem o resursă umană foarte bine pregătită şi avem talente. Există fluctuații: unii pleacă în străinătate, unele instrumente sunt mai bine reprezentate prin candidați într-un an, altele mai bine reprezentate în alți ani. Acum vreo zece ani eram în criză de flautişti, acum avem foarte mulți flautişti, dar suntem în criză de contrabasişti şi cornişti.

S. C.: *Contează şi mentorii.*

D. D.: Contează foarte mult mentorii. Trebuie cumva schimbată şi mentalitatea profesorilor. Acum orice copil poate accesa internetul şi poate vedea cum se cântă la cel mai înalt nivel şi cum se predă la cel mai înalt nivel. Au început să apară tot felul de lecții în regim digital şi lumea compară. Nu mai poți să te raportezi la ceea ce făceai tu acum zece ani. Dinamica predării s-a schimbat, la fel şi dinamica învățării.

S. C.: *Dinamica profesorilor s-a schimbat?*

D. D.: A unor profesori, da! A celor care au înțeles că trebuie să se schimbe. Oricum, mediul ne schimbă vrând-nevrând, iar cu această schimbare de paradigmă în pandemie lucrurile se vor duce şi mai în profunzime.

S. C.: *Cât de benefică a fost pentru învățământul muzical adoptarea Sistemului Bologna? Unii profesori acuză faptul că a scăzut foarte mult numărul de ore în care poți lucra individual cu studentul.*

D. D.: Să nu confundăm lucrurile. Eu cred că structura de la Bologna a jucat un rol foarte important în dinamizarea învățământului. Sistemul Bologna nici nu taie ore, nici nu pune ore. El este o structură organizatorică. Sistemul merge pe o piramidă de selectare a valorilor de la licență, cu ciclul doi - masteratul - şi cu ciclul trei - doctoratul -. Fiecare stat aplică, mai bine sau mai puțin bine, această filosofie pe vechiul sistem pe care îl avea, în funcție de câți bani are la dispoziție. Noi, pentru învățămânul artistic, avem un anumit coeficient per student. Ne-am luptat pentru el. Dar tot nu este suficient pentru a face un număr foarte mare de ore cu profesorul. Orele individuale costă foarte mult față de orele colective.

S. C.: *Acest coeficient pe cap de student nu poate duce şi la o scădere a nivelului general de învățământ muzical? Nu trebuie să acceptați şi studenți mai puțin valoroşi pentru a nu avea finanțarea redusă?*

D. D.: Este o democratizare a învățământului. Au şansa să beneficieze de instrucție muzicală oameni care nu ar fi avut altfel posibilitatea să o facă. Până la urmă, selecția valorilor se face pe acestă tripartiție sistemică, iar, în cazul nostru, la doctorat ajung cei mai buni. Este un sistem care funcționează. Toată filosofia Bologna pune accentul pe învățare, nu pe predare. Asta înseamnă că studentul trebuie să aibe timp pentru studiul individual. Cu profesorul avem mai multe abordări. Avem abordarea de tip *antrenor* şi abordarea de tip *mentor*. La nivelul de licență, acolo unde se acumulează multe cunoştințe, putem avea abordarea antrenor, apoi la master şi la doctorat trebuie să realizăm un mentorat prin care să le sesizăm studenților care sunt punctele de forță ale temei abordate şi să punem accentul pe dezvoltarea lor. Sistemul Bologna este un sistem care are

o filosofie sănătoasă la bază. Numai că ea trebuie înțeleasă și aplicată, adaptând-o la condițiile educației naționale.

S. C.: *Acel coeficient pe student, care înseamnă de fapt finanțarea sistemului de învățământ superior, nu înseamnă și un pic de cinism la adresa tinerei generații? Acum apar foarte mulți studenți, dar după trei ani de facultate apar și foarte mulți șomeri din rândul acestora.*

D. Dediu la 12 ani - Concursul "Lira de Aur", Suceava 1979, președintele juriului Dumitru D. Botez

D. D.: Eu nu văd lucrurile așa. Eu văd totul ca pe o posibilitate pe care statul o deschide pentru ca tinerii să-și dezvolte vocația proprie. Faptul că acum sunt mai multe locuri la admitere oferă posibilitatea mai multor tineri să se compare între ei, să aibe acces la un mediu profesionist. Valoarea nu se impune de la sine. O valoare se construiește atât prin voința proprie, cât și prin context. Dacă un anumit context impune anumite valori mentale și sociale, valoarea estetică sau umană ar putea deveni ceva valoros. Dacă un context este lipsit de interes pentru valoare, atunci valoarea estetică sau umană respectivă se poate pierde, chiar dacă în sine ar putea însemna ceva. Eu cred că există premise ca valorile să fie recunoscute. Dar nu în mod neapărat și nici în mod necesar. Valorile se pot și pierde pe drum.

S. C.: *Cât de bine credeți că este promovată muzica românească în lume?*

D. D.: Nu este deloc promovată. În România există anumite grupuri care sunt interesate de muzică, dar marele public mai are mult până la a avea o conștiință vie despre muzica românească. În general, românul, cum spune Alecsandri, s-a născut poet, nu muzician. Suntem o cultură în care literatul, filosoful, poetul joacă un rol mult mai important decât îl joacă muzicianul, spre deosebire de cultura germană, în care figura muzicianului este mult mai prezentă în conștiința publică. Noi semănăm în această privință mai mult cu francezii. O promovare inteligentă cred că este prima urgență pe lista lucrurilor pe care le avem de făcut. Avem excelențe aproape în fiecare gen muzical, dar ele nu sunt băgate în seamă. Este nevoie de o promovare avizată. Ar trebui să promovăm înregistrări valoroase, să sprijinim o pleiadă de critici sau comunicatori care să analizeze cu obiectivitate creațiile muzicale, care să creeze concepte, să știe care este piața ideilor, să nu facă același tip de marketing cultural pentru Germania, America, Anglia sau Franța. Sunt piețe ale ideilor foarte diferite. Trebuie să știi să ținteşti o promovare pe o anumită piață a ideilor.

S. C.: *Iar după ce reușești asta, ceea ce noi nici nu am început, te lovești de problema lipsei partiturilor.*

D. D.: Noi nu am fost în stare să publicăm opera „Oedipe" de Enescu. Simfonia a IV-a și a V-a de Enescu/Bentoiu - ne ocupăm noi acum la Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România și la Universitatea Națională de Muzică să le scriem la calculator și să le publicăm, măcar documentar. Festivalul Enescu face lucruri extraordinare. I-a convins pe Jurovski și Gatti să dirijeze aceste simfonii, numai că ei nu dirijează după manuscris. O partitură normală ar trebui să existe, dar ceea ce este normal pentru alții, nu este normal pentru noi.

S. C.: *Ce alte pasiuni are Dan Dediu?*

D. D.: Îmi place să citesc, dar pe asta o consider ca pe o datorie. Îmi place să șofez indiferent de trafic, îmi place să mă plimb cu bicicleta, dar nu prea am timp. Am foarte multe proiecte. Am și un jurnal componistic la care scriu. Lucrez în paralel la vreo trei-patru compoziții: un concert pentru chitară, unul pentru flaut... m-am lansat în concerte. Am fost într-un fel de depresie la începutul acestei pandemii. Deși aveam timp, nu puteam să mă concentrez, să scriu absolut nimic. Mă uitam numai la știri. Acum am renunțat. Evit știrile cât se poate și încerc să mă concentrez pe lucruri pozitive. Dar nu prea am voință. Tot mă "pescuiesc" câteva talk-show-uri... Era să uit: îmi place să tai zarzavatul pentru ciorbă cât mai mic posibil. Mă iau la întrecere cu mixerul. Mi se pare că e o provocare demnă de timpul pe care-l trăim.

Cu Valentina Sandu-Dediu la Gera, Germania (2019)

Interviu de **Sebastian CRĂCIUN**

Concert simfonic

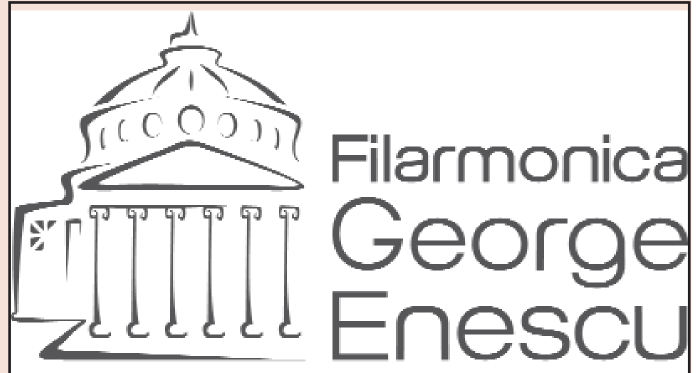
Sub bagheta dirijorului italian **Gian Luigi Zampieri**, **Orchestra Simfonică a Filarmonicii** ***George Enescu*** a susținut în data de 5 noiembrie 2020 un concert de înaltă ținută artistică. Desfășurat fără public, evenimentul transmis online, l-a avut ca solist pe apreciatul pianist **Andrei Licareț.**

În deschiderea programului, au fost prezentate originalele ***Dansuri din Bihor*** scrise de compozitorul **Constantin Silvestri.** Interpreții au oferit o versiune cuceritoare a lucrării - plină de insolit, de culoare şi fantezie -, care a evidențiat trăsăturile stilistice ale muzicii autorului, ce îmbină armonios spiritului improvizatoric cu ştiința componistică elevată. Lucrarea de mare frumusețe şi rafinament a oferit artiştilor posibilitatea de a evoca particularități legate de conținut şi de formă, de a contura imagini muzicale pline de farmec şi vitalitate, de a valorifica plenar frumusețea limbajul melodic şi armonic. La fiecare dans în parte, am apreciat claritatea şi firescul cu care au fost conturate temele (de structură melodică diferită, diatonică ori cromatică, caracterizate uneori prin salturi intervalice neaşteptate), expresivitatea cu care a fost reliefat fiecare detaliu, continuitatea cu care a fost condus discursul muzical, precum şi efectele dinamice şi timbrale rezultate din colaborarea diferitelor partide orchestrale, ori din

Gian Luigi Zampieri

intervențiile solistice ale unor instrumente. Compozitorul inventează linii melodice în spiritul cântecelor din Bihor, utilizând cu fantezie ingenioase suprapuneri bitonale, ce conferă muzicii un efect armonic particular. Bine cunoscut publicului românesc pentru performanțele sale artistice, dirijorul **Gian Luigi Zampieri** s-a ridicat la nivelul superior pe care îl presupune interpretarea muzicii lui **Silvestri**, oferind o versiune convingătoare a lucrării, remarcabilă prin prospețime, vervă şi culoare. Maestrul italian a dirijat întregul program al concertului din memorie, lucru apreciabil, foarte rar întâlnit. Interpretarea entuziasmantă a dansurilor lui **Silvestri** a impresionat prin frumusețea, prin sinceritatea exprimării, prin simplitatea ei cuceritoare şi prin bogăția semnificațiilor.

În continuare, în compania orchestrei FGE a evoluat pianistul **Andrei Licareț** care a interpretat cu aplomb, cu strălucire şi fantezie ***Concertul nr. 1 pentru pian şi orchestră în Do major, opus 15*** de **Ludwig van Beethoven**. La aniversarea celor 250 de ani de la naşterea celebrului compozitor german, creația concertantă a beneficiat de o prestație de excepție, în care solistul, dirijorul şi orchestra au colaborat în mod exemplar, etalând frumusețea muzicii şi calitățile proprii, conferind evenimentului caracter festiv.

Remarcabilă prin originalitatea şi bogăția expresivă a discursului muzical, prin complexitatea artei pianistice, prin varietatea tablourilor pe care le evocă, lucrarea se bucură şi astăzi de mare succes pe toate scenele lumii. Elaborat în perioada anilor 1796-1797, *Concertul nr. 1 în Do major, opus 15* a fost prezentat în primă audiție în 1798, la Praga, avându-l ca solist pe **Beethoven**. Admirabil alcătuită, clară, expresivă, vie, cu culminații şi momente pline de poezie, creația beethoveniană le prilejuieşte interpreților ocazia de a-şi manifesta plenar măiestria şi creativitatea, de a oferi publicului o variantă fascinantă, impetuoasă şi sensibilă în acelaşi timp. Pianistul **Andrei Licareț** se dovedeşte a fi un succesor valoros al tradiției interpretative beethoveniene. Afirm aceasta, cunoscând filiera discipolilor lui **Beethoven**, începând cu **Carl Czerny**, continuând cu **Carl Reinecke** şi **Robert Teichmüller** şi cu studentele acestuia de la Leipzig **Muza Germani Ciomac** şi **Florica Musicescu** – la rândul lor renumite profesoare la Conservatorul bucureştean, care l-au îndrumat pe pianistul **Nicolae Licareț**. Preluând creator coordonatele artei pianistice a înnaintaşilor, **Andrei Licareț** ştie să dozeze cu multă subtilitate tuşeul, să sublinieze expresiv culminațiile şi să încheie firesc frazele, să realizeze cu rafinament diferențe dinamice şi agogice, să evoce

Andrei Licareţ

evenimentele discursului muzical, să păstreze echilibrul tempo-ului. Cele trei mişcări ale concertului: *Allegro con brio*, *Largo* şi *Rondo. Allegro scherzando*, dezvăluie o varietate impresionantă de imagini muzicale şi de semnificații ce sugerează, elanul sentimental, optimismul, melancolia şi grația sublimă, exuberanța, verva, sau bucuria explozivă. Aflat într-o colaborare excelentă cu dirijorul şi orchestra, solistul a impresionat prin muzicalitatea cântului pianistic, prin realizarea calitativă a detaliilor, prin asigurarea continuității discursului instrumental, prin realizarea contrastelor de nuanțe. Am admirat maniera convingătoare cu care a fost realizată prima mişcare, *Allegro con brio,* în care, susținut cu profesionalism de dirijor şi orchestră, solistul a

dezvăluit o frescă inedită de imagini muzicale şi stări sufleteşti, care i-au pus în valoare arta instrumentală complexă. Mişcarea a doua, *Largo* a evidenţiat în egală măsură bogăţia imaginaţiei compozitorului, cât şi capacitatea solistului de a exprima un caleidoscop cuceritor de tablouri muzicale şi trăiri intense. Am admirat cantabilitatea vibrantă şi atmosfera inefabilă, în care muzica, poezia şi pictura s-au îmbinat şi s-au completat reciproc. Finalul, *Rondo. Allegro scherzando,* a fost un nou prilej de a evidenţia colaborarea fructuoasă dintre toţi muzicienii implicaţi în actul interpretativ. Muzica plină de elan şi exuberanţa i-a încântat şi entuziasmat în egală măsură pe artiştii de pe scenă şi pe auditorii de pe internet. Am remarcat pregnanţa şi optimismul cu care au fost redate refrenul şi cupletele, dialogul firesc dintre solist şi orchestră, dar şi efortul dirijorului de a asigura complexitatea sonoră a discursului simfonic, prin intermediul ansamblului redus numeric la jumătate (din cauza situaţiei concrete cauzate de distanţarea fizică).

În încheierea programului am ascultat ***Simfonia nr. 4, în La major, op. 90, „Italiana"*** de **Felix Mendelssohn**, lucrare apreciată pentru optimismul, forţa expresivă şi bogăţia sentimentelor transmise. De la primele măsuri, am remarcat eforturile membrilor orchestrei de a suplini sonoritatea colegilor absenţi din cadrul ansamblului, printr-o prestaţie participativă energică, de anvergură. Fiecare instrumentist s-a implicat la maximum din dorinţa de a reda caracterul avântat şi spectaculos al muzicii, de a evoca convingător incandescenţa sentimentelor pe care muzica le transmite. Cu mişcări precise, elegante şi eficiente, dirijorul **Gian Luigi Zampieri** a reuşit să imprime interpretării forţă şi prospeţime, să confere mişcărilor rapide ale simfoniei (I şi a IV-a) impetuozitate şi strălucire, să redea caracterul senin şi generozitatea sentimentelor din mişcările lente (a II-a şi a III-a). Pe parcursul desfăşurării întregii simfonii, dirijorul a reuşit să reliefeze logica, claritatea şi fluenţa discursului muzical, să asigure cantabilitatea şi transparenţa limbajului orchestral, să gradeze cu subtilitate dinamica şi agogica. Am impresionat modalitatea convingătoare cu care a fost realizată prima mişcare *Allegro vivace* (elaborată în formă de sonată), ce înmănunchează original sentimente pozitive cu imagini muzicale pline de strălucire şi de bravură. A urmat mişcarea a doua, *Andante con moto* (în formă de lied*),* un *intermezzo* interiorizat care îmbină cu fantezie idiomul narativ cu idiomul liric. Mişcarea a treia, *Con moto moderato*, sugestivă pentru evocarea peisajelor şi sentimentelor naturii italiene (cu unele trăsături descriptive, precum semnalele cornilor), elaborată în formă tripartită, a impresionat prin varietatea tablourilor muzicale şi a stărilor sufleteşti optimiste pe care le-a tramsmis. Finalul simfoniei, *Saltarello. Presto*, i-a entuziasmat în egală măsură pe dirijor şi pe membrii orchestrei care au făcut dovada măiestriei interpretative, bravurii şi virtuozităţii instrumentale. Desfăşurat într-un tempo extrem de rapid şi antrenant, finalul simfoniei a redat cu dezinvoltură şi strălucire trăsăturile unui dans specific din sudul Italiei, *saltarello* (combinat ingenios de compozitor cu ritmul de *tarantella*), ce sugerează verva, entuziasmul şi expansivitatea caracteristice serbărilor populare.

Întreagul concert s-a desfăşurat sub semnul excelenţei şi al devotamentului faţă nobila misiune asumată, demonstrând în acelaşi timp dorinţa fermă a muzicienilor de a depăşi dificultăţile momentului (lipsa publicului din sală, obligativitatea purtării măştii de către dirijor, solist şi majoritatea instrumentiştilor, care împiedica respiraţia normală în timpul cântatului). După părerea mea, artiştii au dat dovadă nu doar de generozitate, ci şi de eroism, reuşind să realizeze o performanţă interpretativă meritorie. Prin intermediul unor evenimente muzicale de înalt nivel, precum cel desfăşurat pe scena Ateneului, publicul are privilegiul să contemple emoţia elevată şi originala elaborare artistică a creaţiilor valoroase din repertoriul românesc şi universal.

Carmen MANEA

Eveniment aniversar

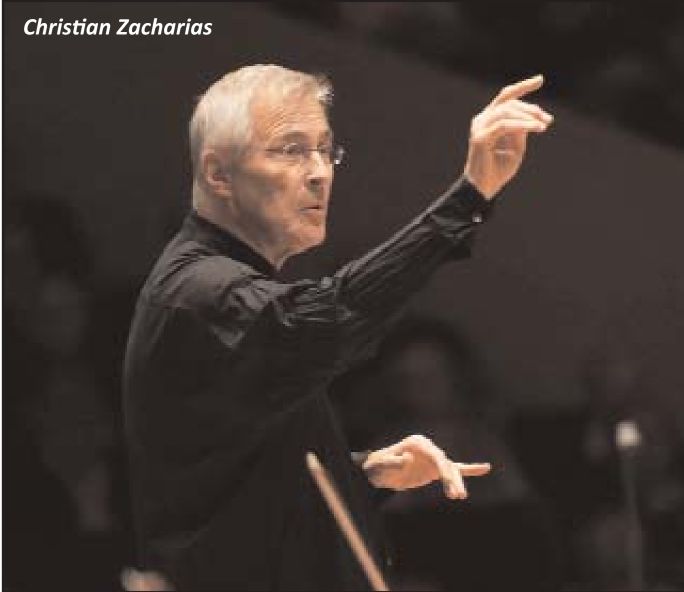
În cadrul stagiunii online a Filarmonicii *George Enescu***,** pe 26 noiembrie 2020 a fost transmis un eveniment artistic de excepţie (înregistrarea concertului desfăşurat în 13 aprilie 2018), dedicat aniversării celor 70 de ani de existenţă ai Corului instituţiei. La pupitrul **Orchestrei simfonice** şi al Corului Filarmonicii *George Enescu* s-a aflat dirijorul şi pianistul **Christian Zacharias**, muzician elogiat pe toate meridianele globului, care din primăvara anului 2020 ocupă postul de Director de onoare al instituţiei bucureştene. Amintim că în urmă cu 70 de ani, pe 1 Decembrie, renumitul dirijor şi compozitor **Constantin Silvestri -** directorul din acea perioadă al Filarmonicii -, a înfiinţat prestigiosul ansamblu coral, devenit ulterior unul dintre cele mai apreciate din Europa. La conducerea ansamblului s-au aflat de-a lungul timpului dirijori valoroşi precum: **Ştefan Mureşianu, D.D. Botez, Vasile Pantea**. Din anul 1990 ansamblul a cunoscut numeroase succese şi recunoaştere internaţională. A avut privilegiul să colaboreze în 1995 cu marele compozitor polonez **Krzysztof Penderecki,** iar în 1998 să realizeze împreună cu **Orchestre Nationale de France** şi dirijorul **Lawrence Foster** o variantă de concert a operei

Constantin Silvestri

Oedipe de **George Enescu**, în cadrul Festivalului Internaţional omonim. Din 1997, **Corul Filarmonicii** este condus de dirijorul şi pianistul **Iosif Ion Prunner**, muzician polivalent, remarcabil urmaş al familiei **Silvestri**. Sub bagheta maestrului **Prunner**, Corul a oferit interpretări excepţionale în cadrul **Festivalului Internaţional** ***George Enescu*** şi a altor manifestări artistice prestigioase. Aşa cum era de aşteptat, programul concertului transmis online în 26 noiembrie 2020 a fost alcătuit din capodopere ale genului vocal-simfonic, concertant şi simfonic scrise de mari compozitori ai muzicii universale: **Johannes Brahms**, **Robert Schumann** şi **Felix Mendelssohn**.

În deschiderea programului au fost prezentate două cantate elaborate de **Johannes Brahms:** ***Nänie, opus 82*** şi ***Cântecul destinului, opus 54.*** Sub cupola Ateneului, cele două lucrări au fost interpretate la cel mai înalt nivel artistic. **Cantata** ***Nänie, opus 82*** a fost scrisă în 1880, la puţin timp după moartea pictorului Anselm Feuerbach, prieten bun al

lui Brahms. Lucrarea poartă numele poemului ***Nänie*** al lui **Friedrich Schiller**, care face referire la lamentațiile funebre (un fel de bocete) care circulau în Roma antică. Elaborată în formă tripartită, cantata lui Brahms este dedicată corului mixt şi orchestrei (cu harpă *ad libitum*) şi este structurată în trei secțiuni. De la introducerea secțiunii *Andante* (Re major, 6/4), am admirat prestația orchestrală (a suflătorilor de lemn) care a pregătit intrarea temei principale, intonată de soprane şi reluată imitativ de celelalte voci. Această temă sintetizează prima idee a poemului: "şi frumosul este pieritor". Emoționantă s-a dovedit a fi şi cea de-a doua idee muzicală expusă la bas, pe un text ce aminteşte mitul lui Orfeu.

Christian Zacharias

Caracterul funebru, profunzimea şi noblețea muzicii au fost evidențiate cu măiestrie şi profesionalism de muzicienii de pe scena Ateneului.

Programul a mai cuprins o lucrare cu tematică asemănătoare din creația lui **Brahms:** ***Cântecul destinului* opus 54** pentru cor mixt şi orchestră (1869), care poate fi considerat o continuare a ***Requiemului German.*** Inspirată de poemul cu acelaşi titlu, scris de **Friedrich Hölderlin** (***Schicksalslied*),** muzica lui **Brahms** imaginează o paralelă între cer şi pământ. Cele trei părți ale cantatei, nu ilustrează exact tematica celor trei strofe ale poemului. Compozitorul concentrează descrierea fericirilor cereşti din primele două strofe ale poemului, în prima parte a cantatei sale *Adagio* (în Mi bemol major); prin antiteză, prezintă frământările omeneşti în partea a doua *Allegro* (în do minor) a cantatei. Lucrarea se încheie cu un original epilog orchestral, partea a treia *Adagio* (în Do major). Îndepărtându-se de pesimismul poemului lui **Hölderlin,** compozitorul încheie lucrarea într-o atmosferă luminoasă, consolatoare, dătătoare de speranțe. Pe scena Ateneului, muzica lui Brahms a sunat emoționant şi impunător. Am fost profund impresionată de nivelul artistic superior al interpretării corale, care a contribuit hotărâtor la realizarea excepțională a celor două cantate. Am admirat bogăția semantică, varietatea expresivă, rafinamentul dinamic şi subtilitățile agogice care au conferit valoare de unicat prestației artistice realizate de toți muzicienii prezenți: dirijorul, corul şi orchestra. Sub bagheta inspirată a maestrului **Christian Zacharias,** artiştii au transmis întreaga bogăție a conținutului ce îngemănează original idiomurile: liric, epic, dramatic şi reflexiv, au realizat meditații în tonalități luminoase ori grave asupra personajelor şi evenimentelor evocate de compozitor.

În continuare, publicul a avut privilegiul să-l asculte pe inegalabilul pianist **Christian Zacharias** în dublă ipostază de solist şi dirijor al unei creații concertante mai puțin cântate în zilele noastre: ***Introducere şi Allegro appassionato pentru pian şi orchestră, op. 92, în Sol major*** de **Robert Schumann,** compusă în anul 1849. Structurată în două mişcări – o introducere lentă şi un *Allegro de sonată* -, lucrarea se remarcă prin tematica unitară, prin originalitatea şi complexitatea partiturii solistice, precum şi prin abordarea armonioasă a dialogului dintre solist şi orchestră. De la primele măsuri ale introducerii, publicul a fost fascinat de modul în care s-au integrat pasajele improvizatorice ale instrumentului solist (o combinație inedită de arpegii şi arabescuri multicolore) în discursul orchestral, evocând cu mult rafinament metamorfoza de la interiorizare la tensiune dramatică. Am remarcat şi cu această ocazie tuşeul sensibil, de mare finețe al maestrului **Zacharias**, capacitatea de a evoca imagini muzicale contrastante, în nuanțe şi timbre diferite. Am perceput îmbinarea cu inegalabilă subtilitate a poeziei, cu muzica şi pictura. Discursul muzical s-a dinamizat treptat, iar tema din introducere a acumulat o tensiune impresionantă. Cea de-a doua mişcare, *Allegro*, a dezvăluit arta pianistică de excepție a interpretului-dirijor, remarcabilă prin complexitate, dezinvoltură şi fantezie cuceritoare. Am remarcat de asemenea echilibrul realizat între solist şi orchestră (parteneri cărora compozitorul le conferă rol egal în cadrul discursului muzical), precum şi coordonarea impecabilă a dialogului acestora. Tema principală din introducere a cunoscut noi versiuni în cea de-a doua mişcare, unde a întruchipat ipostaze diverse, pline de elan, de dinamism şi culoare. În dubla ipostază de pianist şi dirijor, maestrul **Christian Zacharias** şi-a demonstrat nivelul înalt al artei interpretative şi viziunea estetică elevată.

În încheierea programului a fost prezentată **Simfonia nr. 3, în la minor, op. 56, *Scoțiana*** de **Felix Mendelssohn**, lucrare care a încununat un eveniment muzical de excepție. La pupitrul **Filarmonicii** bucureştene, cu o gestică sugestivă şi elegantă, dirijorul **Christian Zacharias** a oferit o versiune de excepție a simfoniei, ce a îmbinat armonios bogăția expresivă cu profunzimea semantică. Îndepărtându-se de aspectul descriptiv pe care îl sugerează titlul lucrării, compozitorul şi-a concentrat atenția asupra evocării unor aspecte legate de istoria şi tradițiile legendare ale Scoției. Originalitatea procedeelor componistice şi profunzimea gândirii autorului, conferă impunătoarei simfonii un loc aparte în cadrul romantismului muzical. În consens cu viziunea sa asupra principiului ciclic, compozitorul a elaborat toate mişcările simfoniei sub formă de *allegro de sonată*. Versiunea realizată de orchestra FGE a impresionat prin reliefarea expresivă a temei de baladă plasată în introducerea lentă din debutul primei mişcări *Allegro un poco agitato,* precum şi prin confruntările temelor impetuoase care au urmat. Publicul a fost cucerit de rafinamentul şi strălucirea cu care a fost evocată atmosfera pastorală a mişcării a doua, *Vivace non troppo*, precum şi de lirismul interiorizat şi noblețea expresivă pe care le-a transmis mişcarea a treia, *Adagio*. Mişcările a doua şi a treia reprezintă un model de abordare unitară a simfonismului în creația compozitorului. Ultima mişcare, *Allegro vivacissimo* a fost o probă de rezistență şi măiestrie atât pentru dirijor cât şi pentru orchestră. Lucrarea s-a încheiat triumfal, în tonalitatea omonimă majoră (La major). Întreaga simfonie s-a desfăşurat sub semnul excelenței interpretative, al autenticității şi al viziunii estetice elevate. Evenimentul de pe scena Ateneuluui Român a fost o întruchipare elocventă a celor trei condiții ale frumosului menționate de Tomasso D'Aquino: integritatea, armonia şi lumina. Desfăşurat într-o perioadă marcată de tristețe şi suferință, concertul a adus satisfacție şi lumină în sufletele spectatorilor, a transmis un mesaj de generozitate, de încurajare şi speranță.

Carmen MANEA

Orchestra de Cameră Radio

După o "lungă vară fierbinte" (*The Long, Hot Summer*, după Faulkner) ca să parafrazăm titlul unui celebru film american realizat în 1958, urmat şi de un serial pentru televiziune în 1985), în care lumea spectacolului, cultura în general, au făcut eforturi imense pentru a se adapta provocărilor aduse de acest an XX-XX, în care artiştii interpreţi au căutat prin toate mijloacele să rămână în contact cu fidelii spectatori ai concertelor de la Sala Radio şi de la Ateneu organizând apariţii în spaţii deschise, iată că o dată cu venirea toamnei, după exemplul dat de alte ţări s-a încercat revenirea "acasă", în primitoarele lăcaşuri mai sus amintite. Cu toate că se spune cum că *speranţa moare ultima*, după câteva încercări timide de a prezenta concertele filmate în săli fără spectatori, restricţiile, pe alte meleaguri mult îndulcite, au respins şi această idee. Totuşi, Orchestra de Cameră Radio a avut o ultimă şansă producând un remarcabil concert care a avut loc la începutul lui noiembrie avându-i ca protagonişti pe dirijorul Cristian Mandeal şi pe violonistul Alexandru Tomescu. Programul, cum nu se poate mai potrivit, mai dătător de speranţă a cuprins *Concertul pentru vioară şi orchestră Sol major KV 216* de W.A. Mozart şi *Simfonia I-a în Do major op.21* de L.v. Beethoven, amândouă opusurile fiind scrise în tonalităţi majore, luminoase. Beethoven, Titanul de la Bonn face parte dintre personalităţile aniversate în acest an, iar viaţa sa poate fi pusă în relaţie cu un anumit segment al omenirii care are de înfruntat problemele vremurilor actuale printre care se numără îngrijorătoarea campanie dusă împotriva patrimoniului valorilor cultural-europene, care se văd cuprinse ca într-un cleşte mediatic de sorginte politico-religios! Revenind, dintre cele 7 concerte pentru vioară scrise de Mozart - şi cumva, personal susţin acesta cifră deoarece în pofida faptului că cercetările muzicologice pun sub un mare semn de întrebarea paternitatea ultimelor două, George Enescu, în calitate de compozitor şi interpret le-a inclus în repertoriul său (K.268/365a din 1780 şi pe cel K.271a din 1777 pentru ultimul, nr.7 scriind şi o extraordinară Cadenza) – Alexandru Tomescu s-a orientat spre unul dintre cele mai ofertante ale ciclului, nr.3 . Spre deosebire de celelalte 4, scrise în acelaşi an (1775) acesta are presărate de-a lungul paginilor multe elemente de un lirism copleşitor. Scriitura mozaicată, în special a primei mişcări reprezintă mijlocul prin care Mozart rezolvă problema contrastelor într-un chip magistral, insule de formulări încărcate de o profundă expresivitate şi de nobil sentiment alternând cu cele care au o tentă de cvasi virtuozitate. Tuturor acestor exigenţe violonistul Alexandru Tomescu, ajuns deja la o deplină maturitate artistică, le-a realizat valorificându-şi calităţile excepţionale, adaptându-le cerinţelor textului. Violonistica sa este una de elită, cu un sunet superb, şi asta nu numai pentru că mânuieşte un Stradivari de mare valoare ci pentru că aici s-au întâlnit artistul cu instrumentul potrivit, întărind încă o dată ideea că sonoritatea viorii este de fapt sonoritatea violonistului, adică felul în care cele două entităţi "colaborează", se împrietenesc pentru a servi arta. În general s-au desprins trăsăturile unei interpretări mai aproape de tradiţie în ce priveşte alegerea tempo-urilor, iar pentru cadenţa primei părţi a fost aleasă cea scrisă de David Oistrah, de dimensiuni ceva mai mari, cu mai multe elemente de virtuozitate, fără ca totuşi să iasă din contextul stilistic, cum se întâmplă mai nou pe la diferite concursuri. Păcat că în împrejurarea dată nu a existat şi un bis, cei care au ascultat concertul raliindu-se virtual aplauzelor susţinute de membrii orchestrei! A urmat *Simfonia I-a* de Beethoven, cu un suflu proaspăt, în care s-a simţit bucuria de a cânta în sfârşit (păcat că a durat prea puţin) după lungile săptămâni de aşteptare…Dirijorul Cristian Mandeal a antrenat orchestra pe un parcurs care din voinţa compozitorului s-a dorit a fi unul dinamizator, marea experienţă a maestrului neavând nici cea mai mică ezitare în alegerea mijloacelor prin care a redat conţinutul şi elanul pe care Beethoven l-a insuflat paginilor sale. Deşi scrisă între 1795-1800, la o vârstă relativ tânără, cu inerentul tribut adus înaintaşilor, dar cu destule inovaţii prin care stilul său se face recunoscut, simfonia conţine într-un fel aerul şi spiritul pe care îl regăsim în Do majorul Simfoniei *Jupiter* de Mozart. Sentimentul este cumva acelaşi, de măreţie, ca strălucirea unui metal deosebit de preţios prin eleganţa sa. Elementele Introducerii, deşi asemănătoare cu unele din creaţia mozartiană sunt nete, cu totul lipsite de misterul cu care le-a învăluit predecesorul său, astfel că simfonia a curs de la sine într-un fericit echilibru. Partea a doua a excelat prin arcurile melodice măiestrit legate de gestica dirijorului, pline de rafinament şi distincţie, în timp ce partea a III-a, *Menuetto:Allegro molto e vivace* a reluat dinamismul primei mişcări, un fel de scherzo cu pasaje orchestrale foarte bine sincronizate şi cu contrastele specifice clasicismului. Finalul, de asemenea într-un tempo alert, de fapt toată simfonia este gândită extrem de unitar în ce priveşte desfăşurarea: *Allegro con brio, Allegro molto e vivace,* unele indicaţii *con moto*, a/au generat o stare de încredere şi de speranţă. Tot virtual ne-am asociat aplauzelor instrumentiştilor care l-au omagiat pe maestrul Mandeal care ani de-a rândul a condus cu succes acest ansamblu.

Cristian Mandeal
foto: Romi Drăghici

Alexandru Tomescu
foto: Bogdan Dincă

Corina BURA

Fidelio eşti tu!, şi tu!, şi tu!

"O cooperare minunată" – astfel şi-a început directorul Institutului Goethe din Bucureşti, dl. Joachim Umlauf, cuvântul său de prezentare a proiectului "Fidelio eşti tu!", plusând chiar cu superlativul "cel mai interesant proiect" al ultimelor luni, la implementarea căruia şi-a adus contribuţia cu entuziastă implicare Oana Lăpădatu, coordonatoarea departamentului de proiecte culturale.

Este într-adevăr o reuşită a regizorului german Robert Lehmeier, invitat de Institutul Goethe special pentru acest proiect de operă, care a făcut o excelentă echipă cu cei care i-au transpus viziunea în forma filmului - anume Ruxandra Ţuchel (regie), Silviu Andrei (imagine), Gabriela Burcea (montaj), Gabriel Scîrlet (sound design).

Este totodată o realizare îmbucurătoare a interpreţilor – cei cinci cântăreţi (pe care-i voi numi mai departe), ansamblul SonoMania dirijat de Simona Strungaru – care şi-au etalat şi de data asta profesionalismul, dar în primul rând este o realizare impresionantă a compozitorilor – selecţionaţi din pepiniera de studenţi şi masteranzi ai Universităţii Naţionale de Muzică Bucureşti – împreună cu autorii libretelor. Întâmplarea a făcut ca, în acest proiect, muzica să fie compusă de... compozitori, iar textele să fie scrise de... libretiste! Nu ştiu de ce s-a ajuns la *cinci* astfel de perechi compozitor-libretistă, dar a fost porţia şi proporţia justă în forma legată a filmului-operă. Un proiect original în sine, dar şi pentru că avem de a face cu o premieră în peisajul muzical românesc recent: un spectacol de operă - aşa cum a fost gândit iniţial, articulat din cinci module de aproximativ 20 de minute fiecare - a luat forma unui film. La aceasta au condus, desigur, limitările şi specificul contextului pandemiei, care au trimis scena în *internet* şi publicul *online*... Dar să observam şi avantajele unei opere filmate: regizorul de film suplimentează, prin decupajul său, la claritatea textului, a intenţiilor de gest şi mimică, apropiindu-se de solişti sau de detalii ale scenografiei, care pot căpăta astfel o supra-relevanţă.

"Salvarea nu vine de sus"

foto: Diana Rotaru

Cum au fost înşăilate cele cinci mini-opere-într-un act, aparent fără legătură între ele? Prin tranziţie discretă, momente declarative sau brusc; totuşi, cuprinderea lor într-un acelaşi flux al filmului "Fidelio eşti tu!" a presupus existenţa unui substrat de coerenţă asigurat de ideea de bază a proiectului: despre salvare. Este cuvântul-cheie care trimite direct sau subliminal, imperativ sau subversiv către motivarea solemnă a acestui proiect, aceea de a celebra 250 de ani – un sfert de mileniu! - de la naşterea marelui Ludwig! În unica sa operă, Beethoven se referă la evenimente din tabloul politic al vremii, dar încă mai mult reverberează peste timp generoasele sale idei legate de salvare, individuală sau de grup. "*Oricine vei fi fiind, te voi salva*..." spune (cântă) Leonora în finalul actului II. al operei "Fidelio" – este o idee puternică, o declaraţie-manifest pentru înţelegerea în particular a acestei opere, dar şi a altor creaţii beethoveniene.

Fiecare din cele cinci texte – pentru că totul începe de la texte... – propune câte un episod care scoate la lumină o istorie de viaţă, în care salvarea se întâmplă prin efort propriu sau este aşteptată a veni de la altcineva, om sau divinitate. Spiritul textelor este unul, în final, pozitiv, interesante sunt căile de ieşire din crize – umanitare, existenţiale, sentimentale, psihologice. M-au interesat în acest proiect mai multe, de fapt, cam tot: substanţa textelor, valenţa lor de mini-librete, cum au fost ele declanşatoare de muzică de operă, apoi muzica în sine, desprinsă de punerea în scenă, desigur şi interpretarea muzicală şi cea regizorală de scenă şi de film. Ce urmează sunt însă doar câteva notiţe care pot însoţi, preluda sau ajuta la tragerea unor concluzii pentru cei care se vor încumeta să parcurgă acelaşi traseu...

E mult să spunem, cum am citit în materialele promoţionale, că avem aici o reinterpretare a operei "Fidelio", dar da, avem o serie de interpretări ale mesajului care amprentează imaginea operei, acel *Wer du auch seist*...(*Oricine vei fi fiind*...), vorbele Leonorei cântate în germană cu care filmul chiar debutează – cum altfel?, ca într-o uvertură de operă, ce prezintă tema-idee centrală a proiectului, binevenită fiind aici inserarea citatului beethovenian.

Apare 'fata în negru', cu un pistol care, dincolo de butaforie, trimite către Leonora, modelul revoluţionar feminin, rol mut (Mara Căruţaşu) de martor care este în preajmă, tot ea este cea atrasă de 'mesajul Leonorei' spre spaţiul unde se vor desfăşurara toate cele cinci episoade – într-un cadru delimitat, unificator (Studioul de operă şi multimedia al Universităţii Naţionale de Muzică). Tot în uvertură apare şi copilul (îmbrăcat în albul nevinovăţiei: Maya-Sophie Burneci), care îi arată acestei Leonore contemporane calea spre locul primului episod şi care, fiind unul din personajele episodului final, al cincilea, devine un element semnificant pentru structura (în mare parte) caleidoscopică a filmului. Un alt element semnificant, de astă dată din recuzita scenică, este tabla de clasă, neagră, pe care sunt scrise cu cretă albă acele versuri din libretul operei Fidelio (tradus în limba română) la care se raportează personajele şi acţiunile lor.

Primul modul – "**Salvarea nu vine de sus"** – compus de **Sorin Marinescu** pe un libret de **Sabina Balan** – este un episod legat de război. Un model în miniatură al câmpului de luptă centrează acţiunea scenică. Asistenta medicală (Mihaela Maxim, soprană), femeia-soldat (Antonela Barnat, mezzo-soprană) şi teroristul (Iustinian Zetea, bariton) alcătuiesc un triunghi tipic unei situaţiei beligerante, care generează întrebări esenţiale de conştiinţă, precum *Ce înseamnă să salvezi un om? Dar o sută de mii...? – dar să omori...?* Impresionanţi în ariile lor aspre sau patetice, cei trei se confruntă prin ideile lor, diferite, despre iubire, frică, laşitate, putere, distrugere, pedeapsă. Atingând accente dramatice, episodul I. devine o apologie a salvării prin iertare, pusă în opoziţie, prin aria baritonului, cu o altă filosofie despre viaţă/moarte/eroism. Compozitorul lasă deschisă întrebarea finală a libretului: *cine câştigă?*. În timp ce se aud în fundal detunături de arme grele, modelul miniatural al câmpului de luptă este cuprins de flăcări: răspunsul este o (perpetuă) amânare.

Oricine ai fi, nu ştiu care este salvarea – scrie asistenta cu creta pe tablă, vorbele sunt citite/ preluate de un personaj feminin nou-apărut, apoi sunt expuse păreri despre salvare

într-o conversație care deschide modulul al doilea: "**Scena pe care dansăm**" – cu un subtitlu în (negativă) permutație față de *motto*-ul proiectului, pus între paranteze – compus de **Bogdan Pintilie** pe un libret de **Mădălina Stoica**. Muzica se menține tensionată, asemeni conversației nervoase între cei trei participanți (Elena Dediu – soprană, Antonela Barnat, Iustinian Zetea), la un pahar de vin. În urma unui țipăt auzit la telefon protagoniștii intră într-o moară a acuzațiilor, din care nu e clar cine își caută salvarea dintre cei trei, în această scenă care exhibă variante de victimizare, iubire, oboseală/plictis în relația de cuplu, indecizie, împăcare. *Salvarea vine din fiecare din noi!* - este concluzia care ajută la ieșirea din marasm, și totuși, ca într-un *film noir*, despre salvarea persoanei care a țipat la telefon nu mai vorbește nimeni, iar viața rutinieră se reinstalează: "Deci, mergem la petrecere?"

Tot despre viața rutinieră este vorba la începutul episodului trei – "**3560 de caractere**", compus de **Andrei Petrache** pe un text de **Ruxandra Simion**. Pentru personajul Inginerul viața împlinită înseamnă a avea un loc de muncă stabil, a munci pentru familie, a fi util, a te bucura de ce faci, valori normale care i se refuză busc din cauza computerizării/robotizării celor mai diverse activități umane, atât timp cât... inteligența artificială scrie texte perfecte! Zigzagul emoțional este amplu: teama, disperarea, furia fac loc, în mod neașteptat, recunoștinței, chiar fericirii. Dar confruntarea algoritm vs filosofia de viață normală, previzibilă, duce doar la soluții de salvare aberante (la limită: cules de sparanghel). Rolul inginerului este unul de actor-mim, cu play back punctual, jucat și cântat de baritonul Cătălin Petrescu. Comunicările angajatorului revin sopranei Elena Dediu (cântă din off, ca și ansamblul instrumental), și ea actoricește vizibilă. Formula mixtă asigură spațiu de etalare pentru regizor și actori, dar și pentru realizatorii filmului, în plus aduce o variație de punere în scenă care susține nivelul de interes/participare într-un traseu cu borne de sentimente în transformare – pentru că salvarea nu se petrece imediat, este în parte și ea o speranță, un orizont!

Liantul către al patrulea modul: "**Neverland**" – compus de **Alexandru Mihalcea** pe un libret de **Bianca Trifan** – este un comentariu frust chiar la subiectul om *versus* robot. *Eu cred în viață*, concluzionează, încă-neconvingător, vocea-*Anima* (Mihaela Maxim) în discuție liberă cu vocea-*Animus* (Antonela Barnat). O altă formulă scenică resetează atenția: vedem și ascultăm ansamblul instrumental și pe cele trei soliste în dispoziție de concert, după care Ema (Elena Dediu) – personajul real – iese din scenă și-și trăiește dialogul interior/confruntarea dintre Anima și Animus (care mențin antagonia *inspiră, expiră!* ca metaforă a metabolismului bazal…) în spațiul din spatele scenei, unde se poate ascunde. Înțelegem tensiunea unei drame legate de relația cu tatăl ei: teamă, nesiguranță, indecizie. Ema caută o ieșire, o ușă – iar spațiul de joc este un culoar cu multe uși…, tot simbolică este și urcarea scărilor către acoperișul plat al clădirii, unde perspectiva deschisă a cerului (cu păsările din Cișmigiu…) o ajută să-și afle calea de a se salva: ea alege să nu-i mai fie teamă niciodată, sa o ia pe alt drum! Un scurt *memento!* – jos, la baza clădirii, este martora-Leonora, cele două tinere se privesc – o comunicare, o susținere? Întărind salvatoarea punere de accord a celor două voci interioare, pentru finalul scenei regizorul revine la formula concertului filmat: o simetrie cu sens.

foto: Patric Pavel

Entre-act: Aceeași Ema este singură, învingătoare asupra suferinței sale. Regizorul readuce în atenție tabla de școală, pe care ea întâi scrie *Oricine ai fi, salvarea începe cu tine* (este concluzia Emei…), apoi șterge, ca pentru a face loc ultimului modul: **"Zgomotul din noi"** compus de **Vlad Gînța** pe un libret de **Mihaela Michailov**. Un alt element de coagulare a filmului este reapariția copilului în alb de la începutul filmului. Este însoțit de trei personaje - Doctorul (Antonela Bârnat), Mama (Mihaela Maxim), Tatăl (Cătălin Petrescu), și ei îmbrăcați în alb, în costume impecabile de jucători de golf. Scriitura polifonică, zicerile recitate, totul este în ton cu *O, ce zi frumoasă!* Comunitatea civilizată, fără gunoaie, trăiește izolat în cartierul apărat de paznici, protejat de zid. Utopia jubilează: *E pace!*, iar copilul este menținut vesel/sănătos cu muzică de Beethoven (sic!). Dar acest loc nu reușește să-i apere pe protagoniști de îngrijorare și frică de mizerie, teama de contactul cu lumea necivilizată și boala. Ce anume l-a lovit pe copil, de țipă și s-a îmbrăcat în negru? Zgomotul! Iar salvarea nu poate fi fuga, ci lupta împotriva sursei de *zgomot*, cu tot ce poate acest cuvânt simboliza.

Aceaste 'note de cronică' sunt doar o alergare printre personaje, traume, ieșiri de criză, simboluri și atenționări (subiective); ele se legitimează prin invitația pe care o adresez celor care nu au văzut încă filmul-operă "Fidelio ești tu!" să se apropie de scena lirică contemporană pentru că este un teren care, asemeni teatrului contemporan, se declară pentru experiment și pentru, iată, promițătoare înnoire.

Puține cuvinte mai au loc aici, dar toate de laudă: în acest proiect soliștii (pe care i-am numit mai sus) au fost remarcabili, iar ansamblul SonoMania a performat excelent! - să-i aplaudăm 'distanțat', dar sincer pe Valentin Ghita/oboi, Mihai Pintenaru/clarinet, Olga Berar/vioară, Tamara Dica/violă, Eugen-Bogdan Popa/violoncel, Mihai Murariu/pian și pe dirijoarea Simona Strungaru, de asemenea, pe Diana Rotaru, care asigură direcția artistică a ansamblului. Și echipa de realizare teatrală/filmică a lucrat cu 'imaginație contemporană' și aplicație la teatrul-cântat, dar trebuie să subliniez, cu mulțumită insistență, că aceste cinci mini-opere care au asigurat substanța proiectului "Fidelio ești tu!" sunt semnate de foarte tineri autori de libret și compozitori – toți și-au dat măsura talentului și curajului, pentru că, da, opera este și rămâne o încercare dintre cele cu prag înalt.

Proiectul "Fidelio ești tu!" a fost realizat de Goethe-Institut București, Universitatea Națională de Muzică București, Centrul de Informare Muzicală din România – CIMRO. Partener: Centrul de Teatru Educațional Replika. Filmările au avut loc la UNMB. Filmul a fost lansat în seara de 12 noiembrie pe pagina de Facebook Goethe-Institut București.

Carmen CÂRNECI CAVASSI

Călătorie muzicală la Râmnicu Vâlcea

Sala Lahovari a Filarmonicii „Ion Dumitrescu” din Râmnicu Vâlcea a găzduit miercuri, 18 noiembrie 2020, începând cu orele 19:00, concertul coral intitulat Călătorii Muzicale. Protagoniştii au fost tânărul dirijor Andrei Stănculescu şi corala instituției – Euphonia, acompaniați la pian de Carina Aghenie. Din programul concertului au făcut parte lucrările unor compozitori precum P. Certon, P. Passereau, J. Ph. Rameau, G. Fauré, J. Offenbach, G. Bizet.

O membră a corului a rostit un cuvânt înainte, evocând câteva aspecte legate structura concertului ce a cuprins muzică din Franța şi Italia, **două mari izvoare de cultură**, după care a făcut o mică prezentare a primei lucrări şi a compozitorului acesteia.

Călătoria muzicală a debutat cu lucrarea lui Pierre Certon – *La, la, la, je ne l'ose dire*. Din păcate, piesa plină de vioiciune şi accente puternice a fost interpretată destul de greoi, în ciuda eforturilor dirijorului de a îi reda caracterul specific. Cu toate acestea, pronunția corului în limba franceză a fost foarte bună. A doua lucrare, *Il est bel et bon* de Pierre Passereau a început cu aplomb, în caracter. Am admirat implicarea şi dăruirea dirijorului Andrei Stănculescu, ce a avut mişcări şi indicații foarte precise.

Câteva cuvinte despre Jean Phillipe Rameau şi tratatul său de armonie ne-au introdus în atmosfera specifică lucrării următoare – *Laboravi* – ce a avut acompaniament de clavecin. Bine impregnată cu sonoritatea Barocului, piesa a curs lin, cu acute cristaline, bine executate de către partida de soprane. Câteva dificultăți tehnice au făcut ca recitalul transmis online să se întrerupă de mai multe ori, atât pe parcursul prezentării lucrării, cât şi în timp ce aceasta se desfăşura, îngreunând procesul de ascultare. Totuşi, am putut să desluşesc începutul liric al partidei de başi ce s-a împletit cu vocile calde ale tenorilor. Sonoritatea lentă şi bogată a avut schimbări de registru atent şi frumos realizate, însă întreruperile repetate ale transmisiunii au ştirbit mult din percepția interpretării.

Toată dedicarea şi pasiunea dirijorului s-au remarcat în interpretarea lucrării *Cantique de Jean Racine* a lui Gabriel Fauré, o piesă de linie care necesită o susținere deosebită. Finalul pianissimo a fost executat foarte expresiv. Mi-a plăcut că doamnele din cor au purtat bluze de culoare roşie, dând astfel un plus de prospețime apariției întregului ansamblu. *Corul din Arlesiana* de Georges Bizet a început cu intervenția tenorului care a sunat destul de deschis, contrastând cu vocile feminine ce au dat sunetelor o rotunjime prea cârnoasă, lipsindu-le astfel de suplețea necesară interpretării acestei lucrări. A fost cântată varianta cu pian, această piesă existând şi în versiunea a capella. Nuanțele şi schimbările de tempo au fost bine anticipate de dirijor.

„Nicolette” din *Trois Chansons* de Maurice Ravel a debutat într-un mod milităros şi apăsat care s-a metamorfozat pe parcurs într-o melodie lirică şi plăcută, ca o poveste. Glissando-urile au fost adecvat executate, iar alternanța vocilor s-a realizat într-un mod plăcut şi firesc, asemenea unor meandre ce se împletesc lin. Finalul a fost unul abrupt.

Următoarea piesă a fost un aranjament pentru cor mixt al celebrei *La vie en rose,* compoziția lui Louis Guglielmi şi Marguerite Monnot pe versurile lui Edith Piaf. Ansamblul a sunat omogen, cu toate că emisia a fost greoaie şi încărcată pe alocuri. Acest aranjament nu a fost unul tocmai spectaculos, dar s-a mizat pe notorietatea piesei originale.

Cea de-a doua secțiune a concertului reprezentată de muzica italiană a debutat cu o strofă din lucrarea *Vezzosette nimfe e belle* a lui Giovanni Gastoldi. Dozarea vocilor a fost inegală, iar acest lucru a afectat sonoritatea generală a piesei. Madrigalul *Io mi son giovinetta* de Claudio Monteverdi a scos la iveală o lipsă de ascultare şi coordonare între membrii ansamblului. A lipsit suplețea, iar acutele sopranelor au fost emise cu o oarecare neglijență. Totuşi, finalul a fost unul omogen, iar regulile de pronunție ale limbii italiene au fost respectate cu rigurozitate.

Ultima parte a concertului a constat în aranjamente pentru cor mixt ale unor piese celebre. Prima dintre acestea a fost *Adagio* de Tomaso Albinoni. Oboseala s-a resimțit în debutul acestei lucrări, dar strofa a doua a fost cântată mai în forță, puțin țipat pe alocuri. Solista Cristina Fieraru a atacat foarte exact şi frumos acuta de început, continuând linia onctuoasă cu o voce plină şi caldă, dar pe parcurs abuzul de gesturi sopranistice a devenit exagerat, ieşind din specificul interpretării corale. Sensibilitatea membrilor ansamblului a lipsit în această piesă. „Corul sclavilor evrei” din opera *Nabucco* de Giuseppe Verdi a fost lucrarea care s-a potrivit cel mai bine cu pregătirea vocală a ansamblului de filarmonică. Dirijorul Andrei Stănculescu a fost de-a dreptul fermecător şi a condus discursul sonor cu multă pasiune. Prelucrarea pentru cor mixt a popularei piese italiene *Bella Ciao* a debutat puțin neomogen la soprane. Discursul sonor s-a amplificat frumos, însă băieții au cântat destul de neîngrijit, iar impresia generală a fost una de lucrare nefinisată şi neşlefuită.

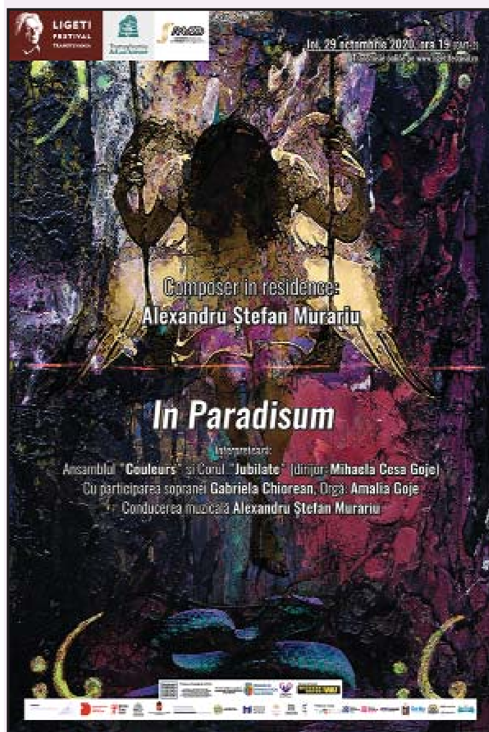
Finalul concertului a fost marcat prin interpretarea piesei *Con te partiro*, pe muzica lui Francesco Sartori şi versurile lui Lucio Quarantotto, de asemenea în aranjament pentru cor mixt. Strofa a fost lipsită de vlagă, dar refrenul a contrastat cu o sonoritate mult mai viguroasă. De asemenea, frazele muzicale au avut o tendință de împotmolire, cuvintele fiind cântate uneori sacadat.

Concertul a făcut parte din stagiunea cu numărul 26 şi în final a fost urmărit live de 89 de persoane pe pagina de Facebook a Filarmonicii „Ion Dumitrescu” din Râmnicu Vâlcea.

Teodora CONSTANTINESCU

"A Tribute to György Ligeti in His Native Transylvania", ediția a 3-a – Cluj-Napoca - Ecouri la festival

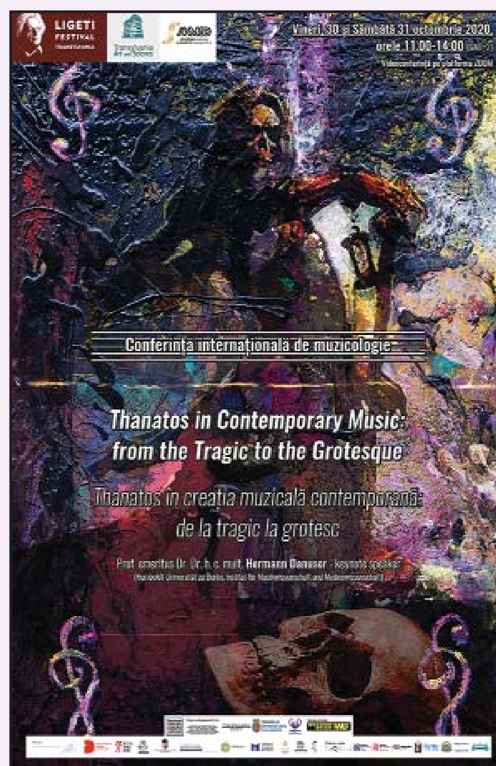
In Paradisum: Îngerul-în-rezidență la Festivalul Ligeti

Sintagma nu îmi aparține mie, ci lui Irinel Anghel, referindu-se la compozitorul-în-rezidență al acestei ediții, tânărul **Alexandru Ștefan Murariu**. **"In Paradisum"** este titlul concertul portret care a avut premiera *online* joi, 29 octombrie, reprezentând totodată debutul **Ansamblului COULEURS**, fondat și dirijat de același Alexandru Murariu, un ansamblu format de tineri talentați și entuziaști de la care abia aștept să văd – și să aud – ce pregătesc în continuare. Alături de COULEURS i-am auzit pe mezzosoprana Gabriela Chiorean, organista Amalia Goje și Corul JUBILATE (dirijor: Mihaela Cesa-Goje). Interpretarea tuturor a fost minunat de sensibilă, cu acea dedicație și seriozitate care îi caracterizează în general pe muzicienii clujeni.

Muzica lui Murariu, de esență "angelică", are chiar și în momentele dramatice un substrat de liniște "ardelenească", de credință în esența *bună* a lumii și a ceea ce va veni când lumea se va termina. Succesiunea cronologică a lucrărilor din concert a făcut evidentă influența culturii muzicale franceze în creația tânărului compozitor, mai ales în luxurianța armonică: aș îndrăzni să propun chiar termenul de "post-post-impresionism". Asta nu înseamnă că Alexandru e desprins de cultura românească, ci din contra: muzica sa cuprinde adesea elemente specifice tradiției românești. Am ascultat **"La Cathédrale de Rouen IV"**, **"El Niño"** (Premiul "Enescu" în 2014), **"Pasărea măiastră"**, **"De profundis"**, excelenta **"Espaces IV – Spezzati"** și **"In Paradisum, Chorus Angelorum"** pentru ansamblu instrumental și cor – comanda Festivalului Ligeti. Finalul concertului a fost o surpriză foarte plăcută: un aranjament al unei **miniaturi ligetiene**, piesa numărul 3 din ciclul "Musica Ricercata", care s-a finalizat cu un cluster de *rățuște de cauciuc*! "Winking at Ligeti", ca să o parafrazez pe Bianca Țiplea Temeș (al cărei text de prezentare al festivalului se numește "Winking at Nekrozar"). (**Diana Rotaru)**

Thanatos în cercetarea muzicologică

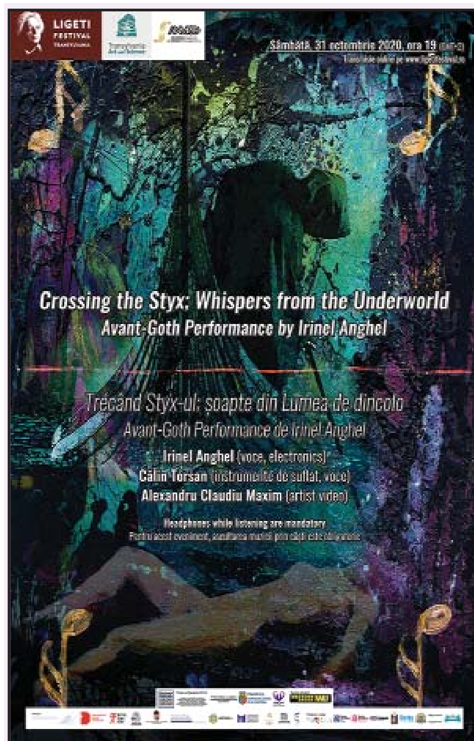

Tenacitate entuziasmantă și vocație organizatorică a dovedit din nou muzicologul Bianca Țiplea-Temeș, reușind să concretizeze cea de-a treia ediție a micului, dar foarte calitativului festival transilvănean pe care l-a gândit acum câțiva ani ca un omagiu închinat lui György Ligeti. Toate evenimentele au migrat, desigur, în *online*, găzduite pe o pagină web (http://www.ligeti festival.ro/) excepțională prin consecvență tematică și prin limpezime a structurii, incitantă prin pregnanța conceptului grafic, consistentă prin textele amănunțite de prezentare bilingvă. Doresc însă să semnalez acea componentă a festivalului care s-a consumat pe coordonate mai puțin vizibile publicului larg, în sesiuni organizate pe platforma Zoom; mă refer la o bogată conferință internațională de muzicologie desfășurată, timp de două zile (30-31 octombrie), sub semnul aceleiași teme-fanion care a circumscris întregul festival: „Thanatos în creația muzicală contemporană. De la tragic la grotesc". Se poate vorbi în prezent chiar despre o consistentă reverberare în domeniul muzicologiei a ceea ce se numește „thanatologie"; a fost și cazul masterclass-ului propus de către Wolfgang Marx, profesor la University College Dublin, fondator și editor al seriei de cărți „Death Dublin Studies", deopotrivă reputat specialist al creației ligetiene.

Atitudinea comemorativă a constituit temea centrală a comunicării unei personalități deja legendare a muzicologiei contemporane: Hermann Danuser (Universitatea Humboldt din Berlin), *keynote speaker*, solida sa expertiză în domeniul modernismului muzical reieșind din modul nuanțat și pertinent în care a pus în discuție discursurile de auto-legitimare stilistică și istorică ale membrilor celei de-a Doua Școli Vieneze.

Desigur, din lucrările simpozionului nu au putut lipsi explorări ale creației celui care dă numele festivalului, creație în cadrul căreia zona estetică a funebrului deține o binecunoscută și semnificativă pondere, între aceștia Amy Bauer (Universitatea din California, Irvine), Wolfgang Marx (University College Dublin), Benjamin Levy (Universitatea din California, Santa Barbara), Elena Maria Șorban (Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima", Cluj-Napoca). Reperului ligetian i s-au mai adăugat însă și exegeze ale unor muzici aparținând altor compozitori la fel de intens preocupați de „ars moriendi": László Vikárius, directorul Arhivelor Béla Bartók din Budapesta, Zoltán Farkas, Pavel Pușcaș și Ioana Badiu-Avram (Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima", Cluj-Napoca). Olguța Lupu (Universitatea Națională de Muzică București) și Bianca Țiplea Temeș.

Desigur, spiritul rezumativ al acestui „inventar" de nume și subiecte face prea puțină dreptate substanțialității majorității comunicărilor și fertilelor căi de aprofundare reflexivă pe care acestea le-au deschis. De aceea, nu îmi mai rămâne decât să aștept cu deosebit interes promisa lor reunire într-un volum cel puțin la fel de incitant precum cel în care deja au fost

publicate comunicări din ediţiile precedente ale festivalului, sub îngrijirea editorială a Biancăi Temeş şi a lui Kofi Agawu, care l-au şi „lansat" în cadrul conferinţei. (**Vlad Văidean**)

Irinel Anghel is Crossing the Styx - sau despre cum doar trecerea prin moarte dă sens vieţii

Lucrurile se aranjează în Univers după principii încă nedesluşite, astfel încât tema festivalului din 2020, aleasă în 2018, a fost „Moartea reflectată în creaţia muzicală contemporană". Da, moartea nu iese niciodată din #trend. E universală şi singura certitudine a omului dintotdeauna. Rolul performance-ului Avanth-Goth „Trecând Styx-ul; şoapte din Lumea de dincolo" gândit, trăit şi totodată controlat de **Irinel Anghel**, a fost însă, pentru mine, chestionarea nemiloasă a oricărei realităţi şi imersia în stratul luminos al oricărei fiinţe: sinceritatea care îşi asumă riscuri. Aproape 58 de minute în alb, negru şi gri ce par mai colorate ca o carte poştală desenată de un copil de cinci ani - **Alexandru Claudiu Maxim**, o lume sonoră fascinantă, cu o retrospectivă a creaţiilor anterioare peste care se suprapun straturi noi, dense - **Irinel Anghel**, un interpret imun la tabuuri şi gata să se arunce în orice provocare - **Călin Torsan**. Sunt cei care au realizat cea mai originală şi coezivă creaţie audio-video pe care am văzut-o în spaţiul românesc, realizând uluitoarea performanţă de a nu slăbi straturile densităţii în niciun moment şi de a impregna mediul digital, aşa de tentant pentru minimalism şi simplitate, cu o căldură eminamente barocă a vizualului şi un romantism subtil.

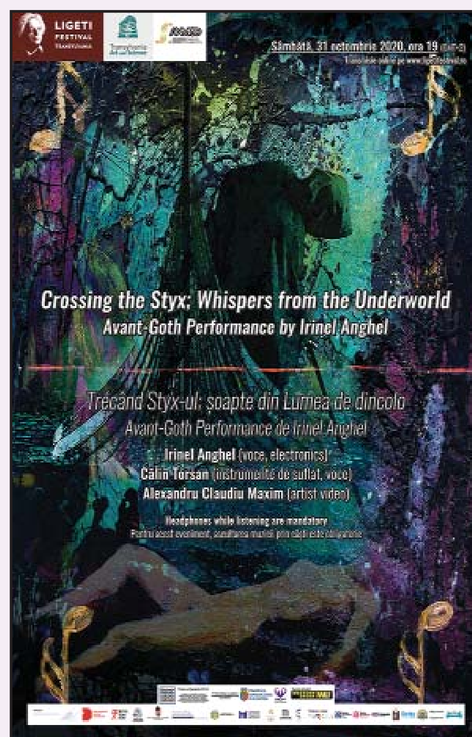
Voi începe cu personajele. Sau cu personajul? Omuleţul multiplicat, personaj colectiv, dar cu acţiuni diferite. În toate evenimentele la care ia parte însă, condamnarea la veşnicie pare ireversibilă. Alergarea infinită, aşteptarea infinită, înotul infinit, timpul dilatat la infinit, focul infinit care arde memoria, cântatul distanţat infinit, atât de intens încât pe deasupra imaginii în spirală se inserează, reorchestrat şi bruiat coralul de Bach *Komm, süßer Tod, căci atâta viaţă e deja insuportabilă,* apoi unul dintre momentele mele preferate, disoluţia sinelui la infinit, prin reflexii în cădere ce de departe îmi păreau scânteile catedralei Notre Dame în flăcări. Personajul - personaje e observat de Creator, un control freak care nu oferă nicio şansă, dar care lasă iluzia libertăţii totale de alegere. Nu vreau să dezvălui nici cum se termină totul, pentru că fiecare va interpreta liber finalul. Pentru mine, poate că a fost despre adevărata moarte, pe care o trăim zilnic, iar adevărata viaţă, plină de miracole, se întîmplă ascunsă adânc, în Underworld.

Vă invit să vizionaţi Crossing the Styx pe pagina ligetifestival.ro şi pe canalul de youtube al lui Irinel Anghel. Rămân puternic impregnată de nostalgia infinitului şi de paradoxul acestei realizări fabuloase, în care s-au îmbinat o iubire fierbinte pentru Creaţie şi glacialitatea Demiurgului ubicuu. (**Sabina Ulubeanu**)

Misterele Macabrului devoalate: Dies Irae şi fantoma lui Elvis în încheierea Festivalului Ligeti

"Go out with a bang!" zic englezii, iar cea de-a treia ediţie a Festivalului Ligeti s-a terminat cu un adevărat **concert-eveniment**. Cele două fire roşii care au tricotat scheletele structural al concertului **"Misterele Macabrului...devoalate"** (duminică 1 noiembrie) au fost pe de o parte, personajul macabru al lui **Lucifer** şi pe de altă parte, unul din cele mai recognoscibile crâmpeie melodice, **"Dies Irae"**.

Am savurat mai întâi una din cele mai celebre lucrări ale secolului XX, suita pentru trio **"Povestea Soldatului"** de **Igor Stravinski**, dăruită publicului cu talent şi precizie de **Melinda Béres** (vioară), **Aurelian Băcan** (clarinet) şi **Eva Butean** (pian). Cvartetul de coarde **"Black Angels"** este cu siguranţă unul din cele mai puternice şi mai importante opusuri ale secolului XX, imens ca forţă şi ca originalitate. Excelentă mi s-a părut interpretarea cordarilor din ansamblul **AD HOC**, **Diana Man** (vioara I), **Melinda Béres** (vioara a II-a), **Ovidiu Costea** (violă) şi **Vlad Raţiu** (violoncel): au plonjat în măruntaiele piesei cu pasiune şi voluptate. A urmat o ruptură binevenită în program, o lucrare audio-vizuală de **Adrian Borza – "Here and Now: Inferno"**. Ideea compozţiei este pe cât de simplă, pe atât de eficientă: *lichefierea lui Bosch*. Un infern frumos, în mod paradoxal, în care mi-a plăcut să mă pierd puţin. După atâta seriozitate, tare a venit bine lucrarea americanului **Michael Daugherty**, **"Dead Elvis"** (1993) pentru ansamblu şi fagot. Fabulos fagotistul **Cristian Avram**, care a dus un adevărat tur de forţă, excelenta piesă punându-i la încercare atât virtuozitatea, cât şi valenţele teatrale şi expresive. Minunaţi instrumentiştii (ansamblul **AD HOC** şi câţiva invitaţi) şi mai ales dirijorul **Gottfried Rabl**, cu o precizie de ceasornic vienez: îţi dai seama cât de bun sau prost e un dirijor după cum sună muzica, iar inteligenţa şi acribia rafinată a lui Rabl au fost evidente în sculptarea perfectă a tuturor subtilităţilor muzicale. În final – **György Ligeti**, **"Mysteries of the Macabre"** pentru ansamblu cameral şi soprană (într-un aranjament de Elgar Howarth). În incredibila sa căţărare prin registre, Gepopo e un fel de "Papagheno electrocutat" – şi îmi place să cred că Mozart, un alt "ţicnit" genial ca şi Ligeti, dacă ar fi trăit în secolul XX ar fi scris tot ceva în stilul "Le Grand Macabre". Iar soprana **Ibolya Vígh** a fost fantastică. O voce superbă, caldă ca mierea chiar şi în momentele "ţipate" şi o disponibilitate actoricească pe care nu pot decât să sper că va continua să o exploreze cât mai mult în cariera ei, împreună cu minunile muzicale ale muzicii moderne şi contemporane. (**Diana Rotaru**)

Un iscusit concert aniversar la Sibiu

După concertul de anul trecut când, Filarmonica sibiană sub bagheta dirijorului Cristian Lupeş a adus pe scena Ateneului Român, pentru sărbătorirea noastră națională, noutate, mesaj, performanță, atât în ceea ce priveşte programul cât şi interpretarea lui, " asortându-l cu interiorul sălii, continuând sonor istoria din renumitele-i

Simona Strungaru, Elena Dediu

picturi murale de pe pereți, de la Decebal la Cuza şi până în prezent, prin cultura, ştiința, religia,conținutul tradițional, orchestrații moderne, instrumente solistice din tezaurul românesc regăsite în partiturile oferite ascultătorilor" (m-am citat din cronica dedicată acelui eveniment), făcând-ul de neuitat, fiind absolut sigură că cel din anul acesta, oricum va fi el, numai banal nu va fi, mi-am îndreptat atenția şi curiozitatea spre aceeaşi Filarmonică. Şi bine am făcut. Întrucât concertul dedicat zilei de 1 decembrie a fost tot perfect asortat, de data asta cu oraşul, cu Doamnele care îl conduc, cu parte din istoria țării noastre intrată în patrimoniul național - mă refer aici la cântecele Mariei Tănase, elegant şi răscolitor mesager al românilor de pretutindeni - şi cu istoria prezentă reprezentată de invitatele serii, trei Doamne, posesoare ale unor CV- uri impresionante de profil. Aşa că, marți seara, m-am îmbrăcat frumos şi m-am aşezat în fața calculatorului - căci de, acum vine concertul la noi acasă, nu mai mergem noi la el - (ceea ce e mai bine decât deloc, dar din punctul meu de vedere tot o oroare este) aşteptând cu emoție, metaforic vorbind, ridicarea cortinei. Şi odată cu intrarea pe scenă a miniorchestrei formată din şapte instrumentişti ai Filarmonicii de stat din Sibiu, a pianistei Simona Strungaru (totodată dirijoarea şi compozitoarea serii) şi a sopranei Elena Dediu, după intonarea imnului național, m-am lăsat în voia muzicii, respectiv a primei piese din program intitulată "Suita Simfonică în stil românesc" de Simona Strungaru. O lucrare interesantă mai ales prin scriitura relaxată care îmbracă fine elemente folclorice româneşti într-un stil orchestral mai degrabă pop-folk-simfonic decât invers. O partitură luminoasă, când duioasă când sprințară, ce scoate la iveală o bună cunoaştere a instrumentelor şi aranjării lor în orchestrație şi care, pune în valoare partitura solistică susținută de soprana Elena Dediu, a cărei voce limpede, neliniştită şi cochetă, - mănuşă pentru genul operetei şi al musical-ului -, a pledat cu nerăbdare, convingere şi multă plăcere povestea din suită, alcătuind în acelaşi timp un tandem reuşit cu orchestra. Mi-au plăcut în mod deosebit pizzicato-urile corzilor, care au sunat ca un popas de gândire şi, partitura pianului, foarte vie în trăirile-i contradictorii şi de mare efect tehnic. Prezența Elenei Dediu, după câte ştiu, a marcat o premieră pe scena Thaliei, ea cântând frecvent în afara țării, ceea ce desigur dezavantajoasă publicul iubitor al genului vocal de acasă. A urmat "Tribut Maria Tănase" , de fapt opt prelucrări simfonice ale unor cântece din folclor, dar nu numai, oricum celebre cântece din repertoriul vocii nepereche. Aşa că am auzit: "Mărie şi Mărioară", "Mi-am pus busuioc în păr", "Un țigan avea o casă", "Dodă Dodă", "Butelcuța me", "Văleu", "Mă dusei să trec la Olt" şi "Bun e vinul ghiurghiuliu", cântate de Irina Sârbu, cu acea dezinvoltură pe care ți-o dă jazzul, când îl ai în tine - şi ea îl are, cu lejeritatea abordării diverselor formule ritmice, cu tehnica sa vocală şi timbrul cald, cu glissando-urile de note şi accente incisive - aici mai mult sub forma unor discrete aluzii - şi cu surprinzătoarea-i agilitate, calități care nu numai că nu au împietat unicitatea interpretării Mariei Tănase, ba chiar i-a evidențiat adaptabilitatea la un alt gen devenit la fel de popular, dar din altă zonă melodico-armonico-ritmică. Iar orchestrația simplă, dar nu simplistă, cu fine irizări folclorice prin evocări discrete ale instrumentelor de suflat tradiționale gen tulnic, a amintit prin travaiul ei de dor şi veselie, de lacrimi, dar şi de duioşie, oricum de forța eternului adus în modernitate, ceea ce a întregit prin mângâieri armonice tenta performantă a discursului vocal. Ultima piesă a fost cântată de toți protagoniştii plus orchestra, creând un frumos moment de sărbătoare. În fine, cum spuneam la început, şi de această dată Filarmonica de Stat din Sibiu, cu Cristian Lupeş la cârmă ca director al Instituției şi nu ca dirijor precum anul trecut, a oferit ascultătorilor un program atipic, original, cu mesaj, plin de speranță, şi foarte politicos. Un program conceput iscusit care mi-a plăcut. La final am aplaudat, cum

Simona Strungaru, Irina Sârbu, Elena Dediu

sunt convinsă că au făcut-o şi alții. Închei salutând ironia din finalul speechului prin care Cristian Lupeş făcea invitația la concert "... şi bucurându-ne de cel mai bun internet din Europa, sperăm că vom avea succes". Concertul... a avut succes. Cât despre internet, cine are urechi să audă... dar oare are cineva?

Doina MOGA

Paul Celan - Omagiu al creatorilor români la Berlin

Paul Celan, poet, traducător şi eseist bucovinean, este cunoscut pasionaţilor de literatura secolului XX dar poate mai puţin melomanilor, deşi publicul românesc, la nivel mai larg, a făcut cunoştinţă cu acesta prin intermediul operei lui Peter Ruzicka, *Celan* (a cărei premieră mondială a avut loc la Bucureşti), care ilustrează momente din viaţa scriitorului. Pe numele său real Paul Antschel, Paul Celan este astăzi unul dintre poeţii studiaţi în şcolile germane (aici aş remarca paradoxul interesului avut de germani pentru un autor care deşi a scris în limba lor, nu a locuit niciodată în Germania) , fiind un ilustru reprezentant al literaturii de limbă germană de după Cel de-al doilea război mondial, deşi a scris şi în limba română sau cea franceză, stilul său pornind de la influenţele suprarealismului francez din prima jumătate a secolului trecut şi ajungând spre final la rezonanţe cu expresionismul austriac şi german, materializate într-o poetică fragmentată, criptată, pe care am putea să o comparăm într-o oarecare măsură cu muzica lui Anton Webern.

Într-un an, 2020, care celebrează centenarul naşterii lui Paul Celan dar marchează şi semicentenarul morţii sale premature, lumea artistică europeană a dedicat mai multe evenimente evocării personalităţii poetului născut între graniţele României Mari, printre acestea, spre lauda lor, aflându-se inclusiv manifestări organizate de instituţii româneşti precum ICR sau Muzeul Literaturii Române. Totuşi, unul dintre cele mai interesante evenimente a avut loc la München unde, sub patronajul Bayerische Akademie der Schönen Künste (Academia bavareză de arte frumoase), în seara de 28 octombrie muzica românească şi germană a înnobilat versurile lui Paul Celan în concertul *Der Meridian Celan (Meridianul Celan)* desfăşurat anual în ultimul deceniu şi construit artistic după un concept al compozitorului de origine română Gabriel Iranyi.

Dominat de emoţie şi rafinament, programul conceput ca o alternanţă între sunet şi cuvânt, a oferit publicului oportunitatea de a asculta o serie de lucrări muzicale aparţinând câtorva dintre cei mai apreciaţi compozitori contemporani români şi germani create pe versurile lui Paul Celan. Astfel, dintre opusurile româneşti au fost audiate ciclul de lieduri pentru bariton şi pian *Iubire uitată* de Adrian Pop - care şi în miniaturile vocale *Poem pentru umbra Mariannei*, *Îngrijorare* şi *Fragment dintr-un poem neterminat* rămâne fidel stilului său pe care îl autocaracterizează „inteligibil” unde se remarcă atenţia acordată construcţiei melodiei şi poeticităţii acesteia - lucrarea *Innezeit VI* pentru violoncel şi pian de Gabriel Iranyi care continuă astfel să exploreze antiteza conflictuală dintre timpul obiectiv şi cel subiectiv, interiorizarea conflictului fiind unul dintre fenomenele subliniate de compozitor prin diversele combinaţii timbrale propuse de-a lungul întregului ciclu *Innezeit* -, *Două lieduri pe versuri de Celan* pentru soprană, violoncel şi pian, ale aceluiaşi compozitor, care au încheiat seara dedicată poetului de origine română, remarcabile mai ales prin interferenţele timbrale de mare rafinament şi expresivitate - liedurile pentru soprană şi pian *Bei Brancusi, zu zweit* şi *Esperbaum* de Cornel Ţăranu (compuse în aceşti ultimi doi ani) în care discursul muzical cu accente minimaliste este dominat de dialogul dintre tandemul solist-percuţie şi acompaniamentul pianului a cărui gestualitate concisă potenţează discursul sopranei - şi două lieduri – *Psalm* şi *Das Wort vom Zur-Tiefe-Gehn* - din ciclul *Trandafirul nimănui* pentru bariton şi pian de Carmen Maria Cârneci, în care compozitoarea surprinde atât dramatismul semanticii textului psalmului ce se constituie într-o tulburătoare rugăciune cât şi complexitatea structurii versurilor ce face ca muzica să aibă deopotrivă o alură post-expresionistă dar şi inserţii pointiliste.

Beneficiind de excepţionala interpretare oferită de muzicienii Caroline Melzer (soprană), Martin Gerke (bariton), Georg A. Bochow (contratenor, cu o foarte bună disponibilitate vocală), Troels Svane (remarcabil violoncelist danez) şi Axel Bauni (pianist, cu o adaptabilitate stilistică deosebită), lucrările compozitorilor români, aplaudate de public cu entuziasm, au fost completate, în cadrul programului artistic propus, de lucrarea *Celan-Fragmente* pentru violoncel şi soprană pe texte din corespondenţa lui Celan cu marea sa iubire Ingeborg Bachmann, compusă de Nikolaus Brass, compozitor contemporan german ce se evidenţiază printr-un stil fluid, în care se succed ordinea şi dezordinea, dar şi idei filosofice precum pierderea şi regăsirea existenţei umane, şi de trei dintre cele *Cinci lieduri pe versuri de Celan* pentru contratenor şi pian de Aribert Reimann, apreciat compozitor de operă şi de muzică vocală ce valorifică textele poetului într-un limbaj sonor rafinat şi excelent gândit pentru a evidenţia calităţile interpretative ale solistului.

Aplauzele de la finalul concertului

Menţionând şi înaltul nivel al momentului poetic susţinut de Kevin Perryman, impresionant prin intonaţia ce a reliefat melodia limbii germane culte şi prin perfecta înţelegere a stilului lui Paul Celan, închei prin a sublinia necesitatea unei mai bune cunoaşteri a activităţii şi creaţiei poetului omagiat în cadrul evenimentului de la München şi reconfirmarea, încă o dată, a valorii şcolii componistice româneşti (cu evidenţierea de această dată a şcolii clujene prin trei marcanţi reprezentanţi) contemporane care, iată, este constant apreciată în mediul cultural european. (foto: colecţie privată)

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Ştiri internaţionale - Prezenţe româneşti în competiţia *ICMA 2021*

În urmă cu câteva săptămâni au avut loc nominalizările din cadrul „International Classical Music Awards 2021" (ICMA 2021), competiţie care se desfăşoară pe şaisprezece categorii, de la muzică veche la documentare video.

Aflându-ne într-o perioadă în care contactul direct al artiştilor cu publicul este aproape imposibil, se pare că aceştia şi-au canalizat energia creativă către realizarea unor discuri

Luiza Borac

de valoare. Peste 100 de producţii au intrat în semifinala competiţiei care îşi va anunţa finaliştii la mijlocul lunii decembrie a.c.. Printre nominalizaţii anunţaţi regăsim cu bucurie şi câteva prezenţe româneşti.

La categoria „Assorted Programs" (Programe mixte) aflăm Compact-Discul casei de producţie Profil, cu pianista Luiza Borac (laureată a Premiului revistei noastre) în calitate de solistă a Orchestrei Naţionale Radio condusă de Rossen Gergov. Dublul CD a inclus integrala lucrărilor pentru pian de Constantin Silvestri, două piese de György Kurtàg şi prima parte din *Concertul în re minor pentru pian şi orcheestră* de George Enescu – lucrare neterminată.

La categoria Solo Music (Albume solo) a fost nominalizat şi discul de debut al pianistului Daniel Ciobanu produs de Accentus Music, cuprinzând *Sonata pentru pian nr. 7* de Serghei Prokofiev, *Carillon nocturne* de George Enescu, *Şase preludii* de Claude Debussy şi Franz List, *Après une lecture du Dante*.

Baritonul Marian Pop este parte dintr-o distribuţie a operei *Ernani* de Giuseppe Verdi nominalizată, desigur, la categoria Opera.

Între nominalizări şi-au făcut loc şi înregistrări de arhivă ale altor muzicieni români de renume internaţional precum Sergiu Celibidache – la pupitrul Orchestrei Filarmonicii din München – la categoria Historic Recordings (Înregistrări istorice) sau Dinu Lipatti, cu colecţia „Lipatti: The Complete Columbia recordings 1947-1948" – la categoria Best Collections (Cea mai bună colecţie).

În total, 365 de înregistrări audio şi video au făcut obiectul nominalizărilor, fiecare dintre ele fiind propusă de cel puţin doi membri ai juriului. Câştigătorii vor fi anunţaţi la finele lunii ianuarie 2021, dintre finaliştii fiecărei categorii.

Ion Marin la Universitatea Mozarteum

Catedra de dirijat a celebrei Universităţi „Mozarteum" are o nouă conducere, în persoana renumitului dirijor român Ion Marin. De asemenea, muzicianul va coordona şi activitatea concertistică a prestigioasei unităţi de învăţământ. Pentru a cinsti memoria legăturii dintre Ion Marin şi prietenul şi mentorul său, catedra va purta numele regretatului maestru al baghetei, Claudio Abbado.

Desigur, numirea dirijorului român la conducerea catedrei a fost precedată de alte colaborări cu instituţia de tradiţie, colaborări care au inclus cursuri de măiestrie la care au participat studenţi din toată lumea. De altfel, secţia de dirijat are o tradiţie la fel de importantă ca cea a Universităţii „Mozarteum" – cu o activitate de 170 de ani – formând muzicieni ce au dăruit lumii muzicale unele dintre cele mai importante capodopere ale artei interpretative.

Primul proiect al noului director artistic al departamentului de dirijat „Claudio Abbado" va fi dedicat creaţiei mozartiene, şi se va bucura de invitaţi de prestigiu internaţional precum Marta Argerich, Daniel Barenboim sau Maxim Vengerov.

Oraşul Salzburg, locul naşterii lui Mozart, este cămin şi pentru triada cultural-educaţională „Mozarteum" ce include, pe lângă Universitate, Orchestra şi Fundaţia Internaţională – instituţii care şi-au propus să ducă mai departe spiritul marelui geniu al clasicismului vienez.

În ce priveşte cariera dirijorului român, aceasta este una de calibru. Ion Marin este director onorific al Corului Naţional de Cameră „Madrigal – Marin Constantin" şi fondator al programelor „Cantus Mundi" şi „Symphonia

Ion Marin

Mundi". Pe plan internaţional, cariera sa a cunoscut cele mai înalte culmi ale lumii lirice şi ale celei simfonice. Din 2019 este director artistic al nou înfiinţatei Orchestre Filarmonice a Uniunii Europene, cel mai nou proiect de diplomaţie culturală al blocului comunitar. Colaborările sale însumează peste 40 de înregistrări produse de cele mai mari case de producţie, alături de nume mari ale solisticii internaţionale şi alături de cele mai importante orchestre simfonice ale lumii, dintre care amintim Metropolitan Opera, Scala din Milano, Orchestra Filarmonicii din Berlin, Orchestra Simfonică Metropolitană din Tokyo sau Orchestra din San Francisco.

Pagina de **Norela-Liviana COSTEA**

Lavinia Coman – 80

Aceeaşi zi de naştere, 27 noiembrie, ne-a apropiat mereu, cu voie bună, pe pianiştii Lavinia Coman, Corneliu Rădulescu şi pe mine. Am rămas noi două acum, pentru a trece uneori în revistă calităţile şi defectele săgetătorilor, aşa cum stă bine unor persoane cu ceva orgoliu dar şi cu auto-ironie.

Nu am fost discipol direct al doamnei Coman, dar o priveam cu acea stimă temătoare pe care elevii anilor '80 încă o arătau autorităţilor: era directoarea liceului în care învăţam, actualmente Colegiul Naţional de Muzică *George Enescu*. (Cine doreşte să afle mai multe despre acea experienţă, are la dispoziţie recenta publicaţie semnată Lavinia Coman, *Şcoala de artă în Epoca de Aur. Din amintirile unei directoare de liceu*, Grafoart, 2019.) Respectul s-a îndulcit atunci când a însoţit, în primăvara lui 1984, o grupă de tineri pianişti care fuseseră selectaţi să participe la Concursul Internaţional *Maria Canals*, de la Barcelona. Făceam şi eu parte din acel ansamblu exclusiv feminin: Luiza Borac, Cătălina Cojocaru (actualmente Huroş), Oxana Corjos şi Irinel Anghel ştiu la ce mă refer. Nu aveam cum să ghicesc pe atunci că cea care ne ocrotea şi ne ghida pe străzile Barcelonei urma să se specializeze în limba şi cultura catalană, în aşa fel, încât Institutul de promovare externă a culturii catalane din Barcelona i-a conferit un premiu onorant în 2018.

Ne-am reîntâlnit prin Conservator, atunci când am aflat mai multe despre pianista Lavinia Tomulescu-Coman, cea cu multiple înregistrări şi prime audiţii de muzici româneşti. Am cunoscut-o mai bine ca parte a duo-ului insolit pe care îl făcea cu rafinatul şi generosul compozitor Nicolae Coman. Am apreciat activitatea didactică, metodică din ce în ce mai intensă (documentată în volumele *Pianistica modernă* şi *Vrei să fii profesor de pian?*, Editura UNMB, 2006 şi 2007), ca şi concentrarea sa cu pasiune pe scris. A încurajat-o cu căldură şi prietenie (la fel ca pe noi toţi, cei care l-am înconjurat) regretatul meu profesor de muzicologie, Grigore Constantinescu (alt reprezentant al zodiei săgetătorului), atunci când a coordonat o foarte utilă şi apreciată serie de monografii în colecţia *Musica Viva*, la Editura Didactică şi Pedagogică. Trei volume i se datorează astfel doamnei Coman, scrise cu darul povestirii, al comunicării directe cu cititorul, al asumării opiniilor personale: *Frédéric* Chopin (2009), *Franz Liszt* (2011) şi *Constantin Silvestri* (2014).

Nu este intenţia mea să creez o fişă lexicografică sau să mă gândesc la un portret atotcuprinzător al muzicienei Lavinia Coman. Din toate cele menţionate mai sus lipsesc multe: alte publicaţii, premii obţinute şi, cea mai preţioasă poate, atitudinea sa maternă, protectoare faţă de discipolii săi, pe care-i ajută întotdeauna din răsputeri. Acel portret complet mai are de aşteptat; deocamdată, îi urez doamnei Coman „La mulţi ani!", aştept să ne revedem ritmic la şedinţele Biroului de muzicologie al UCMR şi să ne sărbătorim acolo împreună, în fiecare an, pe 27 noiembrie.

Valentina SANDU-DEDIU

Carmen Stoianov – 70

Impresionantă cifră, frumoasă şi plină de semnificaţii. O cifră pe care nu o putem privi ca vârstă, în ceea ce o priveşte pe muzicologul Carmen Stoianov, mereu un spirit tânăr, ci mai curând ca reprezentând o vastă activitate, intensă şi de maxim interes ştiinţific, pe care a desfăşurat-o neîntrerupt de-a lungul acestor ani, imediat după absolvirea Conservatorului de Muzică "Ciprian Porumbescu" din Bucureşti, astăzi Universitatea Naţională de Muzică din Bucureşti.

Provenită dintr-o familie mixtă (româno-maghiară – după tată, ucraineano-poloneză – după mamă), Carmen Stoianov a moştenit de la aceştia dragostea pentru muzică, precum şi aspiraţia zborului spre înălţimi pe care a avut-o tatăl său (pilot aviator) şi o soră a acestuia (una dintre primele noastre aviatoare temerare, cu brevet, membră a *Escadrilei Albe* de aviaţie sanitară, în timpul celui de-al doilea război mondial).

Pentru Carmen Stoianov, această aspiraţie s-a manifestat pe drumul său ascendant în cariera de muzicolog aleasă, iar calitatea de deschizător de drumuri într-un domeniu, prin aceea că în anul 1969, primul an în care se înfiinţase, la Conservatorul de Muzică din Bucureşti, secţia specială de Muzicologie, Carmen Stoianov a fost printre primii licenţiaţi ai acestei secţii, dar şi singura din acestă serie care şi-a urmat chemarea şi s-a dedicat constant cercetării ştiinţifice.

Formată în spiritul muzicologiei practicate de Acad. Prof. Dr. Octavian Lazăr Cosma, care i-a fost şi îi este mentor, s-a preocupat de reevaluarea şi aşezarea în prim plan a valorilor creaţiei muzicale româneşti de secolele XIX-XX, cu accent pe analiza opusurilor muzicale, ca şi pe interdisciplinaritate, cultivând extensii pe zona sociologică, paleografie, analiză lingvistică-intertextuală sau sfera corespondenţelor muzicii şi a sonorului cu literatura, matematica, filosofia.

Începuturile carierei sale muzicologice sunt legate de volumele dedicate biografiei unor personalităţi ale culturii muzicale româneşti: ***Ioan Scărlătescu*** şi ***George Stephănescu***, tipărite la Editura Muzicală, acest al doilea volum fiind premiat de Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România, în anul 1981. Între volumele tipărite dedicate culturii muzicale româneşti se numără: ***Repere în Neoclasicismul Muzicii Româneşti***, ***Neoclasicismul Muzical Românesc***, ***Istoria Muzicii***

Româneşti (în colaborare cu Petru Stoianov), precum şi nenumărate studii şi articole de analiză a creației unor compozitori, între care: ***"Miorița" în creația a trei compozitori contemporani: Paul Constantinescu, Anatol Vieru şi Sigismund Toduță*** (Premiul de critică şi teoria artei – Sibiu), ***Uvertura Națională de George Stephănescu, Myriam Marbe - "De aducere aminte", Dinamica ciclului variațional în "Evenimente 1907" de Tiberiu Olah, Creația corală a lui Doru Popovici, Mitul dac despre Zamolxe în concepția dramaturgică a lui Liviu Glodeanu, Note privind gândirea neoclasică a lui Marcel Mihalovici, Reconsiderarea cadrului modal de esență diatonică în "Lecție despre colind" de Petru Stoianov pe o temă de Sabin V. Drăgoi, The Counterpoint of Moods in "Sept Chansons de Clement Marot" by George Enescu*** etc.

Muzica universală este prezentă în lucrările sale: ***Istoria Muzicii universale*** (în colaborare cu Mihaela Marinescu),***Georg Friedrich Haendel şi Franz Joseph Haydn în oglinda ultimului pătrar de secol XVIII, Frederic Chopin - Ballade nr.2, op.38 - un posibil cod sau simple coincidențe, Poetica imnică în opera "Madama Butterfly" de Giacomo Puccini, Iannis Xenakis – Un om care şi-a împlinit destinul*** şi multe altele.

Interdisciplinaritatea este un teritoriu predilect pentru muzicologul Carmen Stoianov, vădind o gândire profundă şi o complexă erudiție, prin extinderea zonei de cercetare muzicală spre alte discipline, precum sociologia, paleografia, lingvistica, analizând intersectarea muzicii şi a sonorului cu literatura (poezia), matematica sau filosofia. În această categorie am putea cita studiile: ***Un compozitor: Petru Stoianov şi căutarea luminii eminesciene la neîntâlnirea cu Nichita, Muzica, artă a comunicării: dinamica definirii sferei sonore*** (în colaborate cu Petru Stoianov), ***Experiența spirituală a muzicii; publicul pe care nu îl cunoaştem, Un "alt fel" despre sunetul dinlăuntrul numărului, dinlăuntrul literei, Implicarea sonorului în mitologia şi credințele Chinei antice: de la Cosmologie la Meloterapie*** ş.a.m.d.

De asemenea, un compartiment special în preocupările sale îl reprezintă cercetarea universului biblic din perspectiva informațiilor privind sonorul şi indicii muzicali: instrumente muzicale, compartimente instrumentale, melodii, muzicieni, practica dirijorală, inserții stilistice, informații privind registrația, tipuri de voce, conjugări temporale cu marile sărbători sau cu momente ale zilei, *Psalmii*, evidențiind *Starea de cîntec* sau cei cântând instrumental *Numele Domnului* etc.

Aceste cercetări au fost determinate de **Masteratul** în Studii Culturale Ebraice, urmat la Facultatea de Litere a Universității din Bucureți (1999-2001), absolvit cu *Disertația*: ***Corespondența arheografică* Bet-Bait *în scrierea presinaitică descifrată de Flinders Petrie (1905) şi în Cărți biblice (Sir William Matthew Flinders Petrie, Fellow of the Royal Society in London, Fellow of the British Academy)***. Între studiile integrate acestei tematici se numără: ***Dynamics of the Jewish Themes Approach in Romanian Musical Creations, Symbolic Approaches of the Aleph-Bet Opposition and Complementarity in a Structuralist Analisys: Duality as Basis of Man's Thought*** (în colaborare cu Ioana Stoianov), ***Un titlu:"Cântarea Cântărilor" şi un gând în inima alfabetului ebraic, Introducere în universul (musical al) limbajului biblic*** etc.

Nu putem să trecem peste activitatea sa de profesor universitar, la Universitatea Națională de Muzică din Bucureşti, la Universitatea "Spiru Haret" – Facultatea de Muzică, Facultatea de Arte şi la Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Litere, Centrul de Studii Iudaice.

Ca profesor de Muzicologie, de Istoria Muzicii Româneşti şi de Istoria Muzicii Universale, Carmen Stoianov a dovedit un puternic caracter de leader şi bun organizator, în funcțiile deținute de Decan şi Prodecan, în colaborarea cu colegii, dar şi un deosebit talent pedagogic în predare şi interacțiune cu studenții. Cu prestanța care îi este caracteristică a susținut cu înalt profesionalism cursuri urmărite cu interes de studenți, claritatea şi atractivitatea prelegerilor sale fiind dublate de exigența în pregătirea şi examinarea cursanților. Etica universitară aplicată atât în relațiile colegiale, cât şi în relația cu studenții au creat mereu în jurul său un climat creativ, aureolat de caldura şi lumina pe care le radiază. Un volum de mare utilitate pentru studenții ce vor să se dedice muzicologiei, de fapt un unicat în domeniu, este ***Cercetare şi Comunicare în Muzicologie*** (Ed. România de Mâine, 2010).

Carmen Stoianov

Doctoratul în Muzicologie l-a susținut la Universitatea Națională de Muzică din Bucureşti (1996-1998) cu teza: ***Repere în neoclasicismul musical românesc***, îndrumător fiind Acad. Prof.dr. Octavian Lazăr Cosma.

La toate acestea se adaugă participările ca preşedinte şi referent în Comisiile de Doctorat, ca membru în diverse Jurii Naționale şi Internaționale, Editorial Board, Coordinator-Musicology la diverse edituri şi reviste, emisiuni de radio şi televiziune.

În cele câteva pagini rezervate aniversării sale, ne-am străduit să cuprindem câteva coordonate esențiale din activitatea muzicologului Carmen Stoianov, desfăşurată pe mai multe planuri; urmărind un drum parcurs cu professionalism şi perseverență, cu stăruința cercetării şi acuitatea stilului în transmiterea literară a anlizelor şi sintezelor efectuate, un drum parcurs de la stadiul de tânără speranță a muzicologiei, la prestanța **Doamnei Muzicologiei Româneşti**, care este astăzi prof.univ.dr. CARMEN STOIANOV.

Mihaela MARINESCU

Radu Lupu 75 — Moştenirea discografică

Retras de pe scena pianistică acum mai bine de un an, Radu Lupu încheie o epocă a marilor pianişti români: Clara Haskil şi Dinu Lipatti, cărora li se adaugă Mîndru Katz. Toţi autori ai unor discografii remarcabile, preţuite de colecţionari şi de melomani, şi, cu excepţia Clarei Haskil, toţi elevi ai Floricăi Musicescu. Dintre ei, Radu Lupu este cel mai enigmatic. Un artist interiorizat, notoriu pentru ignorarea presei şi a marketingului, a lăsat în urmă o serie întreagă de ciudăţenii comportamentale care au făcut deliciul unei presei muzicale ce urmăreşte în primul rând starul şi mai puţin arta sa şi pe care nu le voi relua şi aici. E suficient să amintesc că s-a născut la Galaţi (30 Noiembrie 1945), într-o familie de intelectuali, a studiat la Bucureşti şi la Moscova, iar victoriile splendide în cadrul unor concursuri internaţionale de pian (Van Cliburn — 1966, George Enescu — 1967, Leeds — 1969) l-au propulsat pe scena internaţională, unde a cunoscut imediat succesul.

Iar după un recital foarte bine primit de public şi de critică la Queen Elisabeth Hall, în 1970, casa de discuri Decca i-a obţinut semnătura pentru o colaborare care va dura peste două decenii. În acel recital, piesa care a atras atenţia cel mai mult a fost *Sonata nr.14 în La minor, D784* de Schubert, cu care Radu Lupu câştigase semifinala concursului de la Leeds şi pe care BBC a inclus-o într-un

dublu album dedicat acestei competiţii. Contrastele din interpretare oscilând între atacuri îndrăzneţe şi relaxări extreme sugerează o personalitate pe cale de a se cristaliza, însă tehnica şi viziunea generală entuziasmează critica muzicală britanică. Astfel că, în momentul în care se produce debutul în studioul Decca (Mai 1971), cu un disc cuprinzând aceeaşi sonată de Schubert urmată de un întreg program Brahms, Radu Lupu era deja un nume cunoscut, ale cărui înregistrări erau aşteptate. Însă impresia cea mai puternică pe care a lăsat-o în această înregistrare a fost maturitatea cu care şi-a impus viziunea artistică, în special în *Sonata* de Schubert, cu totul neaşteptată pentru un tânăr de abia 26 de ani. În Septembrie, tot în 1971, e publicat al doilea disc, al cărui program este încoronat de *Concertul nr 3 pentru pian şi orchestră* de Beethoven, completat de cele *32 de variaţiuni în Do minor WoO 80*. Dirijor e Lawrence Foster, cu care Lupu va rămâne într-o strânsă legătură multă vreme, concertând în toată lumea, iar orchestra, dintre cele mai bune: London Symphony. Un act de curaj nu doar pentru pianist, dar şi pentru casa de discuri întrucât, la începutul anilor '70 şi chiar multă vreme după aceea, discografia pianistică dedicată lui Beethoven era dominată zdrobitor de vechea generaţie interbelică de pianişti germani (Wilhelm Kempff, Walter Gieseking, Edwin Fischer, Wilhelm Backhaus), dublată de nişte coloşi ai pianului cărora industria fonografică le ridicase un piedestal: Rudolf Serkin sau Claudio Arrau. Astăzi, în epoca Internetului şi a dematerializării muzicii înregistrate, prin streaming, poţi avea acces la zeci şi sute de interpretări ale oricărui concert, pentru suma modică de 25 de lei. Dar în epoca vinilului, când discul lui Radu Lupu costa echivalentul a 170 de lei de astăzi, trebuie să ne gândim că un iubitor de muzică în căutarea unei interpretări bune a *Concertului nr. 3* de Beethoven căuta pe un raft în care găsea şi discul lui Kempff cu Berliner Philharmoniker şi Paul van Kempen, şi pe cel al lui Claudio Arrau cu Staatskapelle Dresden şi Colin Davis, înregistrarea lui Wilhelm Backhaus şi Filarmonica din Viena cu Hans Schmidt-Isserstedt sau cea a lui Maurizio Pollini şi aceeaşi Filarmoncă din Viena condusă de Karl Böhm. Numai că Radu Lupu câştigase concursul de la Leeds, cântând în finală chiar acest concert, de o manieră atât de convingătoare, încât votul juriului a fost unanim, şi asta în cazul unei competiţii care era notorie până atunci tocmai prin divizarea juriului la fiecare ediţie faţă de diverşi finalişti. Pentru revista *Gramophone*, autoritatea critică timp de decenii în materie de recenzie de disc, albumul lui Radu Lupu „demonstrează cele mai nerăbdătoare speranţe că acest pianist va fi în stare să-şi pună amprenta rarei sale individualităţi la fel de bine pe disc precum în sala de concert." (Sept. 1971, pag. 442).

Două albume înregistrate la una dintre cele mai importante case de discuri (să ne amintim că artiştii exclusivi ai Decca au fost Luciano Pavarotti, Renata Tebaldi, Mario del Monaco, Georg Solti, Vladimir Ashkenazy, Wilhelm Backhaus, Clifford Curzon, Friedrich Gulda şi mulţi alţii, prea numeroşi pentru a-i aminti pe toţi aici) sunt suficiente pentru a contura nucleul dur al repertoriului lui Radu Lupu: Schubert, Brahms, Beethoven, cărora li se va adăuga în curând şi Schumann, cu incursiuni în Mozart şi Grieg, în care pianistul român va lăsa o urmă, inclusiv discografică.

În Iulie 1973 apare un nou album, de data aceasta cu sonatele cele mai populare ale lui Beethoven: *Nr.8 — Patetica*, *Nr. 14*, *Nr. 2 — Sonata lunii*, *Nr.21 — Waldstein*, interpretarea lui Radu Lupu fiind considerată de critică drept „schubertiană", însă revelatoare în a face vizibile o serie de detalii care se pierd în viziunile clasice mai „viguroase". Însă viziunea lui Radu Lupu a trecut testul timpului, *2 Rondo-uri, Op51*, fiind incluse în integrala *Beethoven 2020* editată de Deutsche Grammophon şi Decca pentru aniversarea a 250 de ani de la naşterea marelui compozitor.

La începutul lui 1974, Decca îl aduce pe Radu Lupu în compania orchestrei London Symphony, condusă de André Previn, pentru un nou disc cu un program „clasic":

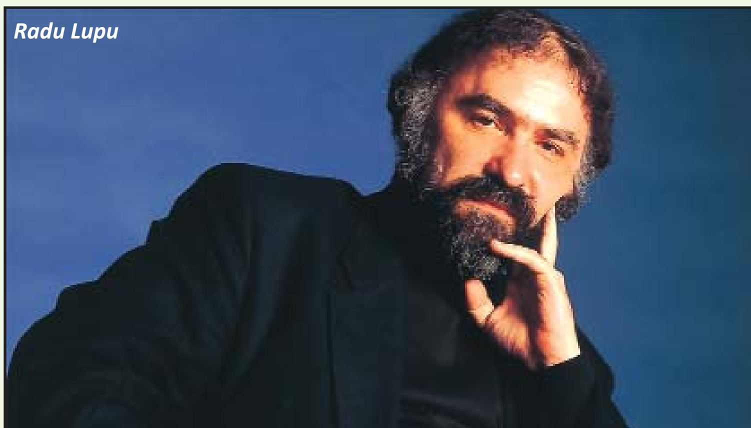
concertele pentru pian de Grieg şi Schumann. Criticii de la *Gramophone* scrutează înregistrarea comparând-o cu cele mai mai bune alternative ale momentului: Geza Anda/Berliner Philharmoniker/Rafael Kubelik, Stephen Bishop-Kovacevich/BBC/Colin Davis şi Solomon Cutner/Philharmonia/Herbert Menges. Dacă vă întrebaţi de ce nu e adus în discuţie şi discul lui Dinu Lipatti cu acelaşi program, răspunsul e simplu: la acea dată, EMI plănuia să înceteze temporar comercializarea lui, pentru a face loc în catalog unor înregistrări mai recente şi mai bine realizate tehnic. Verdictul e nemilos: viziunea lui Lupu asupra lui Grieg are o „dimensiune olimpiană şi o anumită splendoare, ca şi cum ar fi vorba de Brahms", iar interpretarea lui Schumann e „problematică, cu excepţia situaţiei când îl asculţi pe Schumann ca şi când ar fi Grieg". Concluzia este că, în condiţiile în care „Lipatti dispare din catalog, iar Solomon îşi arată vârsta, mai ales în concertul de Grieg, mai degrabă palid, Stephen Bishop rămâne cel care ocupă terenul cu o lectură vie, stilată şi idiomatică a celor două concerte." (*Gramophone*, Februarie 1974, pag. 1557). Nu e exclus ca asemenea critici să fie punctul de plecare al lipsei de comunicare a lui Radu Lupu cu presa şi al interiorizării sale progresive.

Situaţia se schimbă radical un an mai târziu, când pianistul debutează discografic în Mozart: *Concertele nr. 12* şi *nr. 21* sunt primite cu multă admiraţie de presă. De data aceasta, falanga acompaniatoare este English Chamber Orchestra condusă de Uri Segal, iar comparaţiile cu discurile momentului tratând acelaşi repertoriu (Alfred Brendel, Annie Fischer, Daniel Barneboim, Ingrid Haebler) îi sunt net favorabile. „Gustul e rafinat, la fel şi finisajul tehnic" consemnează *Gramophone*, concluzionând că „nu există o alternativă mai bună pentru Lupu şi Brendel în *Concertul nr. 12*". (*Gramophone* — Martie 1975, pag. 1657)

Finalul anului 1975 aduce două noi înregistrări. Mai întâi, *Concertul nr. 1* de Brahms (cu London Philharmonic condusă de Edo de Waart), un alt opus cu o discografie pletorică şi plină de nume importante: Arrau/Giulini, Curzon/Szell, Barenboim/Barbirolli, Serkin/Szell sau Gilels/Jochum. Dacă Edo de Waart rămâne în urma marilor dirijori care au înregistrat acest concert, în schimb Radu Lupu emoţionează: „cântând tot concertul cu delicateţe şi tact ieşite din comun [...] Este *Concertul* reamintit în linişte, agonia îngrijorării pe care tânărul Brahms o simţea pentru nebunia lui Schumann, atenuată de trecerea anilor". În aceeaşi lună, Noiembrie 1975, este recenzat şi albumul (şase discuri) cu sonate de Mozart, care inaugurează o nouă etapă în cariera discografică a lui Radu Lupu, cea a colaborărilor cu diverşi artişti, în cazul de faţă cu violonistul Szymon Goldberg. E vorba de sonate pentru pian „acompaniate" de vioară (KV302–306, 377–380, 454, 481, 526 şi 547), în care alăturarea unui pianist tânăr şi a unui violonist matur funcţionează remarcabil de bine.

În ciuda unui repertoriu mai degrabă restrâns, nu doar stilistic, la patru-cinci compozitori, dar şi cantitativ — în afară de integrala concertelor pentru pian de Beethoven realizată între 1978 şi 1981 cu Zubin Mehta, nu a înregistrat nici un ciclu complet de sonate sau de concerte — discografia lui Radu Lupu a trecut testul timpului cu aproape orice înregistrare. Lucrările pentru pian solo de pe discul Brahms (*Rapsodiile Op 79*, *Intermezzi Op 117*, *Piese pentru pian Op 118* şi *119*) sunt considerate şi astăzi de anuarele *Gramophone* ca fiind cântate de „unul dintre cei mai strălucitori exponenţi ai interpretării lui Brahms din zilele noastre" sau de echivalentul francez *Dictionnaire des disques* drept „o înregistrare admirabilă". Schubert rămâne şi astăzi un standard de interpretare după maniera lui Radu Lupu şi fineţea sa poate fi detectabilă inclusiv în ciclul de lieduri alături de Barbara Hendricks, în care pianul său spune o poveste la fel de interesantă precum a solistului vocal, cu o inteligenţă care-l eclipsează pe standardul în domeniu, Gerald Moore, partenerul obişnuit al legendarului Dietrich Fischer-Dieskau.

Şi chiar dacă toate aceste discuri acoperă mai puţin de jumătate din perioada de activitate concertistică, disponibilitatea lor imediată ucigând momentul rar al unei întâlniri cu pianistul în sala de concert, ele rămân totuşi moştenirea lui Radu Lupu despre care se vorbeşte mai puţin decât despre excentricităţile sale. Şi ele trebuie ascultate cu gândul că în sala de concert momentul muzical avea o intensitate încă şi mai mare. Îmi aduc aminte când

Radu Lupu

Radu Lupu a deschis ediţia din 2013 a Festivalului Enescu la Sala Palatului. Era cel mai nefericit moment, îmbulzeala de la concertele de deschidere fiind mereu obositoare pentru toată lumea, iar locaţia era cea mai nepotrivită pentru poezia pe care pianistul o crea acolo, pe loc. Era *Concertul nr. 4* de Beethoven, acompaniat de Staatskapelle Berlin sub conducerea lui Daniel Barenboim. Zgomotele sălii pline până la refuz de cei aproape cinci mii de spectatori erau supărătoare. Totul părea să se îndrepte spre ruinarea unei seri care ar fi trebuit să fie cu totul specială. Însă când a început partea a doua, *Andante con motto*, atmosfera pe care a creat-o Radu Lupu a fost atât de înălţătoare în meditaţia ei profundă, încât, la un moment dat, tot acel public atât de numeros s-a scufundat în liniştea cea mai profundă, inimaginabilă în acel moment.

Singurul pianist în activitate care îmi aduce aminte de Radu Lupu este Piotr Anderszewski, un artist la fel de delicat şi exuberant în acelaşi timp, cu idiosincrazii similare (care n-a ezitat să se retragă sabatic în 2016).

Am îndoieli că, în viitorul apropiat, această linie de pianişti amintită la începutul articolului (Haskil, Lipatti, Katz, Lupu) va avea un continuator în România. Tocmai de aceea discografia lui Radu Lupu trebuie cu atât mai mult să fie preţuită, mai ales că Decca a strâns în două seturi toate înregistrările sale de studio, cu ocazia aniversării a 60 de ani a pianistului, disponibile şi astăzi în magazine, un cadou de Crăciun cu totul deosebit, numai bun de savurat în aceste timpuri în care pandemia a închis sălile de concert.

La mulţi ani, Radu Lupu!

Alexandru PĂTRAŞCU

Elena Moşuc – Jubileu 30, o aniversare de sărbătorit...

Trei decenii de carieră. Atât avea de sărbătorit Elena Moşuc. Trei decenii de carieră – *glorioasă*, desfăşurată – efectiv pe cele mai importante scene lirice din lume şi înregistrând momente de adevărat triumf artistic, momente de eternitate pentru o Românie - nu întotdeauna apreciată la superlativ. Iar Corul Academic şi Orchestra Naţională RADIO ROMÂNIA pregătiseră împreună cu ea, un adevărat Concert de gală – concentrând sub genericul **Opera FANtastica: Elena Moşuc – Jubileu 30,** tot ce fusese în timp, mai reprezentativ în repertoriul Elenei Moşuc. Un concert **-** *soldout* încă de la începutul anului dar, amânat - din pricina Pandemiei cu Covid 19 - de pe 27 martie pe 9 octombrie şi, din 9 octombrie, din nou reprogramat, pentru toamna anului viitor. Concert - pentru una dintre cele mai apreciate soprane pe care România le-a oferit lumii - după Hariclea Darclee (1860 -1939), Viorica Ursuleac (1894 – 1985), Virginia Zeani, Angela Gheorghiu sau Nelly Miricioiu - şi celebrând o carieră – pe care, personal o apreciez mult, pentru că a fost construită conştiincios, cu o răbdare de fier şi hotărât.

De unde i-a venit, fostei învăţătoare din Iaşi, încrâncenarea de a deveni cântăreaţă de operă? Forţa de a respinge din start compromisul? Sau, acel curaj – teribil!- de a nu ceda ademenirilor *Star-sistemului* din domeniul teatrului liric, când contextul era, mai mult decât înrobit de acest sistem? Sincer, nu ştiu! Ştiu însă cu certitudine că pentru Elena Moşuc, rigoarea unei cariere care nu s-a abătut nicio clipă de la *studiu*, reprezintă şi azi, singurul secret al succesului. Şi că a ajuns un *etalon* în interpretarea *repertoriului belcantistic,* studiind zile şi ani în şir.

De altfel, cuvintele Renatei Scotto, de după un spectacol cu opera *Lucia di Lammermoor* spun totul*:* "Moşuc este interpreta ideală pentru belcanto. I-ar fi plăcut până şi lui Donizetti ce a făcut din acest rol!" – evidenţiind, atât performanţa artistei, cât şi *excelenţa* unei cariere, recompensată - printre altele, cu câteva premii de prestigiu: ***Europäische Förderpreis für Müsik*** (1993)/ ***Bellini d´Oro*** (1995) / Premiul ***Lina Pagliughi: Siola d´Oro*** din partea Asociaţiei Criticilor muzicali din Italia (2009) /***OSCAR DELLA LIRICA***- Soprana anului (2019)

Şi cum - *cu* sau *fără* Gala de la Sala Radio, Jubileul **Elena Moşuc -30** tot există şi reprezintă pentru iubitorii Operei un moment important al anului, iată în rândurile de mai jos, cum a început cariera apreciatei noastre soprane, ca şi bilanţul carierei ei. O poveste despre... *Cunoaştere* şi *Preţuire.* Despre *proiecţia înafară* - nu numai a celui mai frumos *sunet* dintre toate sunetele pe care le poate emite o voce, ci şi a *gândului* frumos, transformat de mâna Elenei Moşuc, mai nou, în icoane...

Cu o singură pereche de pantofi şi Premiul ARD în geamantan

... aşa a început cariera Elenei Moşuc. Ieşise, pentru întâia oară din Iaşul natal, în septembrie 1990: pentru a participa la prestigiosul concurs ARD Wettbewerb de la München. România abia scăpase de sub dictatura lui Ceauşescu iar ea, absolvind Liceul Pedagogic, fusese - până în 1989 - învăţătoare, de 3 ori respinsă la Admiterea în Conservatorul ieşean, cu toate că studia cu râvnă *arta cântului frumos* de aproape 10 ani. În luna februarie 1990, avusese totuşi şansa de a debuta la *Opera Română din Iaşi* cu rolul Regina Nopţii din opera "Flautul fermecat" de Mozart, ceea ce îi insuflase un anumit curaj. Aşa că, după 6 luni de la debutul ei absolut pe o scenă de operă, s-a simţit pregătită de o competiţie şi pleacse deci spre München: cu un bilet de tren cumpărat din banii "de concediu" ai familiei şi o singură pereche de pantofi în geamantan... dar, mai ales, cu o voce care s-a dovedit capabilă de a cânta în orice condiţii, proaspătă şi uluitor de flexibilă - chiar şi după 4 zile pe drum. A câştigat Finala ARD Wettbewerb de la München cu aria Reginei Nopţii "Der Hölle Rache" - poate cea mai dificilă arie din repertoriul sopranei de coloratură – cântând-o cu virtuozitate şi incredibile *ContraFA*-uri. Şi, s-a întors la Iaşi, o alta: **Cântăreaţa de operă, Elena Moşuc! -** deşi, ea ştia cel mai bine, nu se schimbase deloc ...

Sigur că avea să urmeze cursurile Conservatorului din Iaşi, dar, cu dispensă de la Ministerul Învăţământului, la fără frecvenţă: pentru că în scurt timp - şi ca urmarea câştigării Premiului ARD, a fost angajată în **Ansamblul de Solişti ai Operei din Zürich** - angajament ce a durat aproape 23 de ani. Iar în 2009, Elena Moşuc avea să obţină - cu *Summa cum laude!* - şi titlul de *Doctor în Muzică*, la Universitatea de Muzică din Bucureşti. Diplomă şi titlu de care, evident că nu mai avea nevoie, dar care evidenţiază dorinţa permanentă a artistei de a studia *cântul*, sub toate aspectele, cât mai plenar.

Regină la Opera din Zürich, Cap de afiş pentru orice alt teatru liric din lume

Premiul ARD a scos-o, aşadar, în lume pe Elena Moşuc. I-a confirmat calităţile artistice excepţionale şi i-a dat curaj.

Contractul semnat la începutul anului 1991 cu Alexander Pereira - directorul Operei din Zürich la acea vreme - i-a schimbat însă viaţa. I-a oferit o scenă pe care a putut să debuteze rol după rol, parteneri dintre cei mai apreciaţi artişti ai lumii, dirijori şi regizori de la care a învăţat, un public care a adorat-o şi, nu în ultimul rând,oportunitatea de a-l cunoaşte pe cel care i-a devenit soţ, avocatul Christoph Hebeisen – cred, singurul ei noroc! – toate celelalte venind, numai prin muncă şi efort...

La Opera din Zürich, Elena Moşuc a cântat – de aproape 200 de ori - Regina Noptii şi, pentru întâia oară, acele roluri care au purtat-o apoi în teatre din toată lumea. Rolurile mozartiene: Konstanze şi Donna Anna. Rolurile de primadona ale Belcantoului italian - Lucia, Linda di Chamounix, Elvira, Maria Stuarda, Lucrezia Borgia şi Anna Bolena - Violeta Valery din opera "La Traviata" – cu care s-a bucurat de un deosebit succes şi la *Teatro alla Scala* din Milano, ca şi cu Gilda din opera "Rigoletto" sau Lucia di Lammermoor. Şi, tot la Zürich, a cântat pentru întâia oară : Mimi din "Boema" lui Puccini, Zerbinetta din opera "Ariadna la Naxos" de R. Strauss – cu care a triumfat apoi, la Festivalul de la Salzburg, alături de Jonas Kaufmann - Luisa Miller de Verdi sau Norma de Bellini. La *Metropolitan Opera House* din

New York, Moşuc a debutat în 2010: cu Olympia din "Povestirile lui Hoffmann" de Offenbach. După care, a întruchipat scenic toate cele 4 roluri feminine din "Povestirile lui Hofmann" la Opera din Zürich şi la *Deutscheoper* din Berlin, onorându-şi astfel reputaţia de a fi, pe lângă deţinătoarea "secretelor" Şcolii de Canto Italiene, **una dintre cele mai versatile şi expresive soprane ale epocii moderne.**

În căutarea sunetului "pur"

Dar, mai mult decât a reuşi să devină extrem de versatilă, Elena Moşuc şi-a dorit să descopere acel "sunet pur" de care i-a vorbit în 1996 Mildela D'Amico - o eminentă profesoară de Canto şi fostă solistă a Operei *Scala* din Milano, cu care soprana noastră se sfătuieşte şi în prezent. Adică, cel mai frumos sunet dintre toate sunetele pe care le putea emite vocea ei! Sunetul optim, plin de armonice şi de culoare, frumos filigranat... care a ajuns s-o particularizeze. Sunetul aplaudat, minute în şir, de cel mai exigent public: publicul scaliger; lăudat în presa de specialitate şi imortalizat de ea pe numeroase albume discografice, ca de pildă: setul de 3 CD – *A Portrait* si albumul *Donizetti Heroines* realizate de Sony Classical, inregistrarea in premieră mondială a lucrării lui Gualberto Brunetti, "Stabat Mater", albumul *With Compliments* (arii de Händel în colaborare cu Orchestra de Camera din Zürich), integrala operetei "Schön ist die Welt" de Franz Lehar - obţinând si Premiul criticii muzicale germane pentru inregistrari, integrala operei "La Rondine" de Puccini, ciclul de lieduri cu orchestră " Tragédie d'amour" aparţinând compozitorului elveţian Emile Jacques-Dalcroze sau, cel mai recent album solo, *Verdi Heroines* editat la casa de discuri Solo Musica / Sony. Înregistrări audio, la care s-au adăugat în timp, şi o serie de înregistrări video ale unor spectacole considerate de referinţă pentru operele: "Rigoletto", "Flautul fermecat", "Ariadna la Naxos", "Boema" si "Lucia di Lammermoor"; interpretarea Elenei Moşuc în filmul *The Genius of Mozart* realizat de BBC; şi – de ce ar trebui lăsată la o parte? - participarea artistei de doua ori la Gala FIFA, transmisă in direct de televiziuni din peste 120 de ţări.

Prin urmare, când vorbim azi despre cariera de 3 decenii a Elenei Moşuc, vorbim despre o carieră plină-ochi de spectacole şi turnee, despre succes, "sunetul pur", despre studiu necontenit şi foarte multă modestie. Am făcut 3 emisiuni a câte 3 ore în dialog cu Elena Moşuc la Radio România şi niciodată nu am reuşit să spunem tot despre cariera ei, să aflu tot. Am aflat în schimb acele cuvinte pe care renumita noastră soprană le consideră motto-ul întregii ei cariere. Sunt primele cuvinte ale ariei - pe care o cântă eroina operei "Adriana Lecouvreur" - la rândul ei artistă - în actul I, răspunzând complimentelor ce i se fac: **Io son l'umile ancella del Genio creator –** cuvinte care-i mai pot fi Elenei Moşuc "platoşă", încă ani frumoşi de carieră, şi de acum încolo...

rolul Lakmé, Royal Opera House Muscat (2019)

Luminiţa ARVUNESCU

IOAN CARTU (200) – De la catedră la cântare psalmică armonică.

Ca mulţi alţi oameni de cultură din zona Moldovei secolului XIX (între care şi muzicieni specializaţi în domeniul muzicii psaltice), **Ion Cartu** (1820-1875) şi-a început studiile pe băncile uneia dintre cele mai vechi instituţii de învăţământ cu predare în limba română: *Gimnaziul Vasilian* din Iaşi; înfiinţat în 23 ianuarie 1828, completa cu clase gimnaziale formaţia celor ce îşi începuseră studiile primare la *Mănăstirea Trei Ierarhi*.

Aici, la clasa lui *D. Paulicek*, Cartu îşi descoperă talentul muzical, şlefuit ulterior la *Academia Mihăileană* şi la *Conservatorul Filarmonic-Dramatic*, două tinere instituţii de învăţământ superior, înfiinţate la 1830, respectiv 1836 – prin strădania lui **Gheorghe Asachi** şi a altor cărturari, între care **Vasile Alecsandri** – tatăl; aici studiază teorie-solfegiu şi canto cu **Paolo Cervatti**, care îl îndrumă să-şi desăvârşească studiile la *Conservatorul* parizian (1848-1851).

Revenit în ţară, îşi continuă cariera de profesor începută în paralel cu studiile mihăilene şi de conservator. Îl găsim la diverse şcoli, dar şi la Mănăstirile *Neamţ*, *Văretic* şi *Agapia*; din 1864 devine profesor la proaspăt înfiinţatul *Conservator* bucureştean (teorie-solfegiu, ansamblu coral), implicându-se activ la nivelul vieţii muzicale pe palierul mişcării corale. În acest sens, îi aflăm numele între fondatorii şi primii dirijori ai *Societăţii Corale Române* (1866-1868). La 1860, alături de **Ioan Weiss**, înfiinţează o tipografie muzicală ce le poartă numele, tipografie în care îşi va edita primele lucrări.

Preocupat de diversificarea repertorială a corurilor bisericeşti care, la acea dată, erau formate majoritar din cântăreţi sau paracliseri cu mult prea puţină (sau deloc) formaţie muzicală (coruri pe care se străduieşte să le completeze prin cunoscători ai scris-cititului muzical aducându-şi în strane proprii studenţi), acţiunea lui **Ioan Cartu** este una de pionierat, compozitorul şi dirijorul activând în primele rânduri în favoarea introducerii cântării armonice în *Biserica Ortodoxă* din România.

Puţine la număr, creaţiile sale propun monodii alternând cu simplitatea armonică a relaţiilor de tip tonal, cu trisonuri pe cele trei trepte principale ale tonalităţilor; avantajul lor constă în facilitatea abordării de către amatori, ceea ce va contribui la o largă circulaţie. Dintre acestea, menţionăm o *Liturghie* la trei voci bărbăteşti *à cappella* (1860), un *Heruvic* în Fa major (1869) şi 2 *Psalmi* pentru cor bărbătesc la trei voci *à cappella*: *Ps.* 21 – intitulat *Rugăciune* (anunţat „cu versuri din *Psalmul* 20", potrivit ediţiei din care a fost preluat textul) şi 121 – intitulat conform începutului: *Ridicat-am ochii mei spre munţi* (1865).

De menţionat că alegerea lui **Cartu** nu pare a fi fost întâmplătoare, ea având în vedere mesajul implicit al textului; compozitorul s-a orientat către cântări cu anume semnificaţie, *Psalmul* davidic 21 fiind considerat din seria celor „Regali", iar *Ps.* 121 făcând parte din binecunoscutul şirag al *Cântărilor Treptelor*.

Carmen STOIANOV

Arc peste timp

Micul Dinu Lipatti alături de George Enescu

2 Decembrie 2020: 7 decenii fără Dinu Lipatti…..fără acel magician al claviaturii al cărui fir de viaţă s-a frânt nedrept la doar 33 de ani, probabil doar pentru a i se putea aprinde eterna stea-candelă din ceruri…..

Reascult (pentru a câta oară?!) una din cele mai dragi înregistrări: Dinu Lipatti: *Coralul 10* din *Cantata 147* de Johann Sebastian Bach, în transcripţia semnată Myra Hess. Perlajul sonor nu încetează să mă uimească; nu mă pot hotărî să pun stop, aşa că ascult „în buclă": fie că stau lipită de difuzor, fie că mă depărtez, port în mine sunetul lipattian şi refac mental punţi chiar şi atunci când „îl pierd" pentru vreo fracţiune de secundă; ritmul, mişcarea, curgerea odată instalate fac să îl regăsesc mereu, la fel de proaspăt şi ademenitor…..

Au trecut aproape 300 ani de când – la 2 iulie 1723 – Bach compunea, în primul lui an ca *Thomaskantor*, *Cantata* inaugurând ciclul aşa numit „Marian", al „Bunei Vestiri", o *Cantată* centrată pe episodul vizitei Mariei la Elisabeta, potrivit relatării din *Evanghelia după Luca*. La rândul ei, *Cantata* are o istorie care o plasează mai devreme în timp: 1716, Weimar, pentru perioada ce premerge sărbătoarea *Crăciunului*; cunoscută ca BWV147a, este o lucrare în 6 mişcări pe textul cunoscutului său colaborator, Salomon Franck (1659-1725), cel care – din 1713, cu *Cantata* laică BWV 208 – a semnat textul multor lucrări bachiene (cele mai multe sacre), chiar şi după ce compozitorul părăsise Weimarul: *Cantatele* 31, 701, 72, 80, 132, 152, 155, 161, 163-165, 168, 182, 185, 186a (şi cu mare probabilitate: BWV 12, 21, 172); între acestea, desigur, 147a şi 147, aceasta din urmă extinsă la 10 mişcări.

Se cer făcute câteva precizări privind filonul ei de viaţă sonoră. Este nu atât o readaptare a *Cantatei* din 1716 despre care ştim că avea 2 coraluri-„coperte" încadrând cele 4 numere soliste (din păcate, partitura este pierdută), cât o reconstrucţie, bazată pe aceeaşi structură vocală: 4 solişti, cor mixt la 4 voci şi ansamblu baroc: trompetă, oboe d'amore, oboe da caccia, 2 violine, viola şi *basso continuo* (cu fagot). Faţă de versiunea 1716, forma este extinsă, existând 3 *Coraluri* în Sol major plasate simetric („copertele" nr. 1, 10 şi „miezul" nr. 6), 4 *Arii* (la minor, re minor, Fa major, Do major) şi 3 *Recitative*.

După cum se ştie, „finis corat opus" iar *Cantata* de faţă nu face excepţie. Aşadar, să privim cu atenţie finalul, cel despre care făceam vorbire de la bun început. La impunerea *Cantatei* peste timp au contribuit cele două preluări al căror rol de „omagiu" adus altor doi muzicieni de către Johann Sebastian Bach este semnificativ prin popularitatea de care s-au bucurat, la vremea lor şi dincolo de ea, respectivele pagini muzicale. Avem în vedere cunoscutul şi foarte popularul *Jesu, meiner Seelen Wonne*, pe versuri de Martin Janus (c. 1620-1682), datat 1661 şi devenit, prin armonizare, baza *Coralului* final, nr. 10, *Jesus bleibet meine Freude, meines Herzens Trost und Saft* al *Cantatei* bachiene; la rândul ei, melodia lui Janus fusese preluată după ce „trăise" pe strune două decenii (din 1642) ca *Werde munter, mein Gemüte*, prin aportul violonistului Johann Schop (c. 1590-1667).

Dinu Lipatti

Dar zodia preluărilor nu se opreşte aici, la nivelul secolelor XVII-XVIII, ci depăşeşte limitarea bachiană, devenind emblematică pentru repertoriul pianistic şi nu doar pentru acesta, cunoscute fiind transcripţiile *Coralului 10* pentru diferite alte instrumente, între care exponenţială pare a fi ghitara. Ba mai mult, a traversat şi graniţele muzicii *pop*, *rock* sau zona de *classical crossover*, mai ales în secţiunile instrumentale; stau mărturie partitura sintetizatorului (Wendy Carlos) din albumul *Switched-On Bach* (1968), a ghitarei bas a regretatului Pete Quaife (formaţia *Kinks*) – melodia *Wicked Annabella* din albumul *The Kinks Are the Village Green Preservation Society* (1968), cea a clavecinului (Sterling Smiths, formaţia *The Beach Boys*) – *Lady Linda* (1979), a formaţiei *Apollo 100* – melodia *Joy* prezentă în topuri (1972) sau a cântecului de leagăn în inedita versiune vocală bilingvă italo-engleză *Dormi, dormi/Lullaby* (2019) din albumul *Si*, cântec interpretat de Andrea Bocelli şi Jennifer Gardner.....

Cadoul pe care pianista Myra Hess (*Dame* Myra Hess, 1890-1965) l-a făcut lumii muzicale îl reprezintă versiunea pianistică *Jesu, Joy of Man's Desiring* (1926, reluat în 1934 – pian la patru mâini). În această nouă viziune, *Coralul* bachian luminează universul ceremonial al nunţilor, *Crăciunului* sau *Paştelui*, fiind parte a repertoriului pianistic de pretutindeni. Dinu Lipatti l-a înscris în lista sa, alături de alte partituri bachiene, mozartiene, chopiniene, raveliene ş.a. iar marile Case de Discuri – *Philips* – nu ezită să-l readucă în atenţia publicului.

Aşadar, la vreme de sărbători luminate – în decembrie – să aducem, din nou, alături de noi, vibraţia magicului sunet în *trio*-ul veritabil „arc peste timp" Bach-Hess-Lipatti.....

Carmen STOIANOV

Jazz divin la feminin (II)

Impresionant! Drept vizitator frecvent – şi fervent – al grădinii ***Clubului de Jazz şi Teatru „Green Hours”*** din Bucureşti, am fost prezent în acelaşi, ca întotdeauna, ospitalier habitaclu în seara de 23 octombrie a.c., numărându-mă printre privilegiaţii jazzofili/ fideli admiratori ai concertului unui ***quartet de top*** al tinerei generaţii de jazzmani români. Astfel, **Ana-Cristina Leonte** - vocal, vioară, fx (efecte sonore, realizate electronic), lideră de grup şi creatoare a tuturor secvenţelor din program, **Albert Tajti** - claviaturi, fx, **Tavi Scurtu** - baterie, **Alex Arcuş** - saxofon tenor, claviatură, fx, au înfăptuit cu temerară determinare un imperativ şi strălucitor act creativ. Deşi nu sunt adeptul evaluărilor sentenţioase, am procedat dintru început la o atare afirmaţie categorică, întrucât muzicienii aici numiţi se află în ipostaza de a fi depăşit în mod cert, în ciuda tinereţii lor, faza tatonărilor, situaţi fiind ei acum pe traiectul certitudinilor ireversibile. Cu alte cuvinte zis, ca să apelez la o insolită metaforă a lui **Gabriel Petric**, ei au erupt efectiv într-o *vrie ascendentă*!

Pentru cei care o cunosc mai puţin, fie-ne îngăduit a consemna: existenţa pământeană a **Anei-Cristina Leonte** s-a iniţializat la Suceava, la 17 februarie 1989. De amintit studiul viorii la ***Liceul de Artă*** din urbea natală; odată cu mutarea sa în capitală în anul 2008, a continuat instruirea muzicală la ***Clasa de Jazz*** condusă de prof. dr. **Mircea Tiberian** în cadrul ***Universităţii Naţionale de Muzică***, cu licenţa absolvită în 2012, iar în 2014 încununată cu un masterat abordând tematica ***„Tehnicilor vocale extinse aplicate în muzica de jazz”***. O carieră artistică extrem de bogată în proiecte, în iniţiative culturale şi realizări a impus-o în viaţa de concert şi pe podiumuri festivaliere, în ţară ca şi peste hotare. De notat dintre acestea: ***Tîrgu Mureş Open Air Jazz Festival***, ***Jazz Etnika Fest***, ***Dracula BassFest***, ***SamFest Jazz***, ***Mediawave***, ***Festivalul Internaţional „George Enescu”***, ***Festivalul Peninsula***, ***Green Hours City Jazz Fest***, ***Girona Accappella Fest***, ***„Zilele Jazzului Românesc” la Budapesta***, ***Dobrojazz***, ***Danube Jazz Fest***, ***Electric Castle***, ***Jazz TM***, ***ICon Arts Transilvania***, ***Bucharest Jazz Festival***, ***Jazz in the Park***, ***Deva Jazz Fest***, ***Braşov Jazz & Blues Festival***. **Ana-Cristina Leonte** a cântat şi la ***Viena Radio Kulturhaus*** împreună cu pianistul **Mircea Tiberian**, violonistul **Albrecht Maurer** (Germania), saxofonistul **Pierre Borel** (Franţa) şi basistul **Chris Dahlgren** (SUA) prezentând un proiect susţinut de ***Institutul Cultural Român***, în concerte în România, Ungaria şi Italia; a fost aplaudată în Stagiunea ***„Artist in Residence”*** (ArCuB, Bucureşti) şi în Stagiunea ***„Concerte pe acoperiş”*** (Filarmonica de Stat, Sibiu); a fost prezentă şi în proiectul cultural susţinut prin AFCN denumit ***„Laboratorul de voci”***; s-a implicat, atât organizatoric cât şi artistic în proiectul de revitalizare culturală în sate din Transilvania ***„Artist in Chruch”***, constând în ***ateliere cu copiii*** şi ***spectacole multimedia cu muzică live originală***. A compărut ca solistă invitată a ***Big Band-ului Radio*** în show-ul ***Gala Premiilor Radio România Cultural***, a colaborat apoi cu aceeaşi orchestră la Sala Radio în concertul ***„Jazz pe româneşte”***. În perioada 2012-2014 a fost membră a grupului vocal ***Jazzappella***, într-o activitate concertistică intensă şi în realizarea CD-ului ***„De Crăciun”***; a continuat din 2015 cu noua formulă a cappella ***Blue Noise***, cu care a realizat şi albumul ***„Portrait”***. În aceeaşi ordine de idei, de menţionat şi cooperarea cu ***Bucharest Jazz Orchestra*** pentru albumul acestui ansamblu, numit ***„Poveşti din Bucureşti”*** lansat în 2015. Activitatea componistică ferventă a **Anei-Cristina Leonte** s-a revelat odată în plus prin creaţiile proprii înscrise în discurile de autor ***„Secret Lover”***, ***„Angel Minus Wings”***, ***„Dream House”***. Să mai amintim de recitalurile ***„One Women Show”*** 100 % live în care a coroborat expresivitatea glasului ei cu vioara, cu sintetizatorul şi un sistem de ***live looping***; ca şi proiectele ***„I Am You”*** cuprinzând workshop-uri, unul pentru copiii din zona rurală a Transilvaniei şi unul specializat pentru vocalişti, derulat în capitală.

Cât îl priveşte pe pianistul, claviaturistul, compozitorul şi orchestratorul **Albert Tajti**, acest ***„Ettore Bugatti”*** performant al tinerei generaţii de jazzmani autohtoni (născut la Piatra Neamţ la 7 iulie 1984) a urmat studii de compoziţie la ***Academia Naţională de Muzică „Gheorghe Dima”*** din Cluj cu profesorul **Hans Peter Türk**; debut la ***Festivalul de Jazz*** de la Sibiu cu vocalista / compozitoarea **Elena Mîndru**; spre a-şi completa pregătirea muzicală, a luat parte la cursurile ***ICon Arts***, sub îndrumarea mentorului **Mircea Tiberian**. Rezident din toamna anului 2011 în Bucureşti, s-a distins ca un fervent, competent acompaniator, compozitor şi aranjor, conlucrând cu unii dintre cei mai apreciaţi muzicieni români de jazz.

Ana-Cristina Leonte Quartet la Green Hours

Ritmician de indiscutabilă valoare, bateristul şi producătorul **Tavi Scurtu** este unul dintre cei mai apropiaţi colaboratori ai **Anei-Cristina Leonte**. Născut la Constanţa la 1 august 1980, însă stabilit încă din copilărie la Timişoara, **Tavi Scurtu** a activat din 1995 ca baterist şi programator alături de diverse formaţii şi artişti. Activitatea lui neobosită s-a concretizat în apariţii pe scene de club, de concert şi de festival, de jazz şi de muzică electronică, din ţară şi din străinatate (***TM Base***, ***48h***, ***Gala Blues-Jazz*** Timişoara,

Festivalul de Jazz din capitală, *Ploieşti Hot Jazz Summit*, *Festivalul Internațional* de la Gărâna şi altele.

Venit pe lume în data de 13 iunie 1986 la Chişinău, unde a absolvit Conservatorul, saxofonistul **Alexandru Arcuş** a fost cooptat în anul 2008 în grupul *Trigon* şi s-a angrenat în proiectele inter-culturale *Port of Cultures* şi *Moldova Call*. A fost aplaudat pe mari scene din Suedia, Olanda, Belgia, Germania, Rusia şi Ucraina. S-a stabilit din 2014 în Bucureşti, aici aderând temporar la *Bucharest Jazz Orchestra*, este lider de trio, lucrează în parteneriat cu pianistul **Adi Stoenescu** şi contribuie cu dăruire la reuşitele **Anei-Cristina Leonte**.

În memorabila seară de 23 octombrie, Quartetul **Ana-Cristina Leonte** a fascinat audiența, înainte de toate prin ***originalitate***, ***modernitate*** şi ***interplay***. Preaplinul ideilor muzicale izvorâte din imaginația ei fecundă, s-a întrupat în secvențe sonore exultând de pregnanță melodică, policromie timbrală şi sugestivitate expresivă, insolite ca lexic sonor, ca modalități de materializare, cuceritoare prin nota de o distinctivă franchețe. Genuina divă a serii a generat prin incandescența trăirii sale scenice valuri de căldură admirativă din partea publicului, binevenite în răcoarea serii. Aportul interdependent al tuturor s-a impus decisiv în plăsmuirea concretului muzical finit. Spații improvizatorice ample, inspirate, discursive, au venit să confere consistență şi savoare fiecărei tălmăciri. Deşi una dintre piese s-a intitulat *„KEEP IT SIMPLE”*, am opina că, dimpotrivă, textura arhitecturilor sonore a fost densă, complexă, plină de plasticitate. Cantitatea şi calitatea indicelui de imprevizibil investit generos în creuzetul interpretării creative – iată cheia izbutirii conştient asumate.

Drept concluzie, să-mi fie permis să... compun o sinceră salbă a nonconformistelor generice proprii celor unsprezece momente muzicale ale recitalului: dacă este să *„SPEAK”* despre magice *„REVERIES”* întrețesute *„ÎNTRE NOI”* – publicul pe de o parte şi minunații (poate puțin nebunii, *„MAD”*) emisari pe de altă parte – ei, *„SUFLETORII”*, s-au vădit născători de lumi de frumuseți pe scenă, prin captivantul mesaj răsărind – *„RISE UP”* – o nouă fraternitate a lor, *„BROTHERS & SISTERS”* în aventura emoției: nu un sentiment rece, în geroasa sa stare *„CHILL & REAL”* ci unul benefic, pur, nepătat, fără riduri (*WRINKLES”*), cald şi viabil într-adevăr (*„INDEED”*)! **(**Foto Ana Maria Cordoş**)**

Florian LUNGU

Alina Ciolcă: „Îngân lumea – despre blues şi cântări tărăgănate”

Cunoscută fanilor blues pentru activitatea intensă din ultimii ani cu grupul Dusty Ride, solista Alina Ciolcă a fondat un proiect, de circa doi ani, în vâna muzicii tradiționale din această zonă. Mai precis, studiind blues-ul vechi - „de dinaintea blues-ului” -, a descoperit similitudini cu doina maramureşeană. Adunând cu alte „scormoniri” în siajul folclorului aromân, şi-a evazat căutările şi spre dialectele (lingvistico-muzicale) sud-dunărene (megleno-român, respectiv istro-român).

Astfel, împreună cu basistul Adrian Chepa (care şi-a asumat şi partitura de percuție, plus producția muzicală) şi chitaristul Bogdan Bîngă, solista a lansat discul (independent, precizează ea) bilingv „Îngân lumea – despre blues şi cântări tărăgănate”. Un concept care integrează în muzica grupului un întreg patrimoniu etno-lingvistic, de la nord şi sud de Dunăre, dar şi de peste ocean. Intervievând cercetători şi profesori, Alina alătură coerent (şi unitar, prin orchestrație) cântece afro-americane gen field-holler, gospel, spiritual, prison song ş.a. unor extracții din folclorul zonei noastre: „Cucule penele tale”, „Trece mândra pe colnic”, „Mândră floare-i norocul”, „Tumbe, tumbe”, „Mi la dorlu”, „Conticu lui Boşco”, „Preste codru-am amnaveit” etc.

După ecourile primelor cântări în trei, solista a împins acest fusion mai departe, aducând pe scena TNB (sala „Pictură”, 3 februarie 2020) invitați deosebiți: artistul şi cercetătorul Grigore Leşe, solistul Cristian Chiriac (trupa Iarba Fiarelor), actrița Anca Constantin şi Ansamblul „Altona” descoperit de Alina la Cerna, jud Tulcea (unde trăieşte singura comunitate compactă de meglenoromâni din țară). Cu acest grup, e de urmărit un videoclip pe canalul youtube. Proiectul este în plină dezvoltare, de urmărit şi „evadările” în spații deschise (în toamna trecută în Apuseni) ale trioului, acum sub titulatura Graiu (cu noul chitarist Sergiu Popa).

„Materialul ăsta nu are nici o pretenție ştiințifică...”, precizează solista de la bun-început, în pliantul care însoțeşte CD-ul, dar continuarea textului (totul apare tipărit şi în engleză, inclusiv coperta) şi mai cu seamă muzica etalată pe disc sunt dovada unei documentări şi cercetări minuțioase, salutara. O muzică care îndeamnă la… linişte. O oprire din ritmul nebun al vieții de zi cu zi, o întoarcere a capului (şi a sufletului) spre începuturi de lume, spre arhetipuri dacă nu sună pretențios. Cântece care s-au tot şlefuit în poate sute de ani, dobândind esențe pe care nu doar urechile şcolite să le perceapă, să le înțeleagă.

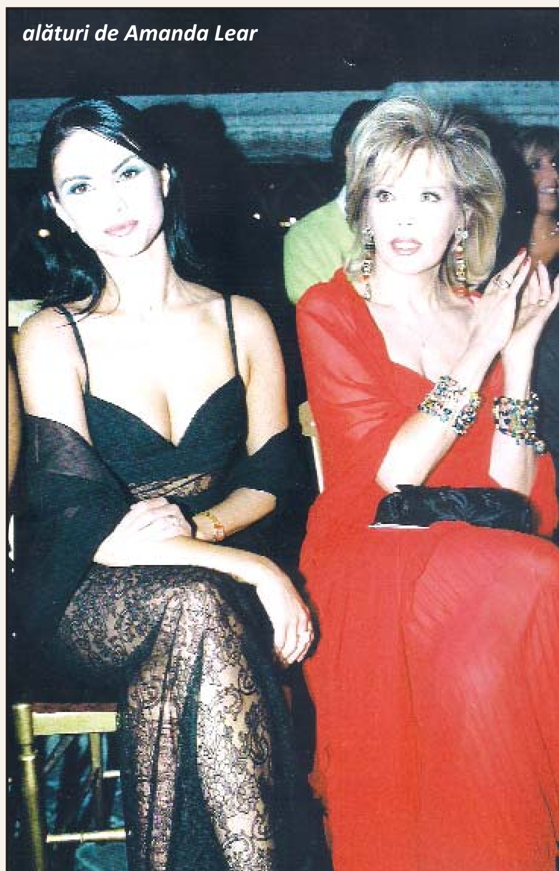
Doru IONESCU

Vedeta internațională

Apelativul "vedetă" este folosit la noi, îndeosebi în mass-media mondene, cu o uşurință condamnabilă, care include în această categorie tot felul de domnişoare mai mult sau mai puțin botoxate-siliconate, care apar într-un fel sau altul pe la TV, sau bărbați ce-şi julesc coatele în diverse soiuri de "reality show"-uri, încercând să obțină ceva expunere publică şi, de ce nu (nimic rău în asta), cât mai mulți bani. Când, de fapt, adevăratele vedete sunt foarte puține, fiind vorba de acele personalități artistice de notorietate națională, al căror nume este cunoscut şi în cel mai îndepărtat cătun. Iar când este vorba de numele respectate şi peste hotare, lista se restrânge drastic, nu neapărat pentru că reprezentanții noştri n-ar avea valoarea altora de afară, ci fiindcă, înafara unor granițe impuse de limbă, nu prea suntem primiți la masa bogaților, fiind preferați artişti din zonele cu tradiție, cu impresari, relații şi locuind chiar în țările respective. Pentru a ne referi doar la muzica uşoară din ultimele decenii, trebuie subliniat apăsat faptul că reprezentanții noştri, atunci când li s-a ivit ocazia, şi-au dovedit clasa, surclasând-i pe cei mai protejați de soartă. Palmaresul solistelor noastre Monica Anghel, Nico sau Luminița Anghel totalizează zeci de distincții internaționale prestigioase, între care Trofee ale unor mari festivaluri – reamintim că ne referim doar la reuşitele de după 1990, când am profitat de deschiderea ce ni se oferea, fără a uita însă de recunoaşterile internaționale anterioare ale unor Corina Chiriac, Mirabela Dauer, Marina Voica, Angela Similea, Adrian Daminescu, Marius Țeicu şi alții. Că premiile n-au fost întotdeauna urmate, aşa cum s-ar fi cuvenit, de o impunere în peisajul muzical al țărilor cu pricina, prin discuri, turnee, show-uri TV, asta ține atât de statutul nostru de țară "mică" (deşi cultura noastră este net superioară multora!), cât şi de lipsa unui manageriat serios, profesionist, puternic aici în țară şi recunoscut peste hotare. Numeroase concerte şi prezențe în topuri au Inna (asupra calităților vocale avem unele rezerve, dar în muzica dance şi în cluburi nu mai contează aşa ceva), Alexandra Stan a înregistrat un "boom" la un moment dat cu o piesă (fiind cam singura difuzată atunci intens într-o țară cu industrie muzicală impresionantă, SUA), Akcent sau Fly Project marchează deseori prezențe în topuri de peste hotare, ca şi unii interpreți efemeri (mai toți cu pseudonime hispanice), beneficiind la un moment dat de o piesă plăcută, reuşită. Dar când vedem în ce țări figurează în topuri radiofonice... ne abținem, deoarece nu vrem să fim răutăcioşi sau să jignim țările respective. Consacrarea internațională vine abia după succesul cert şi nu la un post regional în țările cu industrie muzicală ce contează cu adevărat, cum ar fi SUA, Marea Britanie, Germania, Franța, Italia, Japonia, poate Australia sau Spania, ceea ce nu înseamnă că nu ne bucură când aflăm că artişti români sunt difuzați în Kazahstan sau Pakistan, de pildă. Totul este ca difuzarea la radio sau vizualizările pe youtube să ducă şi la turnee, concerte în acele țări, chiar mici fie ele, şi mai ales şi la editarea de discuri acolo. Cert este că liberalizarea de după 1990, înzestrările unor tineri autori (nu neapărat foarte originali mereu, dar, cum spuneam, nimeni nu se mai uită la asta, ritm să fie şi câteva cuvinte în engleză sau spaniolă), ca şi internetul au permis pătrunderea pe undele radio, mai ales, în numeroase țări, a numeroşi tineri din țara noastră. Din păcate, mai nimeni nu ştie că ei sunt români...

Ramona Bădescu, Toto Cutugno

Introducerea aceasta era absolut necesară pentru a defini clar profilul unei vedete internaționale din țara noastră. Pentru a putea fi considerat de un asemenea nivel, artistul trebuie să fi apărut, pe scenă, micul sau marele ecran, interviuri, diverse evenimente alături de personalități uriaşe, unanim recunoscute pe plan mondial. În cinematografie un asemenea statut onorant au Maia Morgenstern, cu o creație excepțională în filmul lui Mel Gibson "Patimile lui Hristos", sau Marcel Iureş, cu multe distribuiri în pelicule de mare circulație, nu o dată în roluri principale. Poate într-o bună zi vom avea şi noi laureați la premiile Oscar sau Grammy, ocazie cu care vă reamintim că Damian Drăghici, compatriotul nostru, NU a câştigat niciodată onorantul premiu Grammy (nici nu avea cum, am detaliat asta într-un articol din revista noastră), aşa cum s-a lăudat în mass-media autohtone (că în cele americane nu avea cum!). Un alt exemplu de mistificare ni-l oferă solista Dida Drăgan, care s-a tot împăunat, în presă şi la TV (totuşi au urmărit festivalul vreo câteva zeci de milioane de telespectatori, între care şi români...) că ea ar fi cântat la festivalul de la Sanremo şi nu orişicum, ci... înaintea Tinei Turner, fiind urmărită de vreo 70 de posturi de televiziune! Pentru că s-a mai scris despre asta, rezumăm: în 1990, organizatorii italieni, pentru a saluta

alături de Amanda Lear

schimbările de regim din țările estice, au organizat un așa-zis “Sanremo Libertà”, a cărui unică legătură cu festivalul propriu-zis a fost faptul că a fost găzduit de Teatrul Ariston, gazda tradițională a marelui eveniment. Dar nu fiindcă ni s-ar fi acordat cine știe ce importanță (fără mediatizare și interes local, sala a fost goală), dar, fiind ediția a 40-a, evenimentul principal, cel adevărat, a fost mutat în uriașa Palafiori – despre toate acestea, inclusiv dotările de excepție ale sălii, ați putut citi în serialul nostru consacrat festivalului de la Sanremo. Pentru a putea vedea ridicolul afirmațiilor solistei, telegrafic: 1. La “Sanremo Libertà” au venit echipe din fostele țări socialiste, alcătuite din două soliste (noi: Angela Similea, Dida Drăgan), un solist (Gabriel Cotabiță), o formație (Roata), o pereche de balerini și o “Miss”. Distribuția noastră a fost stabilită de Ministerul Culturii, delegația fiind condusă de ministrul adjunct Coriolan Babeți; 2. S-a ținut la Teatrul “Ariston” (care oricum era liber), cu câteva zile ÎNAINTE de festivalul propriu-zis, fiind filmat de Rai 2 sau 3, nu de postul principal, Rai 1; 3. Imediat cum s-a terminat, artiștii români s-au întors în țară, deci peste două zile, când s-a dat primul gong la Palafiori, solista nu mai era în Italia, deci nici în sală, darămite să urce pe scenă (cu ce ocazie?), înainte sau după Tina Turner! La Sanremo actrița și cântăreața Ileana Popovici locuiește șase luni pe an, trimițând corespondențe despre festival, unde este acreditată oficial, mass-media din România, inclusiv revistei noastre. Ea este binecunoscută de colegii jurnaliști italieni, fiind o prezență familiară la festival. Atribuirea jenantă a unei false celebrități locale am remarcat-o cu ocazia aceleiași ediții 1990 la coregraful Constantin Duțu, pe care de fapt nu-l cunoștea nimeni la festival... În schimb am avut, de-a lungul timpului, două reprezentante pe scena celebrului festival de la Sanremo, de data aceasta cu adevărat. Mai întâi a fost vorba de interpreta Paula Mitrache, stabilită în Italia. În plină “pandemie” mondială de “Dragostea din tei”, piesa trupei basarabene O-Zone ce a cucerit mapamondul, ea a lansat pe un disc propria ei versiune, sub titulatura “Haiducii”, fiind invitată s-o cânte pe scena de la Sanremo. În România, Paula Mitrache avea la activ premii la concursuri de frumusețe și îi făcuse backing vocal lui Gabriel Cotabiță, alături de Alexandra Vărgatu, într-o filmare a șlagărului “Te rog, domnișoară, nu pleca”, al lui Ionel Tudor. A doua prezență românească la care ne referim a fost a modelului (cam mult să-i spunem actriță...) Mădălina Ghenea, și ea stabilită în Peninsulă, aleasă de Carlo Conti să fie co-prezentatoare la o ediție recentă; n-a avut ea prea multe de spus, dar a fost frumoasă și elegantă, plus că ne-am mândrit, pe drept cuvânt, că este de-a noastră.

alături de Boy George

Fără să ne dăm seama, mai că am ajuns la jumătatea articolului până a ne ocupa de subiectul principal, pentru că Ramona Bădescu este, da, o adevărată vedetă internațională. Nu numai în Italia, unde are o carieră artistică impresionantă de trei decenii, de când s-a stabilit la Roma (în 1992 deja primea titlul de “Cea mai frumoasă artistă străină”!), dar și în alte țări ale globului. Până să ajungă să-i farmece pe italieni ea a dovedit precocitate (a debutat pe micul ecran la 4 ani!) și reale înzestrări muzicale, lansând încă din adolescență creații de Gelu Solomonescu (“Cântă tinerii lumii”), Jolt Kerestely (“La vârsta mea”, “La 20 de ani”, “Marea visează”), Dinu Giurgiu (“Primul cuvânt”, “Spune-mi dacă mă iubești”), Aurel Manolache (“Nu te cred” - Mamaia ‘88, Creație), Marcel Dragomir (“Dintre stele am ales luna”), Marius Țeicu (“Ani de soare”), Camelia Dăscălescu (“Vei veni, iubirea mea”- la Mamaia ’87, când a cucerit premiul III), Alexandru Vilmanyi (“Zăpezile albastre”). Cântă foarte bine la pian și la chitară, pregătirea muzicală începând-o cu tatăl săi, regretatul Cristel Bădescu, autor de romanțe (finalist de câteva ori la “Crizantema de aur”) și de muzică pentru copii. În 1991 a prezentat festivalul de la Mamaia alături de Anca Țurcașiu și Gabriel Cotabiță, continuând colaborarea cu TVR prin trimiterea unor interviuri exclusive cu Toto Cutugno, Remo Girone, Michele Placido. Între timp ascensiunea ei era rapidă: debut la televiziunea privată Videoesse, cu propria ei emisiune “Cabaret”, apoi un rol important în celebrul serial TV “Caracatița”, alături de cântăreața Mietta și de Raoul Bova. Emisiunile TV “Gran Casino”, cu cunoscutul actor comic Lino Banfi, în care Ramona dă viață unor personaje

alături de Los Reyes

savuroase, se bucură de succes până şi în Australia, aşa încât se împarte în egală măsură între marele şi micul ecran: "Miracole" (Incantesimo), cu Agnese Nano (din "Edera") - serial TV de 30 de episoade, difuzat şi pe micile ecrane de la noi; "Una donna per amico"; "Medico di famiglia"; "Lina e îl brigadiere" (partener - celebrul Nino Manfredi); "Cascina Vianello" - "thriller comic" cu altă

alături Raimondo Vianello, prezentator la Sanremo '98

legendă vie, Raimondo Vianello. Putem vorbi de o consacrare definitivă în clipa când faimosul Pippo Baudo o distribuie alături de el în serialul de 13 episoade de la Rai Uno "Tutti a casa". Vedetă în toată puterea cuvântului (aviz celor care-şi atribuie fără să fie cazul această postură!), Ramona Bădescu este invitată la toate show-urile şi emisiunile de mare audiență ale canalelor TV, fie că este vorba de Rai Uno, Rai Tre, Rete 4, Canale 5 (la "Buona domenica" - Maurizio Costanzo) - "In boca al lupo", "Domenica in", "Giorno per giorno", "Numero uno", fiind "disputată" de Pippo Baudo (Rai 1) şi Christian De Sica (Canale 5)! Fireşte că în unele din aceste programe TV a şi cântat, pentru că nu a trecut niciodată muzica pe planul doi – ne amintim de altfel cu încântare de recitalul napoletan, alături de formația proprie, pe scena festivalului "Crizantema de aur" de la Târgovişte. Posturile de radio au difuzat intens melodiile sale "Anima zingara" (compusă pentru ea de Danilo Amerio în vederea festivalului de la Sanremo şi editată pe un disc BMG) sau "Todos olé!" (alături de Los Reyes, formația continuatoare a tradiției Gipsy Kings), totuşi frumusețea şi talentul de a intra în pielea unor personaje total diferite au făcut să fie solicitată pentru zeci de filme artistice, filmografia ei fiind absolut impresionantă. Amintim aici doar "30 de rânduri pentru un delict" (cu Luca Barbareschi), "Vacanțe de Crăciun", "Regina oamenilor-peşte" (un SF filmat în Santo Domingo), "Chiave în mano" (cu Martufello), "Le comiche 3" (cu Renato Pozzetto, Paolo Villagio), "Testi rasate", "Principesa Dracula", "Parenti serpenti" (în regia lui Mario Monicelli), "Fanta gim", "Paparazzi", "Alex berbecul" (cu marele campion de schi Alberto Tomba). Ramona nu şi-a uitat niciodată țara, revine de câteva ori pe an ca să-şi revadă părinții la Craiova, dar a acționat şi ca un adevărat agent turistic: pe renumitul muzician Renzo Arbore l-a convins că strămoşii săi se trag din... Bucovina, iar pe actrița Maria Rosaria Omagio din "Edera" a sfătuit-o în vara lui '95 să-şi facă vacanța pe litoralul românesc! Revenind la muzica uşoară, printre picături a găsit timp să pregătească materialul pentru un album, primele piese înregistrate în studioul "Canalle" din Sulmona fiind "Nu lăsa iubirea să piară" de Cornel Fugaru, două melodii de Camillo Canalle pe versuri de Carlo Gianntucci, "C'e una canzone" şi "Il mondo", precum şi o creație a verişoarei sale din Târgu-Jiu Liliana Făgaşi, "Să nu-ți faci din minciună scut". Au fost câțiva ani la rând în care s-a dedicat teatrului, înlănțuind câteva piese cu mare succes de public jucate la Roma sau în turneu: "Bărbați pe marginea unei crize de nervi", "Preşedinta" (turneu triumfal în Sicilia), "Bărbații preferă blondele", "Giocchi d'Angelo", "Menechini" (adaptare modernă după Plaut), "Toate sunt topite după Silvio". Pentru că ne-am propus să demonstrăm de ce proaspăta mămică (de un an şi ceva) este într-adevăr o autentică vedetă internațională – iar fotografiile alăturate o demonstrează din plin – să mai notăm că a fost recompensată cu prestigiosul trofeu "Pegasso d'oro" decernat celei mai populare vedete TV, că a fost invitată de onoare la tradiționala "Zi a oceanelor curate" sau la concertul lui Ray Charles la un castel de lângă Roma, că a fost aleasă imaginea străzii Via del Babuino, situată aproape de Piața Spaniei, arteră înfrățită cu Madison Avenue din New York, că a fost moderatoarea unor evenimente importante desfăşurate în SUA sau în Dubai... De altfel, nu doar la Mamaia '91 şi-a demonstrat talentul de prezentatoare, ci şi la festivalul "Castrocaro (deschis vocilor noi din muzica uşoară), la un Revelion din Sardinia, într-o

alături de Claudia Cardinale

piaţă uriaşă, la un concert retro, conceput în maniera anilor ’70, cu Bobby Solo, Zucchero, Andrea Bocelli sau la Arena

Paula Mitrache

de Operă în aer liber din Narni, unde a prezentat concertul Filarmonicii şi Corului Operei din Timişoara. Interesant este faptul că, datorită frumuseţii, i s-a spus adesea “Miss România”, dar n-a concurat niciodată, deşi ar fi câştigat cu siguranţă; în schimb a fost în juriu la competiţii de gen – “Top Model România”, la Bucureşti, “La donna più bella del mondo” la Rimini, alături de fiul lui Anthony Quinn, Danny Quinn, sau la “Miss Italia”. O întâmplare simpatică s-a petrecut în platoul emisiunii animate de cunoscuta Alba Parietti, căreia Ramona Bădescu i-a spus că Toto Cutugno este “un sex-simbol românesc”, iar el este foarte fericit. La care Parietti i-a replicat: “Păi dacă e aşa, luaţi-l acolo la voi!”. Prietenia Ramonei faţă de Cutugno datează din perioada când erau vecini. De altfel, ea l-a invitat la un spectacol la Craiova în care au cântat împreună, desfăşurat în aer liber în parcul oraşului.

Premiată la câteva concursuri de muzică uşoară în ţară (Botoşani, Sibiu), Ramona Bădescu este una dintre puţinii care se pot lăuda cu două premii de interpretare la festivalul de la Mamaia, la două ediţii consecutive, 1987 şi 1988. Iar în 1989 a fost ultima câştigătoare, alături de Alexandra Canareica, a Trofeului “Steaua fără nume” al Televiziunii. Până la plecarea din ţară a apărut în câteva emisiuni importante realizate de Titus Munteanu la TVR, care pentru ea a fost un adevărat mentor, ca şi pentru atâţia tineri interpreţi. Este Ramona Bădescu vedetă internaţională? Indiscutabil. Definitorie este întâmplarea istorisită de un coleg jurnalist, care a întâlnit-o la aeroportul din Roma: “I-am solicitat un scurt interviu şi mă tot gândeam unde să i-l iau. Trebuia însă să vedeţi cum s-au pus toţi în mişcare, roiau în jurul ei, îi cereau autografe şi să facă poze cu ei. Pe loc i-au deschis salonul VIP, unde nu visam să pătrund vreodată!”. Tot ce ne dorim este să avem câţi mai mulţi oameni care să reprezinte frumos, demn, cu cinste numele României. Pentru că Ramona Bădescu la fiecare apariţie TV în lume spune că este olteancă, laudă ţara noastră şi cântă cu of şi alean “Săracă inima me”...

Marius GHERMAN

Recunoaşteţi personajele?

● Imagine de arhivă din categoria “Mai slab, cu păr şi fără pălărie”! Câţi îl veţi recunoaşte în fotografia alăturată pe Ion Suruceanu? Mare vedetă a muzicii uşoare din Republica Moldova, el a fost invitat cu trei decenii în urmă să susţină un micro-recital pe scena festivalului de la Mamaia. Cum cântecele sale sunt extrem de cunoscute la noi, câteva din ele în versiunea lui Paul Surugiu-Fuego, Ion Suruceanu este prezent în ultima vreme în mod frecvent la evenimente artistice dincoace de Prut.

● Ne-a părăsit de curând, aşa cum de altfel am relatat în paginile noastre, marele cântăreţ de muzică country Kenny Rogers, atât de iubit şi în ţara noastră. Spre deosebire însă de alte vedete ale muzicii uşoare, pop sau rock pe care n-am avut ocazia să le aplaudăm pe viu (şi în cazul multora nici nu vom mai avea...), simpaticul, carismaticul Kenny a cântat pe scena festivalului internaţional „Cerbul de aur” de la Braşov. Iată-l în imaginea alăturată, surprinsă la conferinţa de presă, cu două decenii mai tânăr, alături de interpretul Mihai „Mike” Godoroja, cu acel prilej în postură de translator. (M.G.)

Retro Rock

Din martie, imediat după declanşarea stării de urgenţă, aşa cum am mai anunţat într-un articol, numeroşi instrumentişti şi solişti rock din mai multe generaţii (inclusiv din diaspora), fiecare de acasă, au început să înregistreze piese din istoria muzicii noastre, nemaiauzite de decenii. Orchestraţii şi abordări dintre cele mai diverse, însoţite de videoclipuri, omagiind înaintaşii rockului românesc. un mod constructiv creativ de a depăşi situaţia ingrată de a nu mai putea să-şi exercite profesia.

Impresionat de amploarea si ecourile „Rockului Carantinei", unul dintre primii muzicieni care au acceptat provocarea, Mihai Pocorschi, a propus un concert, atunci când pandemia s-a relaxat. O idee la care a marşat Nelu Brînduşan (Promusic Events), unul dintre organizatorii rock importanţi apăruţi după 1989. Proiectul „Retro Rock" a găsit deschidere la Ministerul Culturii, care l-a cofinanţat, într-o variantă mult mai viabilă şi vizibilă, în condiţiile de maximă siguranţă impuse de pandemie. În 7 – 8 noiembrie, evenimentul (unic în istoria rockului românesc) a fost organizat fără spectatori, înregistrat audio - video, pentru ca manifestarea să ajungă, prin intermediul internetului, la cât mai mulţi fani ai genului, oriunde s-ar afla.

În ipostaza live, au apărut abordări orchestrale inedite, noi piese propuse, întâlniri între muzicieni care nu mai cântaseră unii cu alţii, iar dincolo de toate acestea, entuziasmul de a face echipă pe o scenă ofertantă, strălucitoare, cum a fost aceea de la Arenele Romane. Un fapt deosebit, în nota obiectivului propus, l-a constituit momentul video In Memoriam, reamintind parte dintre numeroasele personaje dispărute prea devreme din lumina ori culisele acestei muzici care ne-a făcut viaţa mai plină şi mai frumoasă. De asemenea, au fost omagiaţi, prin decernarea unor plachete (pentru aportul în industria rockului românesc), câţiva jurnalişti radio-TV, care au zidit la edificiu, între care Florian Pittiş, Florin Silviu Ursulescu, Aurel Gherghel, Petre Magdin, Nelu Stratone.

Nu în ultimul rând, evenimentul va fi imortalizat pe un DVD, produs în urma celor două proiecte, finanţat de U.C.M.R.-Ada, care va păstra în arhivele oficiale şi cele private această celebrare a rockului românesc de ieri, astăzi. Iată şi sumarul unui eveniment pe care îl consider istoric (dincolo de subiectivitatea unuia dintre cei care l-au pornit, alături de Iulian Vrabete şi Gabi „Pipai" Andrieş), creaţia unei echipe de peste 50 de muzicieni rock, plus personalul tehnic de producţie, care a asigurat impecabil finalizarea proiectului.

Unit Progresiv TM-Roşu şi Negru, supergrupul discului „Puterea muzicii", a fost prezent prin două piese legate (dintre compoziţiile lui Liviu Tudan), interpretate cu versurile originale ale „Zburătorului" de Codruţ Croitoru – solist, Mike Vlahopol şi Gabi Golescu – chitare, Mugurel Coman – claviaturi, Iulian Vrabete – bass şi Adrian Tetrade – tobe.

Grupul Domino (condus de Sorin Chifiriuc, compozitorul principal) a fost reamintit cu două remake-uri la piesele „Prefaţă" şi „La drum". Cel care a preluat ştafeta vocii principale – inginerul de sunet Gabi „Pipai" Andrieş - s-a însoţit cu Dinu Sgârban şi Bogdan Sandu „Jaja" - chitare, Cătălin Răsvan – bass şi Ovidiu Condrea – tobe.

„Păsări de fum", melodie de rezistenţă a primului disc Holograf (scrisă peste noapte de Mihai Pocorschi pentru Gabriel Cotabiţă), a fost readusă la lumină de chitaristul Eugen Caminschi (care a propus şi noua haină orchestrală) cu aportul lui Bogy Nagy – voce, Cristi Copaciu – chitară, Iulian Vrabete – bass şi Claudiu Purcărin - tobe.

Mihai Pocorschi (voce şi chitară) şi-a asumat reînregistrarea într-o variantă adusă la zi a singurului - dar marelui - hit Chromatic compus de Sorin Tudoran, „Racul, broasca şi o ştiucă", avându-i alături pe Vladimir Pocorschi (chitară şi voce), Vlady Săteanu (bass), Victor Vrabete (tobe); invitat special pe loc – Doru Apreotesei (claviaturi).

Doru Apreotesei a fost singurul autor al unei piese (Post Scriptum - „Mireasma nopţii") care a putut fi prezent (venit pe cheltuială proprie din Suedia) să reînregistreze compoziţia sa. O propunere venită tot de la un timişorean – Horea Crişovan (chitară şi voce) – care s-a însoţit cu Flavia Hojda şi Pavel Ulici – voce, Dan Blaga - bass şi Florin Cvaşa - tobe.

Post Scriptum

Una dintre puţinele înregistrări rămase în urma lui Dorin Liviu Zaharia, Dimitrie Inglessis şi Olympic 64, „Cântic de haiduc", a fost repusă în pagină într-o versiune mai „metalică" de chitaristul Andrei Bălaşa cu soliştii Dan „Rini" Crăciun şi Miruna Puiu, Cătălin Ungureanu la bas şi Claudiu Purcărin la tobe.

Catena a avut oficializată o singură piesă pe un disc, „Dorinţa" / „Hopatina", refăcută în Germania de autoarea Anca Graterol cu formaţia sa Rosy Vista. La orchestraţia modificată s-a pliat o nouă generaţie de fete rock: Olivia Păun (voce, chitară), Alexandra Pop (bass), Nina Neagu (tobe), susţinute de Robert Enache (chitară).

FFN (cu melodia „La ceasul când stele încep să apună", semnată Gabriel Litvin pe ultimul disc al trupei, înaintea plecărilor succesive din ţară) au fost urmăriţi îndeaproape în partitură de Andy Horjea şi Mihnea Stănescu – voce, Alexandru Nucă şi Gabi Golescu – chitare, Adrian Ciuplea – bass şi Nunu Racris - tobe.

Rodion G.A. (Roşca), un pionier al rockului electronic în România, a fost omagiat de soliştii Roxana Niculae şi Andrei Haţegan (plus chitară) şi respectiv Victor Popescu (electronics) cu o versiune „Stele şi lumini" mult diferită de original, un remake pentru o altă epocă electro, aceea a prezentului. Cei doi solişti au prezentat şi o surpriză, de care nu au ştiut nici organizatorii: Mondial - „De va veni la tine vântul".

Sideral Modal Quartet şi o înregistrare (realizată de Cornel Chiriac!) aproape pierdută printre bruiajele care afectau emisia postului Radio Europa Liberă. Piesa „Eşti a mea" a renăscut live mulţumită solistului Codruţ Croitoru, chitaristului Nicu Patoi, basistului Paul Baciu şi bateristului Andrei Ilie.

Premiata compoziţie Semnal M - „Mai avem multe de făcut", o propunere iscată din obligaţia morală a reamintirii lui Iuliu Merca, fanion al rockului clujean, a găsit adepţi pentru un remake 2020 în concert: Alex Cismaru - voce şi chitară, Alexandru Matei - claviaturi, Paul Baciu – bass, Flavius Hosu – tobe.

Mai e ceva timp până să fie editat filmul acestui eveniment complex, dar nu pot să nu mă gândesc la ce ar putea urma. Pentru că, folosind o sintagmă vehiculată în ultimul timp, întreaga iniţiativă, din martie încoace, s-a dovedit un exemplu de bune practici. Respectând proporţiile, un „Rock & Roll: Hall of Fame" românesc, care trebuie să aibă o continuare, să devină un eveniment în serial. Sunt atâtea nume importante de celebrat încă, în particular cele care nu mai au activitate curentă, dar au scris istorie: Phoenix, Sfinx, Roşu şi Negru, Metropol, Pro Musica etc. Pe de altă parte, există o iniţiativă (articulată tot în timpul carantinei), deocamdată on-line: un muzeu rock, subiectul unui viitor articol. Cum s-a demonstrat de atâtea ori, la momente de cumpănă, de criză, e nevoie de o întoarcere la valori, spre borne, lucrând fie şi sub gloanţe.

Semnal M

Doru IONESCU

Gala romanței

Timp de 14 ani la rând, orașul Câmpulung Muscel a găzduit festivalul de romanțe și poezie “Rapsodii de toamnă”. Datorită nemiloasei pandemii și restricțiilor cunoscute, ediția a 15-a a fost înlocuită (deci nu anulată, ca în alte părți – bravo organizatorilor!) cu o originală “Gală a romanței – Rapsodii de toamnă”, care a păstrat nealterat spiritul festivalului și mai ales a menținut pe agenda manifestărilor muzicale ale orașului acest eveniment cu frumoasă tradiție. Atașată de frumosul oraș, directoarea artistică a festivalului, Mariana Claudia Filipescu, valoroasă

interpretă de romanțe aplaudată pe scena celor mai importante confruntări din domeniu, în frunte cu Festivalul național “Crizantema de aur”, face o grăitoare schiță a ambianței locale, pentru că, spre cinstea sa, orașul Câmpulung Muscel găzduiește mult mai multe manifestări artistice decât municipii mari, capitale de județ: “Oraș cu bogată tradiție istorică, fiind prima capitală a Țării Românești, a fost leagănul inspirației pentru dramaturgul Tudor Mușatescu, născut pe malul Mătăului. Urbea se află la poalele muntelui Mateiaș, care delimitează în partea de sus culoarul Rucăr-Bran”. Informațiile acestea succinte sunt destinate îndeosebi celor tineri, cunoscând marginalizarea orelor de Istorie și Geografie în liceu, iar atunci când am pomenit de Rucăr ne-am amintit că este localitatea natală a interpretei Ileana Șipoteanu.

Frumoasa “Gală a romanței” a avut loc în sala de spectacole a Primăriei (să nu uităm că noua primăriță a orașului este Elena Lasconi, apreciată unanim pentru activitatea sa anterioară în televiziune!). Ineditul a constat în faptul că tradiționalul concurs de interpretare (n-ar fi rău dacă pe viitor competiția de poezie s-ar desfășura separat, cu un juriu de strictă specialitate) a fost înlocuit cu micro-recitaluri ale laureaților edițiilor trecute, ocazie plăcută și pentru aceștia să se reîntâlnească cu primitorul oraș și mai ales cu ospitalierii organizatori, Gala având loc sub egida Casei de cultură “Tudor Mușatescu”, a Casei de cultură a sindicatelor “C. D. Aricescu” și a Primăriei din Câmpulung-Muscel, aceasta din urmă dovedindu-se, în premieră, o gazdă impecabilă.

Dimensiunea specială a evenimentului a fost dată de palmaresul participanților, cu toții laureați la marile competiții ale romanței, numele lor fiind familiar numeroșilor iubitori ai romanței. Astfel, Gheorghița Burcea a fost finalistă a concursului de Creație la “Crizantema de aur” de la Târgoviște, iar la Câmpulung Muscel a câștigat un premiu special în 2019 tot cu o compoziție proprie. În Gala recenzată în aceste rânduri a oferit, firește, tot două creații proprii, muzică și versuri, “De-ai ști s-asculți” și “Prin amintiri”. Tot la ediția din 2019 a fost distinsă cu un Premiu al juriului Daniela Bărbuceanu din Pitești. Mare admiratoare a Ilenei Sărăroiu, ea a dat viață cunoscutelor melodii “La fereastra casei mele” (Păsărică, mută-ți cuibul) și “Inimă, de dor nu știi”, aceasta din urmă scrisă, muzică și versuri, de Alexandru Arșinel! La aceeași puternică ediție 2019 a reușit să acceadă la podium, dobândind premiul III, talentata solistă Nicoleta Radinciuc din Slobozia, care a făcut apel la alte două titluri din patrimoniul romanței românești, “De-ai putea tu să vorbești” de Temistocle Popa (versuri Mircea Block) și celebra “N-ai să știi niciodată” de Ioanin Lupescu, pe un text de același Mircea Block. S-a ajuns apoi la premiul II, dar la ediția din anul 2011, când și-a dovedit din plin înzestrările pentru acest gen muzical Lavinia Bugheanu din Câmpulung Muscel. Solista, asemeni multor interpreți, a dovedit atașament pentru romanța clasică, să spunem, aducând la microfon atât de cunoscutele “Țiganca” de Ionel Fernic, pe versurile poetului Artur Enășescu, și “Romanța crizantemelor” de Vladimirovici-Gold, pe un text de Aurel Felea. Ce tulburător este să te cheme Ionică Radu, să te dedici romanței și să cânți o piesă pe versurile reginei neîncoronate a acestui gen, Ioana Radu! Este vorba de “Privesc în toamna vieții mele” de Ion Dolănescu, cel de-al doilea cântec ales de solistul din Câmpulung Muscel, distins cu premiul II în 2015, fiind un

Mariana Claudia Filipescu, membrii orchestrei

titlu clasic al romanței - “Dragoste, buruiană rea” de Vasile Vasilache, versuri N. Stroe și Ștefan Cristodulo. În completarea palmaresului de la ediția anterioară (de fapt, în caz că se va relua în 2021, așa cum sperăm, ediția anterioară a festivalului, deci nu a Galei, va fi, evident, 2019), cea de anul trecut, a urcat pe scenă deținătoarea premiului I, Cecilia Gropan din satul Piatra, comuna Stoenești, care tot în 2019 și-a înscris în palmares încă un premiu I, la festivalul “Nicolae Florei” de la Bocșa. Ea a ales romanțele “Scrisoare pentru mama” de Vasile Veselovschi, versuri Mihai Maximilian, și “Mi-e tare dor” de Angela Moldovan, pe un text de Mircea Block. Ni se pare firesc faptul că mulți dintre invitați s-au numărat între premiații ediției recente, din 2019.

Între aceştia solista Rodica Voicu din Târgovişte, distinsă atunci la "Rapsodii de toamnă" cu Premiul special de interpretare. Ea dat viaţă unor romanţe compuse de ea şi dedicate oraşelor atât de dragi inimii ei: "Târgovişte, de tine-mi este dor" şi "Oraşul meu drag Câmpulung", ambele pe textele fratelui său Constantin Voicu. O distincţie de maximă strălucire figurează în palmaresul Dianei Saracino-Vasile – este vorba de Trofeul "Crizantema de aur", la care visează toţi aspiranţii la gloria romanţei, cucerit de ea în anul 2007. Valoroasa interpretă a alăturat cunoscutei romanţe "Să treci prin lume fără dor" de Alexandru Leon, versuri I. Gr. Perieţeanu, celebrul cântec rusesc (asimilat folclorului, datorită circulaţiei, dar având autori cunoscuţi) "Oci ciornâie".

Mariana Claudia Filipescu, Diana Saracino-Vasile

Am lăsat-o intenţionat la urmă pe directoarea artistică a manifestării la ultimele nouă ediţii, care investeşte suflet şi pasiune în organizarea festivalului de la Câmpulung Muscel şi în cultivarea romanţei, pe care o slujeşte cu devoţiune de mai bine de 15 ani. Între distincţiile cele mai importante, peste 20 în total, cucerite la reuniunile naţionale ale romanţei se numără premii acordate ei la festivalurile de la Zlatna, Piteşti, Timişoara, Baia-Mare, dar mai ales cele pe care le trecem în revistă în continuare. Este vorba de un loc II în secţiunea de Creaţie de la "Crizantema de aur", Târgovişte, în 2014 (ca textieră şi interpretă), premiul II la "Crizantema de argint" de la Chişinău, în 2012, Trofeul festivalului de romanţe "Nicolae Florei" de la Bocşa (2017). În urma cîştigării Trofeului la "Rapsodii de toamnă", la Câmpulung Muscel, în 2011, ea este an de an şi membră în juriu. Claudia Filipescu a inclus în recitalul său romanţele "Vioara" de Mia Braia şi "Bunicii mei" de Moise Mitulescu, text Maria Chirtoacă. Orchestra acompaniatoare a fost condusă de violonistul prof. dr. Cătălin Iancu de la Ansamblul folcloric "Doina Argeşului" din Piteşti, sub bagheta acestuia evoluând Petrişor Mihalcea (acordeon) şi Nicolae Oprea (pian), toţi cu studii muzicale. Spectacolul a fost prezentat de directorul Casei de cultură a sindicatelor "C. D. Aricescu", Sergiu Cicu, care a făcut la finalul fiecărui recital oficiul de înmânare a unui mic trofeul simbol al romanţei, a programului de sală şi, fireşte, a unui buchet de flori.

Ecourile acestei Gale, desfăşurate în luna octombrie, sunt mai mult decât favorabile şi ţinem să elogiem încă o dată determinarea şi inspiraţia gazdelor, care au reuşit să nu rateze borna 2020 în desfăşurarea unei manifestări emblematice pentru acest gen atât de sensibil şi de românesc. Într-un an în care, fatalmente, evenimentele artistice au lipsit în Câmpulung Muscel, iubitorilor romanţei (în sală numărul spectatorilor a respectat distanţarea fizică impusă de autorităţile sanitare) le-a mers la inimă căldura cu care valoroasele laureate (dar unde sunt bărbaţii? Doar un singur solist? Romanţa vă aşteaptă!) ale unora din ediţiile anterioare au dat viaţă partiturilor dragi tuturor. Spuneam cândva că forţa marelui Festival naţional (şi nu o dată internaţional) "Crizantema de aur" de la Târgovişte rezidă şi din afluirea către "Cetatea de scaun a romanţei româneşti" a tuturor talentelor lansate la aceste competiţii din ţară de care am amintit şi aici. Directoarea artistică a "Crizantemei de aur", îndrăgita interpretă Alina Mavrodin Vasiliu, le urmăreşte îndeaproape, nu o dată este chiar prezentă la ele, aşa încât la Târgovişte ajung cei mai buni dintre cei buni, pentru care calificarea în marea finală este suprema consacrare. Există o solidaritate excepţională a relativ micii lumi a romanţei, pe care Alina Mavrodin Vasiliu a concentrat-o în atât de grăitorul slogan: "Romanţa ne uneşte!".

Octavian URSULESCU

Rock'n'Roll Hall of Fame 2020

Pe malul marelui lac Erie, în Cleveland, Ohio, contemplând depărtata linie a orizontului, în care albastrul apei se contopeşte cu cerul, se înalţă clădirea muzeului Rock'n'Roll Hall of Fame. Impunătorul edificiu, proiectat de arhitectul I. M. Pei, este rezultatul neobositelor eforturi ale fondatorului Atlantic Records, Ahmet Ertegun. Cunoscut şi respectat în toată lumea, Ertegun şi-a dedicat viaţa muzicii, susţinând şi îndrumând generaţii întregi de artişti care au împărtăşit aceeaşi pasiune pentru frumos. În 1983 a înfiinţat fundaţia Rock'n'Roll Hall of Fame cu scopul de a onora contribuţia artiştilor, producătorilor, inginerilor de studio, jurnaliştilor şi a tuturor figurilor importante care au influenţat istoria muzicii rock.

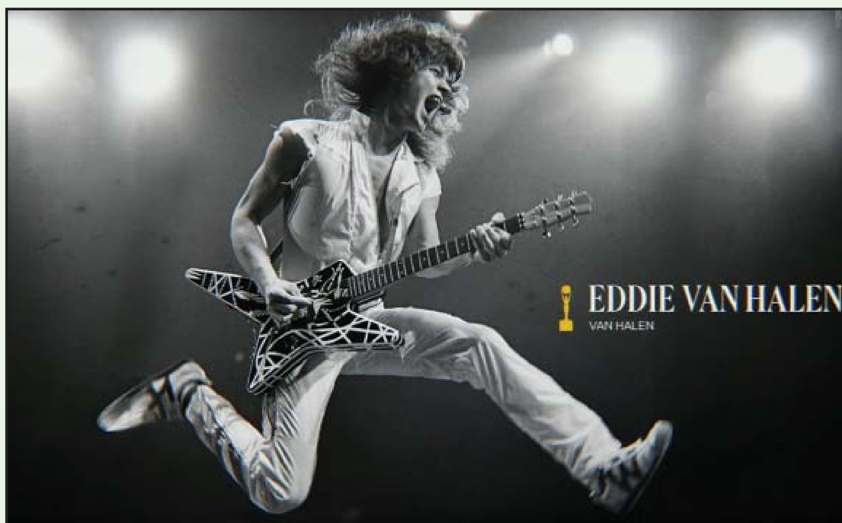
În 1986 a avut loc prima ceremonie Rock'n'Roll Hall of Fame la hotelul Waldorf Astoria, în New York, în urma căreia au fost incluşi Elvis Presley, Ray Charles, Jerry Lee Lewis, Little Richard, James Brown, Chuck Berry, Sam Cooke, Buddy Holly şi The Everly Brothers. Fără îndoială, toţi aceşti artişti au pus bazele muzicii pop-rock şi au fost sursa permanentă de inspiraţie pentru fiecare iubitor al rock-ului (fie el muzician sau meloman), influenţa lor fiind resimţită şi în zilele noastre. Nu este de mirare, aşadar, că pionierii rock'n'roll sunt cei care deschid şi istoria Rock'n'Roll Hall of Fame.

Muzeul Rock'n'Roll Hall of Fame din Cleveland a fost inaugurat oficial în 1995, devenind păstrătorul memoriei şi a sufletului rock. De-a lungul anilor, Rock'n'Roll Hall of Fame şi-a deschis orizonturile şi către alte genuri muzicale, afirmând ideea că spiritul rock'n'roll transcende barierele impuse de împărţirea muzicii în categorii şi stiluri. Astfel, orice artist, fie el din sfera pop, rap, hip-hop, soul sau R&B, dacă se afla în căutarea frumuseţii, adevărului, a libertăţii, dacă se răzvrăteşte atunci când aceste valori sunt încălcate, atunci indiferent de gen, aparţine în esenţă rock'n'roll-ului.

Din 1986, ceremonia Rock'n'Roll Hall of Fame a avut loc în New York, Los Angeles sau Cleveland, însă în acest an în care prea puţine lucruri au rămas la fel, evenimentul a fost aproape de a fi anulat. Pentru a nu întrerupe o tradiţie care se întinde pe mai bine de trei decenii, organizatorii au propus ca festivitatea să aibă loc online. Pe 7 noiembrie, HBO a transmis la nivel global Rock'n'Roll Hall of Fame 2020 sub forma unui documentar, în cadrul căruia concertele au fost înlocuite cu câte un expozeu al carierelor celor incluşi în Hall of Fame, iar locul discursurilor celor sărbătoriţi, care trebuiau susţinute pe scenă, a fost luat de interviuri pre-înregistrate.

Din punctul de vedere al realizării, acest documentar s-a ridicat la înălţimea momentului, prin colaborările cu producători de film de valoare precum Morgan Neville, Mark Pellington şi Thom Zimny. Lista invitaţilor a fost ca în fiecare an impresionantă, curpinzand personalităţi artistice de marcă (compozitori, cântăreţi, actori şi jurnalişti). Bruce Springsteen, Ringo Starr, Dave Grohl, Charlize Theron, Iggy Pop, Lin-Manuel Miranda, Luke Bryan, Sean "Diddy" Combs, Miley Cyrus, Billy Gibbons, Don Henley, Jennifer Hudson, Billy Idol, Alicia Keys, Adam Levine, Chris Martin, Brad Paisley, St. Vincent, Gwen Stefani, Nancy Wilson s-au adunat pentru a celebra carierele celor incluşi în promoţia Rock'n'Roll Hall of Fame 2020.

După cum afirma fostul toboşar ar trupei Nirvana şi actualul lider al formaţiei Foo Fighters, Dave Grohl, chiar la începutul evenimentului, anul acesta a fost spusă „povestea R&B-ului contemporan, dar şi a hip-hop-ului, povestea glam rock-ului şi a muzicii soul, dar şi povestea muzicii electronice şi a rock-ului industrial". Toate aceste poveşti s-au concentrat în jurul celor omagiaţi. Aşadar, în Rock'n'Roll Hall of Fame 2020 au fost incluşi membrii trupelor rock Depeche Mode, The Doobie Brothers, Nine Inch Nails şi T. Rex. Anul 2020, a adus momentul introducerii lui The Notorious B.I.G., considerat unul dintre cei mai mari rapperi, care până la vârsta de 24 de ani (atunci când a fost împuşcat mortal) a reuşit să inspire prin caracterul său rebel o nouă generaţie de tineri şi a cărui legendă continuă să se înalţe deasupra muzicii rap şi hip-hop.

Sufletul petrecerii au fost membrii trupei Depeche Mode. Prezentaţi de Charlize Theron, fan înfocat al trupei încă din vremea adolescenţei, britanicii au destins atmosfera printr-o atitudine relaxată. Dave Gahan, Martin Gore şi Andrew Fletcher sunt cunoscuţi pentru piesele cu un caracter mai degrabă sumbru, cu un puternic impact

social, raportându-se temerar la teme sensibile precum religia sau politica. În înregistrarea transmisă de către HBO, cei trei au avut o prezență tonică, plină de energie şi voie bună, s-au tachinat unul pe celălalt şi nu s-au lăsat stânjeniți de condițiile neobişnuite impuse de situația actuală în care s-a desfăşurat ediția din acest an. Nu au omis să îi felicite pe ceilalți artişti celebrați, au vorbit cu însuflețire despre cântăreții care i-au inspirat să ajungă atât de departe (David Bowie, Iggy Pop, The Eagles), le-au mulțumit celor din industrie care susțin viziunea lor artistică, dar mai ales fanilor şi, cu toate că Depeche Mode este o trupă fenomen, au acceptat recunoaşterea oferită de Rock'n'Roll Hall of Fame cu modestie şi bucurie.

Transmisiunea a culminat cu momentul introducerii îndrăgitei Whitney Houston de către Alicia Keys. Artista, în sufletul căreia a părut să se împletească mereu durerea şi frumusețea, a fost cel mai important nume al „promoției 2020". Imagini din viața regretatei artiste ne-au readus în amintire (acceptând faptul că am fi avut nevoie) vocea care s-a făcut auzită în jurul lumii şi care nu a lăsat niciodată să se întrevadă suferința. HBO a oferit publicului un interviu cu Cissy Houston, mama lui Whitney, care a evocat momente din viața cântăreței, împreună cu nora sa, Pat Huston. 2020 a fost anul în care i s-a îndeplinit visul lui Whitney Houston de a intra în Rock'n'Roll Hall of Fame, după cum povesteşte Pat, căreia Whitney i-a mărturisit că singurul lucru ce îi lipsea era această onoare.

Whitney Houston

Depeche Mode

Nu au fost uitați nici cei care au păşit în legendă de la ultima reuniune Rock'n'Roll Hall of Fame. Secțiunea „In Memoriam" a debutat cu evocarea marelui chitarist Eddie Van Halen. Despre uriaşa influență a acestuia asupra muzicii rock au luat cuvântul Slash, Kirk Hammett (Metallica) şi Tom Morrelo (Rage Against the Machine). Au fost omagiați şi Bill Withers, Ginger Baker, Johnny Nash sau Ennio Morricone. Amintirea lui Little Richard a încheiat momentul printr-un montaj special, cu imagini de colecție culese de-a lungul carierei celui care s-a auto-proclamat „arhitectul rock'n'roll-ului".

Introducerea jurnalistului Jon Landau şi a managerului Irving Azoff a readus în prim-plan vechile critici aduse sistemului Rock'n'Roll Hall of Fame. Multe voci au susținut încă din 1983 faptul că pe lista laureaților unei astfel de instituții ar trebui să se regăsească numai muzicieni. De altfel de-a lungul anilor, procesul de desemnare al celor introduşi în Hall of Fame a fost deseori contestat. De la refuzul de a-i include pe The Monkees până la boicotarea propriului moment de către Sex Pistols în 2006, Rock'n'Roll Hall of Fame a oferit, nu de puține ori, momente controversate.

Acestor vechi obiecții li se adaugă acum nemulțumirea celor care au considerat că dintr-un astfel de spectacol de anvergură muzica live nu poate lipsi. Alegerea organizatorilor de a ajunge la un compromis (organizarea ceremoniei în schimbul renunțării la muzica live) a fost ironizată şi nu i-a consolat pe contestatari. Argumentul este lesne de înțeles: spiritul rock'n'roll se opune compromisului. Acest neajuns al ediției 2020 nu a fost suficient pentru a compromite ocazia de sărbătoare, dar a aruncat o umbră de îndoială asupra Rock'n'Roll Hall of Fame 2020, care poate fi perceput ca un eveniment steril. Dezamăgirea a fost împărtăşită şi de unii laureați, cum este cazul lui Andrew Fletcher (Depeche Mode) sau al lui Trent Reznor (Nine Inch Nails). Cu toții şi-ar fi dorit să fie alături de fani într-un concert live.

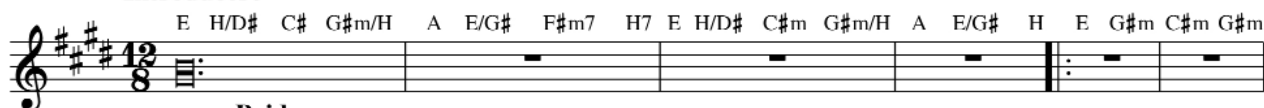
În ciuda criticilor, evenimentul transmis de HBO pe 7 noiembrie a fost o ceremonie importantă, dacă nu chiar necesară. Mai ales în vremuri grele, cum sunt cele în care ne aflăm încă, valorile susținute de spiritul Rock'n'Roll Hall of Fame trebuie să fie amintite şi celebrate. An de an, trebuie să îi cinstim pe cei care şi-au pus întreaga carieră sub semnul acestor valori, pe cei care nu mai sunt printre noi, dar şi pe cei care continuă şi astăzi să ducă mai departe stindardul rock-ului. Trebuie să îi onorăm pe aceşti fermecători rebeli, care s-au angajat în cea mai frumoasă revoltă din câte există, pledând pentru libertate, poezie şi suflet. Ei ne-au adus, prin muzica lor, poate fără să ne dăm seama, mai aproape de adevăr.
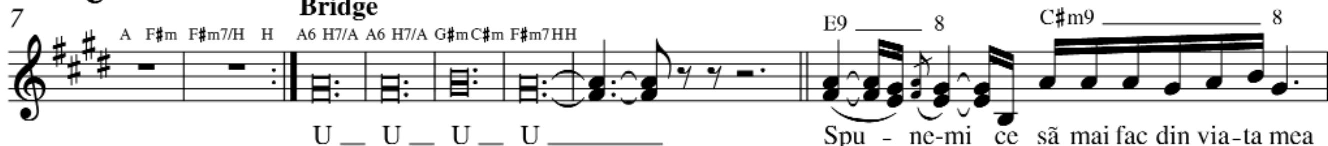
David LAPADAT
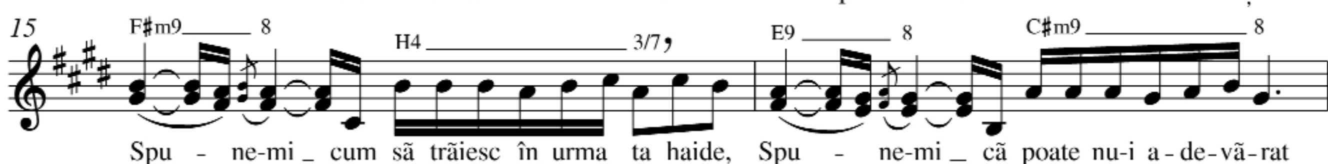
Spune-mi!
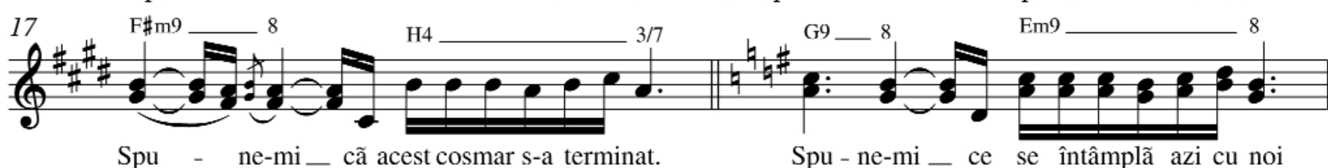
Versuri: Mirela Fugaru
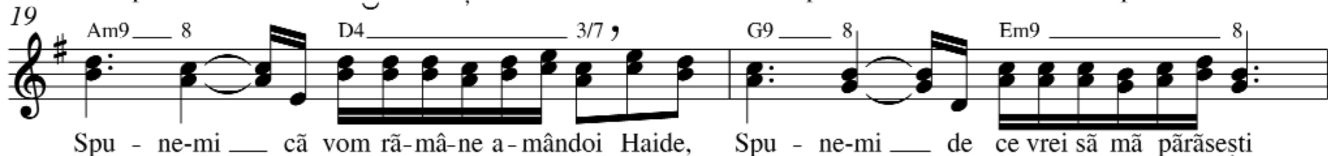
Muzica: Cornel Fugaru
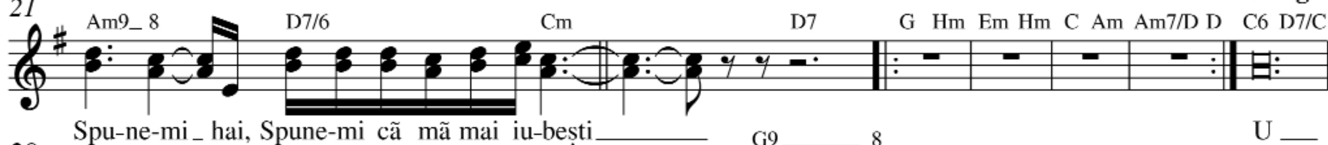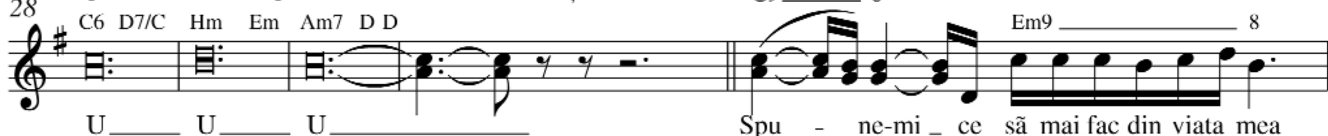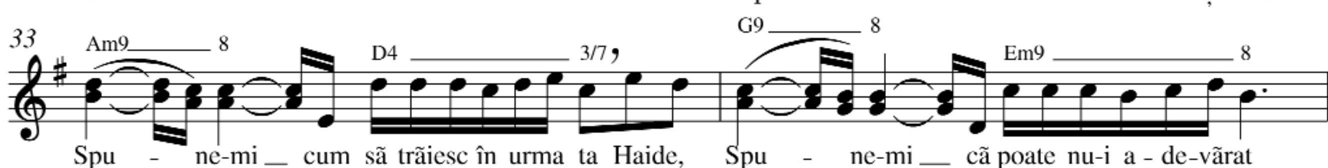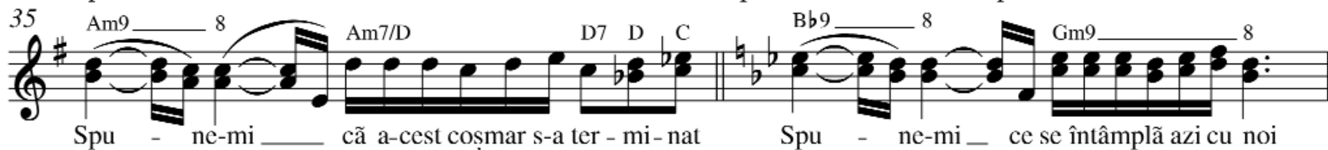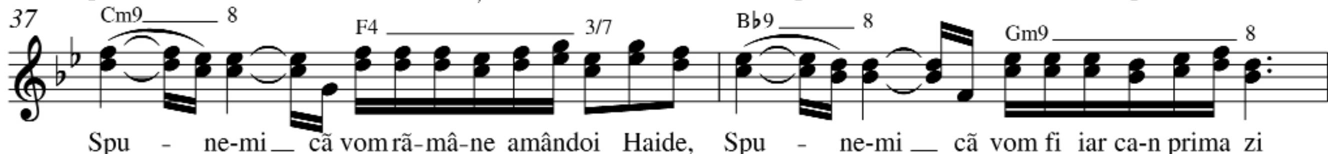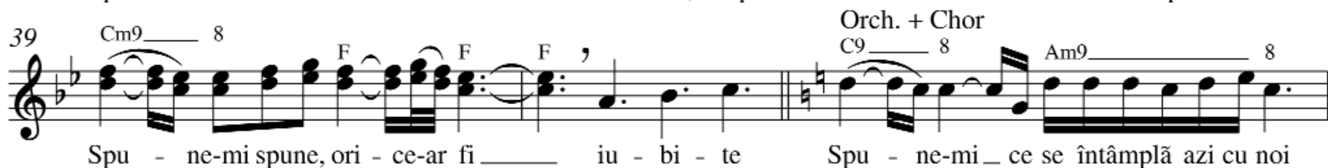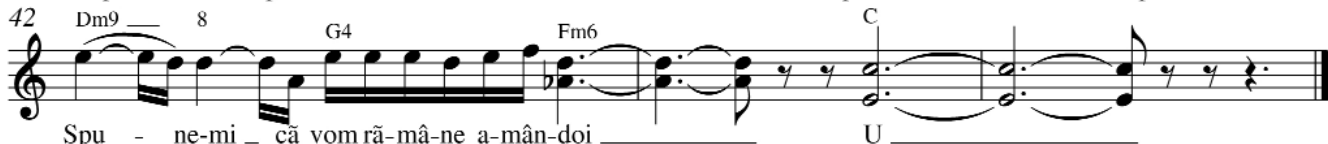

Un incorigibil romantic

Hotărât lucru, Jolt Kerestely vine din altă lume, în care lipsesc violența, ura, invidia, răutatea, dușmănia... Dacă o exista undeva în Galaxie o planetă în care păsărelele ciripesc în permanență, totul este înflorit și verde, soarele strălucește, iar locuitorii merg numai cu bicicleta, aruncându-și priviri drăgăstoase chiar atunci când dau să se ciocnească, atunci Jolt al nostru este un extraterestru picat din Lună (așa se și comportă uneori, în naivitatea sa înduioșătoare!) pentru a ne învăța să fim mai buni, mai înțelegători, mai calmi și să nu mai mâncăm toate prostiile, ci doar leurdă, ceapă verde, usturoi, chefir, salate și diverse preparate-minune a căror rețetă secretă a adus-o în nava sa cosmică. Scriam cândva că în fiecare dimineață de 1 ianuarie, la ora 8, el se așează negreșit în fața claviaturilor

alături de Paul Surugiu-Fuego

pianului, dând la iveală prima compoziție din noul an respectiv. Este singur cu gândurile și sentimentele lui, în casă este liniște, toți dorm, iar romanticul incurabil care răspunde la diminutivul ”Joly” așterne pe note ”poveștile sentimentale” care ne-au fermecat și pe primul album EuroStar născut din aceeași colaborare magică: Paul Surugiu-Fuego (cu care a editat și două excepționale albume de muzică ușoară, premiate de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor), actor-recitator extraordinar, doi tineri poeți, cu versuri de mare frumusețe Narcis Avădănei și Andrian Artene, orchestratorul George Natsis... Ascultând acel prim CD, cineva l-a asemuit cu Richard Clayderman, dar deosebirea este esențială, fiindcă Joly este și autorul partiturilor interpretate. Am fost cândva martor privilegiat la un original și pasionant ”duel al pianelor”. Nu existau două piane, ci redutabilii compozitori Jolt Kerestely și George Natsis (pianist de excepție) se succedau la claviaturi, predându-și ștafeta ca într-un meci amical și plin de umor al unor muzicieni care stăpânesc și muzica ușoară, și cea de jazz, spre deliciul micului public în care-mi amintesc că se aflau Livia și Vali Gauzin, mari prieteni ai muzicii.

Albumul de față ne reamintește că Jolt Kerestely nu este doar un remarcabil compozitor și regizor muzical, ci și pianist (în… timpul liber, cum ne-a mărturisit el amuzat). Apropiații știu că vineri seara nu poți conta pe el, pentru că are abonament la Ateneu împreună cu fiica sa, Melinda. Fire emotivă, dureros de sensibilă, pe Joly nu l-am văzut/auzit totuși decât de două ori plângând, fiindcă este un copac puternic, ce înfruntă cu stoicism furtunile prilejuite de starea sănătății. De văzut l-am văzut la Zlatna, la Festivalul național al romanței ”Te-aștept pe-același drum”, unde l-a acompaniat la pian în câteva secvențe pe Paul Surugiu-Fuego. Ei bine, când acesta a cântat ”Copacul”, iar spectatorii ovaționau în picioare, Jolt Kerestely nu s-a mai putut stăpâni, plângând ca un copil. Iar de auzit l-am auzit la telefon, în timp ce ascultam amândoi un concert de Rahmaninov, compozitor în a cărui muzică se regăsește. Mi-am spus atunci și o fac și acum: fericiți cei care nu se sfiesc să plângă, de fericire sau durere, asta ne face cu adevărat oameni. Și sper să mai am multe ocazii de a vărsa o lacrimă de bucurie, neapărat de bucurie, ascultând noi creații nostalgic-romantice semnate Jolt Kerestely...

Festivalul Național de Interpretare și Creație “Mamaia copiilor”

În anul când sărbătorim centenarul U.C.M.R., festivalul național “Mamaia copiilor” a aniversat două decenii de la lansare. Dar cum pandemia a împiedicat desfășurarea tradiționalei și atât de așteptatei manifestări, UCMR-ADA, cu prilejul Centenarului de care aminteam, a finanțat editarea a ceea ce se numește inspirat pe copertă “un document sonor al muzicii românești”. Într-adevăr, selecția compozițiilor pentru competiția de creație avusese loc, așa încât organizatorii au înmânat, așa cum am scris la timpul cuvenit, diplome tuturor finaliștilor și mai ales au intermediat apariția acestui album având ca producător Editura Muzicală și co-producător Asociația Culturală “Mamaia copiilor”. Proiectul a fost inițiat de cunoscutul compozitor Viorel Gavrilă, director muzical al festivalului “Mamaia copiilor”. Pe genericul celor 25 de cântece de la cele 3 secțiuni (Preșcolari, Școlari, Adolescenți) figurează numele unor compozitori reputați, cum ar fi Nicolae Caragia sau Mihai Alexandru, alături de autori cunoscuți pentru creațiile lor de pe tărâmul muzicii ușoare pentru copii: Cristian Alivej, Marcel Iorga, Dragoș Gheorghiu, Sergiu Rudichi, Bela Andrași, Claudiu Bulete. Aceeași situație la nivelul textierilor, unde pe lîngă valoroasele poete Carmen Aldea Vlad, Corina Despot sau Camelia Florescu apar fie compozitori care semnează propriile texte (Mihai Alexandru, Marcel Iorga, Claudiu Bulete, Sergiu Rudichi, ș.a.), fie textieri atașați de această lume mirifică a copilăriei. Să sperăm că în 2021 festivalul va avea loc și noi vom avea ocazia să descoperim talentul soliștilor care figurează pe acest CD, cum ar fi Jacqueline Crăciun, Teona Răcheriu, Diana Maria Ursulescu (nici o legătură de rudenie cu colegul

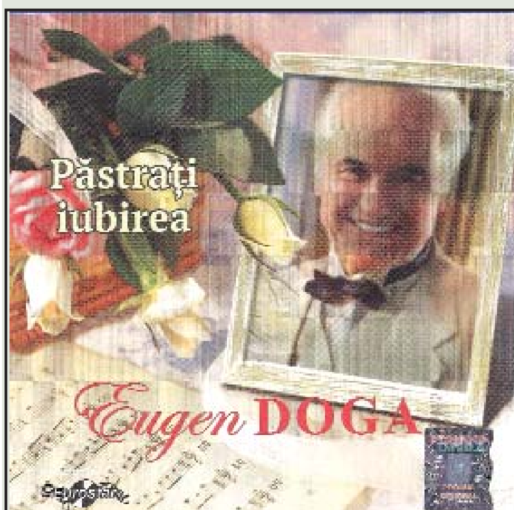

nostru!), Alessia-Ariana Titisan, Lin-nan Frînaru, Theodor Stroiu (singurul băiat!), Catinca Leu, Ina Rus, Simina Ghioc şi toţi ceilalţi, de care se leagă speranţele noastre într-un viitor frumos al muzicii uşoare româneşti.

Clara Toplicianu: „Winter Poems"

Subintitulat "A journey through the world s carols" (O călătorie printre colindele lumii), albumul este o apariţie absolut remarcabilă a casei de discuri Eurostar, din toate punctele de vedere. Proiectul aparţine protagonistei, soprana Clara Toplicianu, care a ales 14 colinde şi cîntece de iarnă, cele mai multe tradiţionale, interpretate admirabil, în spiritul Sărbătorilor. Este practic o călătorie muzicală pe meridianele globului, cu lucrări provenind din spaţiul românesc ("O, ce veste minunată!", "Floricica"), american, irlandez, danez, spaniol, englez, suedez, francez, ceh sau latin. Piesele sunt cîntate adesea în limba originală, chiar dacă e vorba (cele mai multe colinde sunt foarte vechi) de dialecte arhaice. Între semnatarii muzicii se numără Antonín Dvořák, Francisc Hubic, D. G. Kiriac, în frumosul booklet lucrările fiind prezentate în versiune bilingvă, engleză-română, fiind evident un disc cu potenţial de export. Acompaniament: Călin Grigoriu (chitară), Cezar Cazanoi (flaut), Norbert-Marton Tobias (tobe, percuţie). Aranjamente: Andrei Kerestely, Andrei Tudor, Mihnea Irimia, Călin Grigoriu, Cezar Cazanoi, Clara Toplicianu. Înregistrare, editare, mixaj, masterizare: Andrei Kerestely, la Midi Sound Studio.

Eugen Doga: „Păstraţi iubirea"

Cu puţină vreme în urmă, Mirela Briţchi, care face atât de mult pentru moştenirea muzicală a lui Dan Iagnov, ne-a telefonat spunându-ne entuziastă că a găsit la magazinul "Muzica" albumul editat de casa de discuri Eurostar în urmă cu circa trei ani şi incluzând câteva "Mari succese" ale renumitului compozitor basarabean Eugen Doga, între care celebrele valsuri care au străbătut lumea, cu recunoaşterile cunoscute. Dânsa mărturisea că pur şi simplu l-a "descoperit" pe compozitor, semn că mediatizarea, difuzarea, popularizarea lucrărilor muzicale valoroase lasă, la noi, mult de dorit. Dacă acela era doar primul (!) disc apărut la noi în ţară, iată că aceeaşi casă Eurostar "recidivează" cu alte două frumoase albume. Primul dintre ele poartă titlul "Păstraţi iubirea", este deschis de valsul "Gramofon" şi include 20 de piese, între care o parte vocale, pe versurile poetului Grigore Vieru. Interpreţi: Anda Călugăreanu, Mihai Constantinescu (cu secvenţe din filmul "Maria Mirabela"), Anastasia Lazariuc, Iurie Sadovnic (inclusiv două duete), Maria Codreanu. Între titlurile cunoscute şi la noi, din concertele de la Ateneul Român, discul amintit sau din spectacolele televizate organizate la Iaşi şi la Botoşani de Asociaţia culturală "Regal d'Art", condusă de Lili Bobu, amintim "Cascada", "Pârâiaşul", "Hora broscuţelor", "Maria Mirabela-două stele", "Măicuţa mea". Interpretează (sau acompaniază, după caz): Orchestra Radio Belarus, Orchestra Tele-Radio Moldova, Orchestra Cinematografiei Ruse, Orchestra Radio România. În booklet figurează fotografii inedite de familie. O adevărată colecţie de bijuterii muzicale, pe care sperăm ca melomanii să le descopere înainte de a mai trece câţiva ani... (Cronici de disc - **U. OCTAVIAN**)

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef:
Mihai COSMA
Redactori: Octavian URSULESCU
Norela-Liviana COSTEA
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Corespondenţi naţionali:
Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU, Alex VASILIU, Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:

Irinel ANGHEL, Luminiţa ARVUNESCU, Loredana BALTAZAR, Corina BURA, Carmen CÂRNECI-CAVASSI, Lavinia COMAN, Sebastian CRĂCIUN, Dan DEDIU, Doru IONESCU, David LAPADAT, Florian LUNGU, Carmen MANEA, Mihaela MARINESCU, Alexandru PĂTRAŞCU, Doina MOGA, Diana ROTARU, Valentina SANDU-DEDIU, Silvia SBÎRCIU, Mădălin Alexandru STĂNESCU, Carmen STOIANOV, Mircea ŞTEFĂNESCU, Sabina ULUBEANU, Vlad VĂIDEAN, Damian VULPE

www.ucmr.org.ro

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x